december 2016/január 2017

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: kamarian photography

mesto trnava ■ ročník XXVII ■ číslo 10 ■ nepredajné!

Pavol Tomašovič

Genius Vianoc

Chladné kvapky dažďa stekali po oknách podkrovia
západného krídla radnice. Chlad však zostal vonku,
za múrmi výstavného priestoru, v ktorom dominovali tóny hudby
v podaní mladých žiakov a odtiene výnimočných okamihov
zachytené na fotografiách.
Výstava Genius loci ponúkla kontrast farieb,
svetla a tmy, detailu i celku, chladu a tepla, mladosti a skúsenosti,
energie v pohybe i v pokoji.
Vyvolala harmóniu duše a otvorila možnosť poodchýliť jej zákutia.
V racionálnom vnímaní sveta je viacero paradoxov,
ktoré si často neuvedomujeme. Popreli by totiž našu vieru
v neomylnosť. Čím rýchlejšie žijeme, tým silnejší máme dojem, že
nám život uniká. Čím viac informácií hromadíme,
tým sme zmätenejší. V obidvoch prípadoch nejde o veličiny rýchlosti
a množstva, ale o pozastavenie sa a hĺbku porozumenia.
Viacerí z nás zažili chvíľu, ktorá nami prenikla natoľko,
že iba zovretie srdca potvrdzovalo fyzickú prítomnosť.
Okamih zastavenia času, toku myšlienok. Sekvencia,
v ktorej priestor a čas nehrajú žiadnu rolu. Boli sme i neboli.
Oslobodení od sebectva, činu a konania.
Vstúpili sme do iných priestorov a vôd.
Tých, ktoré v pragmatickom zhone ignorujeme
alebo nedokážeme identifikovať. Láska i smrť,
pohladenie i sklamanie, naplnenie i vedomie prázdna.
Zanechávajú v nás vyhĺbenú stopu i pokus
podeliť sa o ňu s ostatnými.
Darovaná skúsenosť presahu podnecuje smerovanie k druhým.
Život pochopený ako dar.
Nedomáha sa, že chce viac. Ani zákonov a práv na úkor ostatných.
Hľadá možnosti obdarovania. Nebojuje. Nehľadá nepriateľov
a nebojí sa. Neponáhľa sa stále vpred, hnaný neurčitou túžbou po
novom či inom. Nehľadí dozadu ani príliš dopredu.
Prijíma to, čo znie a rezonuje teraz. V nás aj v iných.
Jeho vlnenie zodpovedá schopnosti načúvať chveniu duše.
Pozastavenie umožňuje vstúpiť hlbšie. Čas vtedy nie je nepriateľom,
neuteká. Je darovaný na naplnenie, na naplnenie hĺbky.
Zažili sme to pri stretnutiach s ľuďmi, na výstavách i na koncertoch.
Ak sme dokázali prijať darované, počnúc životom.
Ďakujem všetkým, ktorí napriek pragmatizmu doby stále nesú odkaz
bytostnej hĺbky. Ktorí majú čas zastaviť sa, čas počúvať i odovzdávať.
Odovzdávať dary života.
Ďakujem za Vianoce, priatelia.

NOVINKY Z RADNICE
Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava
IČO: 00313114
Evidenčné číslo: EV 2899/09
ISSN 1339-8989
Náklad 5 000 ks
Šéfredaktor: Ing. Pavol Tomašovič
Redaktorka: Elena Ursinyová
Redakcia: Radnica, Hlavná 1,
917 71 Trnava
Číslo telefónu: 033/32 36 344
E-mail: pavol.tomasovic@trnava.sk
elena.ursinyova@trnava.sk
Grafická úprava: Andrej Grossmann
Tlač: Tlačiareň Váry
Hlavná 54, 917 01 Trnava

Periodicita vychádzania:
desaťkrát do roka, august /september
a december / január ako dvojčísla

Novinky z radnice nájdete
aj na nzr.trnava.sk

(poko), foto: kamarian photography

Vianočná Trnava sa rozžiarila tisíckami svetiel. Začali sa Vianočné trhy 2016

Na takmer štyri týždne sa historické centrum malého Ríma premenuje na Vianočnú Trnavu. Desiatky predajných stánkov, vysvietené námestie, pešia zóna a mestská veža, celý rad kultúrnych akcií a hudobných vystúpení, remeselníci, ale aj výborné domáce špeciality prilákajú do Trnavy tisíce návštevníkov. Vianočné trhy na Trojičnom námestí potrvajú do 23. decembra.

V tomto roku organizátori, ktorými sú spoločne agentúra Mediaflash, portál trnava-live.sk a Mesto Trnava, dali podujatiu názov Vianočná Trnava. „Vianočné trhy v Trnave už dávno nie sú len o nákupoch, jedle a pití. Neodmysliteľnou súčasťou trhov sú desiatky podujatí na pódiu – koncertov, divadelných predstavení či vystúpení detí. V tomto roku k tradičnému programu na Trojičnom námestí pribúdajú zaujímavé aktivity a podujatia v Knižnici Juraja Fándlyho, v Západoslovenskom múzeu alebo v aquaparku Relax Aqua&Spa. Cieľom je podľa organizátorov zabezpečiť pre návštevníkov z okolia Trnavy a turistov zo vzdialenejších končín Slovenska aj zahraničia zaujímavý celodenný program vo Vianočnej Trnave, a teda nielen na samotných Vianočných trhoch," vysvetľuje Ivan Novotný zo spoločnosti Mediaflash, ktorá organizuje trhy už šiesty raz.

Podujatie bolo slávnostne otvorené v piatok 25. novembra na hlavnom pódiu na Trojičnom námestí rozsvietením vianočného stromu.

Atrakciou predvianočnej Trnavy je v tomto roku po druhý raz klzisko na pešej zóne. Najmä mladšiu generáciu má osloviť možnosť ukázať svoje fotky na veľkoplošnej obrazovke umiestnenej na hlavnom pódiu. Stačí len na facebooku alebo instagrame uverejniť fotografiu s označením hashtagu #vianocnatrnava a po schválení administrátorom sa bude fotka zobrazovať na obrazovke.

Organizátori Vianočných trhov v Trnave posilňujú boj proti nerozložiteľným plastovým odpadom. Podiel plastov v odpadoch klesne v roku 2016 približne o 60 percent.

„Už v minulých rokoch sme v Trnave začali zodpovedne separovať, v tomto roku prichádzame s ďalšími zlepšeniami. Návštevníci trhov budú v podstatne vyššej miere konzumovať z ekologických papierových pohárov, došlo k zásadnému rozšíreniu papierových obalov jedla, ktoré striedajú plasty, ekologické sú aj lyžičky. Rozšírená je aj ponuka keramických pohárov," priblížil Novotný.

Vianočné trhy na Trojičnom námestí sa neodmysliteľne spájajú s bohatým kultúrnym programom. Tento rok nie je výnimkou. Na hlavnom pódiu sa opäť vystriedajú stovky detí z materských a základných škôl, každý večer je na programe koncert. Dramaturgia programu je zameraná na žánrovú pestrosť interpretov z Trnavy a okolia, predstavia sa aj účinkujúci z ďalších slovenských miest či Českej republiky. Kompletný kultúrny program nájdete na konci tohto vydania a na internetovej stránke www.vianocnatrnava.sk.

Na námestí bude znieť pop, rock, country, ľudová hudba, dychovka, zborový svet, tradicionály a ďalšie žánre.

Poslednú nedeľu sa predstavia návštevníkom otužilci z klubu Trnavskí bílí medvedi spolu s kolegami z celého Slovenska. Len kvôli nim privezú organizátori pod vianočný strom veľký bazén naplnený pre nich príjemnou ľadovou vodou.

Tradícia pokračuje aj v podobe sobotného zapaľovania adventných sviec, nedeľných divadiel pre rodiny s deťmi či predaja čerstvých zabíjačkových špecialít vždy v sobotu od rána.

Menšie zmeny si iste všimnú návštevníci v rozložení predajných stánkov. Presunom stánkov s občerstvením pred divadlo sa získalo viac priestoru pri Trojičke. V tomto roku bude trhovisko posunuté o málo bližšie k radnici. Na Vianočných trhoch nájdu návštevníci viac ako 90 stánkov so širokým sortimentom.

Organizátori očakávajú, že aj v tomto roku narastie podiel návštevníkov z iných slovenských miest, či dokonca zahraničia.

„Vydali sme veľmi peknú brožúru o Vianočnej Trnave, ktorú distribuujeme aj do iných miest, prenajali sme si dve desiatky bilboardov na západnom a strednom Slovensku propagujúcich Vianočnú Trnavu, pozývame priateľov z Čiech aj Moravy. Počet návštevníkov Trnavy počas decembra má stúpajúci trend, verím, že rovnako to bude aj v tomto roku," vyjadril na záver želanie Ivan Novotný.

(red)

Vianočný Trnavský rínek .....

Už v sobotu 10. decembra sa v Synagóge – Centre súčasného umenia na Halenárskej 2 v Trnave rozžiaria vianočné svetielka a zasnežia papierové vločky. Zavládne tu čarovná atmosféra vianočného Trnavského rínku, ktorý na dobrovoľníckom princípe organizuje nezisková organizácia Bronco. Od 10. do 19. hodiny si tu budeme môcť nakúpiť krásne vianočné darčeky, zohriať sa pri pravom punči s ovocím, pochutnať si na koláčikoch či sendvičoch alebo sa stretnúť s priateľmi a známymi.

■ Krásne a slovenské

V zrekonštruovaných priestoroch synagógy sa so svojimi produktmi rozloží viac ako tridsať predajcov. „Aj keď bude vianočný rínek o niečo komornejší, snažili sme sa zostaviť výber predajcov tak, aby bol naozaj pestrý a voňavý," hovorí Júlia Č. Oravcová. Podľa jej slov na vianočnom Trnavskom rínku nájdeme originálne kúsky na oblečenie: trička, ktoré svietia v tme alebo pískajú po stlačení; krásne farebné šaty a štrikované doplnky pre deti i dospelých, ktoré rozveselia sivé zimné dni; detské čiapky, tepláky, mikiny a iné vecičky vyrobené z mäkkých materiálov na Slovensku. Nájdeme tu i tipy na drobné darčeky: náušnice, náhrdelníky alebo šperky z betónu či textilu, detské knižky, pohľadnice a plagáty, či smaltované šálky s veselými nápismi a hračky. Okrem toho si budeme môcť nakúpiť všakovaké voňavé prírodné mydielka, vianočné dekorácie a iné milé drobnosti.

■ Poctivý punč a čokoládové wafle

Čo by bol Trnavský rínek bez dobrého jedla a voňavých nápojov? Na dvore synagógy si budeme môcť pochutnať na skvelých grilovaných sendvičoch, hustej horúcej polievke alebo na peci pečených chlebíkoch s husacou masťou. Na svoje si prídu aj tí, ktorí snívajú o čokoládových wafliach, makovej štrúdli alebo mäkučkom cheesecaku. V ponuke nebudú chýbať ani ďalšie sladké radosti ako kvalitný med od včelára a čerstvý mak. Zahreje nás pravý punč s lesným ovocím, varené víno alebo horúca čokoláda z pravej čokolatiéry, smäd zaženú poctivé sirupové limonády.

■ Hudba a tvorivé dielne

Príjemnú atmosféru doplnia aj hudobné vystúpenia. Rínek vo vianočnom tóne otvorí veselé Bon Bon trio piesňami z parížskych kaviarní plných emócií a silných melódií, známe vianočné šlágre zahrá trnavské Gypsy Elegance. „Samozrejme, že na vianočnom rínku budú mať svoje miesto i tvorivé dielne a rôzne workshopy, kde si môžu rodiny s deťmi vyrobiť veselé vianočné dekorácie a darčeky," dopĺňa Matúš Hlinčík. Trnavský rínek myslí i na slabších Nie každý si môže dovoliť mať pekné Vianoce plné darčekov a dobrého jedla. Organizátori sa preto rozhodli, že aj tohtoročný vianočný rínek sa bude niesť v benefičnom duchu. „Na každom rínku dávame priestor viacerým neziskovým organizáciám, ktoré sa venujú sociálne slabším rodinám alebo rodinám, v ktorých kvôli ťažkému zdravotnému problému nie je peňazí nazvyš," vysvetľuje Miroslava Hlinčíková. Každý návštevník zaplatením vstupného vo výške 2 eurá (vstupné nemusia platiť deti a dôchodcovia) prispeje na pomoc sociálne slabším, aby aj oni mali krajšie Vianoce. Sumu vyzbieranú zo vstupného organizátori s pomocou neziskových organizácií prerozdelia konkrétnym rodinám, o čom budú následne informovať v lokálnych médiách. Príďte si aj vy užiť čarovnú vianočnú atmosféru do jedinečného priestoru synagógy, stretnúť priateľov a známych a nájsť krásne darčeky pre vašich blízkych. ■

V skratke .....

■ Rekonštrukcia zvýšila kapacitu škôlky v Modranke o dvadsať miest

Mestská samospráva pripravila niekoľko projektov na rozšírenie kapacít predškolských zariadení. Jedným z nich bola rekonštrukcia sociálnych zariadení v materskej škole na ulici Ivana Krasku v Modranke. V rámci nej do škôlky pribudlo šesť nových toaliet a päť umývadiel pre škôlkarov. Vďaka tomuto rozšíreniu sociálnych zariadení bude môcť škôlku od januára 2017 navštevovať o dvadsať detí viac. Priestor škôlky je totiž dostatočne veľkorysý, aby tu mohla vzniknúť aj druhá trieda, podľa normy však bolo potrebné zvýšiť počet WC a umývadiel. Stavebné práce zahŕňali búranie, inštaláciu keramických obkladov a sanity a ďalšie úpravy. Ich celková suma sa vyšplhala na cca 25 000 €.

Ďalším plánovanými projektmi je výstavba materskej školy na Spartakovskej ulici, chystá sa aj projekt na MŠ Gorkého. Okrem toho Mesto plánuje využiť na škôlku budovu niekdajšej ZŠ na Mozartovej ulici, ktorá dnes slúži ako Základná umelecká škola.

■ Škôlkari na Ružindolskej majú vynovené dopravné ihrisko

Škôlkari z Materskej školy na Ružindolskej ulici v Trnave sa už niekoľko dní môžu tešiť z vynoveného dopravného ihriska. Symbolický kľúč od areálu prevzali minulý týždeň zástupcovia mesta z rúk developera nového obchodného centra na Trstínskej ceste, ktorý zrealizoval práce na vlastné náklady. Súčasťou diela je aj novo vymaľovaný plot s motívom zoologickej záhrady a veselého mestečka. Cieľom investora bolo nielen skrášliť prostredie, v ktorom sa deti denne hrávajú, ale aj prispieť k tomu, aby už odmalička získavali poznatky z dopravnej výchovy a naučili sa bezpečne pohybovať po rušných uliciach. ■

(maju)

Diskusia o extrémizme zaujímavá témou, pilotná internetovým prenosom

Sociálne siete na internete umožňujú v relatívnej anonymite prezentovať názory. Ak sú pozitívne a konštruktívne, neraz obohatia nejednu diskusiu. No práve sociálne siete dávajú priestor aj na také vyjadrenia, ktoré môžu byť hanobením. Najčastejšími terčmi sú Rómovia, cudzinci, utečenci alebo marginalizované sociálne skupiny. Najhoršie sú však diskusie, ktoré sa napohľad tvária ako konštruktívne, no majú v sebe dávku netolerancie a extrémizmu. Aj o takýchto témach sa hovorilo na stretnutí Kto lajkuje extrémizmus, ktoré pripravila mestská samospráva v trnavskom kine Hviezda. O debatu s odborníkmi bol veľký záujem aj preto, že takýto typ diskusie bol celkom nový.

Mnohí z nás si pod pojmom extrémizmus predstavia hrubé päste, topánky kanady a z očí vyžarujúcu agresivitu. No extrémistické vyjadrenia sa v jemnej podobe okolo nás túlajú takmer každý deň. Hrnú sa z úst dobre oblečeného politika, introvertne a zadumane pôsobiaceho historika hovoriaceho o slovenskom štáte, ale aj krčmového diskutéra s večnou témou konšpirácií. Táto diskusia zaujala v kine Hviezda zástupcov z rôznych myšlienkových táborov, no najmä mladých ľudí aj pre zaujímavú výmenu slov medzi hľadiskom a javiskom na tému – čo je, a čo nie je extrémistické.
Hosťami prvej časti diskusie o tom, ako treba vnímať extrémizmus, boli právnička, venujúca sa téme extrémizmu Irena Bihariová, ktorá od roku 2009 vedie združenie Ľudia proti rasizmu, a Daniel Milo, ktorý sa roky venuje extrémizmu v rámci rôznych inštitúcií. V druhom bloku o probléme extrémizmu na internete hovoril a praktické ukážky predstavoval Jozef Halcin, ktorý je členom Výboru pre predchádzanie a eliminácia rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie a podpredsedom Expertnej skupiny boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ďalším diskutujúcim bol cestovateľ a novinár Samo Marec.
Keďže v hľadisku bolo zastúpenie rôznych názorových skupín, v prvej časti diskusie boli aj emócie. Dokonca zaznela z hľadiska téza o dobrom a zlom extrémizme na príklade aktivít Andreja Hlinku v 30. rokoch. Samozrejme, vo výrazne zjednodušenej podobe.
„Dnes to bolo korektné, aj keď boli snahy účastníkov viesť debatu tak, aby bola najmä prezentáciou ich názorov. Ja takéto názory považujem za škodlivé pre celú spoločnosť. Dokázali sme odpovedať na základné okruhy – informácie o tom, prečo takéto tendencie v spoločnosti sú a aké sú možnosti na riešenie. Pre mňa jedným z hlavných dôvodov šírenia netolerancie je dezilúzia ľudí z toho, ako je spravované Slovensko, neriešenie viacerých káuz, situácia v súdnictve a ďalších oblastiach. Keď sa to spojí s jednoduchými riešeniami, vytvára to priestor pre nesystémové politické sily. V rôznej forme sa tieto antisystémové nálady tiahnu v celej Európe, dokonca aj víťazstvo Donalda Trumpa v USA považujú mnohí odborníci za vrchol týchto antisystémových nálad. To, že sa takto nálady šíria, je prejavom zlyhávania politických elít pri vysvetľovaní otázok a problémov, ktorým čelia. A keď sa to spojí s rétorikou, že niektoré práva a slobody sú dobré len pre časť obyvateľstva a treba ich obmedziť a limitovať, dostaneme sa do situácie, aká bola na konci 30. rokov v Nemecku," hovorí Daniel Milo, ktorý sa téme extrémizmu venuje od roku 2001 a obhájil z nej aj doktorát na Univerzite Komenského. Do roku 2007 pôsobil v združení Ľudia proti rasizmu, a potom v Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. Tam napríklad aj koordinoval tréningové programy pre políciu v oblasti trestných činov z nenávisti a aktivít vychádzajúcich zo šírenia nenávisti na internete. Ako sa pozerá na šírenie netolerantných myšlienok práve u mladých ľudí? „Prekvapivé

to nie je, pretože mladá generácia chce vždy zmenu. To, čo sa im v spoločnosti nepáči, jasne pomenúvajú a podporujú riešenia, ktoré sú z dlhodobého hľadiska aj pre nich samotných škodlivé. Podľa mňa je však absurdné keď niekto začne hovoriť o dobrom a zlom extrémizme, používa slová, ktorým nerozumie, alebo o ktorých nič nevie. Extrémizmus je škodlivý pre všetkých v spoločnosti, nie len pre nejakú skupinu. Postupné obmedzovanie práv a slobôd jednej, druhej a napokon tretej skupine, to je veľmi zlé – ako sme videli počas Tretej ríše či počas slovenského štátu. Čiže ak niekto povie, že extrémizmus je dobrý alebo zlý, to je presne hranica, kde sa končí diskusia. O extrémizme sa totiž nedá diskutovať, proti nemu treba bojovať," hovorí Milo.
Irena Bihariová privítala takúto diskusiu v rámci plurality názorov, ale aj názorným vysvetľovaním tejto témy. Reč odborníkov je totiž pre bežných ľudí príliš komplikovaná, a aj to je dôvod, prečo extrémistickým zjednodušeným „vysvetlením" pomyselného pôvodu zla jednoduchší ľudia skôr uveria.
„V tomto vedieme s extrémistami nerovný boj. Táto téma totiž

zahŕňa v sebe veľa aspektov – právnych, trestnoprávnych, historických, inštitucionálnych, vzdelávacích. Niekedy je jazyk, ktorý používame pri vysvetľovaní tém, menej zrozumiteľný. Tu sa nedajú používať nejaké jednoduché heslá, ako to robia zástancovia týchto skupín. Tieto extrémistické kruhy sa zvyknú oháňať slobodou slova a nám často argumentujú ústavným článkom, ktorý zaručuje slobodu slova. Žiaľ, už si neprečítajú pokračovanie tohto textu ústavy, kde sa hovorí, že v podmienkach SR má sloboda slova zákonné limity. A tie slúžia na to, aby ochraňovali iný typ slobôd, aby výkon slobody slova jednej osoby nenarúšal právo a dôstojnosť iných osôb. Tam je tá hranica, preto aj hranica takejto diskusie môže byť veľmi tenká," hovorí Irena Bihariová, ktorá sa tejto téme sa venuje ôsmy rok a stretáva sa na diskusiách po Slovensku s rôznymi typmi názorov.

Historicky po prvýkrát mesto Trnava pripravilo z diskusie živý prenos, teda stream priamo prostredníctvom aplikácie facebooku. „Je to pre nás veľmi efektívne, pretože stream sa dostane priamo k ľuďom do smartfónov alebo na stenu v rámci facebooku. Nie je potrebné nikam inam klikať, všetko sa odohráva priamo v prostredí facebooku a na každom zariadení. Navyše, táto možnosť ponúka divákom počas sledovania priamo reagovať, posielať otázky, komentovať dianie, alebo vyjadriť postoj emotikonou," povedal Dušan Vančo z úseku komunikácie a marketingu Kancelárie primátora Trnavy. Prenos teda môžu sledovať aj naši známi trebárs na druhej strane sveta. Mesto má aj údaje o štatistikách sledovanosti. Keďže podujatie bolo veľmi dobre spropagované a téma atraktívna, navyše išlo o pilotný projekt aj z celoslovenského hľadiska, zaujímali sa oň aj tí, čo priamo nebývajú v našom meste. „Štatistiky môžem definovať dvomi spôsobmi. Počet videní v danom okamihu a finálny počet videní a reakcií celkovo. V každom momente diskusiu paralelne sledovalo najmenej 100 ľudí. Celkové čísla sú však ešte zaujímavejšie. Diskusiu videlo viac ako 3 460 unikátnych návštevníkov, celkovo na facebooku zasiahla viac ako 13 700 ľudí. Najvýraznejšia cieľová skupina boli muži a ženy vo veku 25 – 34 rokov. Z pohľadu regiónov bol prenos najsledovanejší v Bratislave a v trnavskom regióne. Sledovali ho však napríklad aj v Prešove, Nitre, Trenčíne alebo v Prahe a v menšom objeme aj v iných mestách. V rámci štatistík dokonca vieme sledovať krivku emócií a reakcií na jednotlivé výroky počas diskusie, takže detailná štatistika je skutočne rozsiahla," hovorí Vančo a pripomína, že tento model budú využívať aj v budúcnosti nielen pri diskusiách. „Chceme streamovať viac mestských podujatí, kde to umožnia účinkujúci, pripojenie na internet, prípadne autorské práva. Mestský facebook má momentálne viac ako 16 300 priateľov, čo je silná skupina, pre ktorú má zmysel prinášať výnimočný obsah," povedal Vančo. ■

(eu)

Poznáte osobnosti alebo kolektívy, ktoré si zaslúžia ocenenie mesta Trnavy?

Do konca tohto kalendárneho roka môžu občania opäť podávať svoje návrhy na osobnosti alebo kolektívy, ktoré podľa ich názoru spĺňajú podmienky na udelenie ocenení mesta Trnavy. Podľa všeobecne záväzného nariadenia sú stanovené druhy ocenení a podmienky na ich udelenie takto:

Čestné občianstvo mesta Trnavy osobám, ktoré sa zvlášť významným spôsobom zaslúžili o mesto Trnava a jeho obyvateľov, o priateľstvo medzi národmi a partnerskými mestami, alebo ktoré obohatili ľudské poznanie vynikajúcimi tvorivými výkonmi. Čestné občianstvo mesta Trnava možno v odôvodnených prípadoch udeliť in memoriam.

Cena mesta Trnavy

za vynikajúce tvorivé výkony, za významné umelecké úspechy, ktoré prispeli významným spôsobom k ďalšiemu rozvoju mesta, za propagáciu a zviditeľňovanie mesta doma i v zahraničí. Cenu možno udeliť jednotlivcom i kolektívom, v odôvodnených prípadoch aj in memoriam.

Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnavy

za významnú činnosť osôb, ktoré sa zaslúžili o rozvoj mesta a mimoriadne výkony v oblasti kultúry, športu, vedy, techniky, podnikania a podobne. Cenu možno udeliť jednotlivcom i kolektívom.

Pamätné tabule, busty alebo pomníky

Mestské zastupiteľstvo môže schváliť zhotovenie a umiestnenie pamätnej tabule, busty alebo pomníka za mimoriadne výkony obyvateľov Trnavy, ktoré obohatili ľudské poznanie, resp. národnú kultúru a presiahli regionálny význam, za mimoriadne aktivity obyvateľov Trnavy, ktoré prispeli k upevneniu štátnosti a ekonomickému rastu nášho štátu,

za mimoriadne aktivity obyvateľov Trnavy v boji za mier a ľudské práva presahujúce regionálny význam, za mimoriadne významnú činnosť osôb alebo inštitúcií, ktoré sa zaslúžili o to, že podstatne vzrástol nadregionálny význam Trnavy.

Návrhy na udelenie ocenení je potrebné doručiť do 31. decembra na adresu: Mgr. Viera Hrdinová, Kancelária primátora – referát protokolu, Hlavná 1, 917 71 Trnava. Predložené návrhy posudzuje komisia pre udeľovanie ocenení a schvaľuje mestské zastupiteľstvo. ■

Martin Jurčo, foto (jam)

Trnavská univerzita jedným z laureátov Národnej ceny SR za kvalitu 2016

Druhý novembrový týždeň Európska organizácia pre kvalitu každoročne vyhlasuje za Európsky týždeň kvality. Okrem iných podujatí sa k tejto tradícii už niekoľko rokov pripája aj Slovenská republika, a to odovzdávaním ocenenia v oblasti kvality a spoločenskej zodpovednosti. Národné ceny (odovzdali ich v Primaciálnom paláci v Bratislave) sú v podobnej forme v súčasnosti odovzdávané takmer vo všetkých európskych štátoch.

Cieľom súťaže je oceniť inštitúcie, ktoré v priebehu roka prešli komplexným hodnotením podľa európsky uznávaných kritérií a preukázali výborné výsledky a inovatívne manažérske prístupy v oblasti kvality a spoločenskej zodpovednosti. Hlavným víťazom súťaže Národná cena SR za kvalitu 2016 v kategórii Organizácie verejného sektora sa stala Trnavská univerzita v Trnave. V súťaži Národná cena za spoločenskú zodpovednosť 2016 sa na prvé miesto dostala obec Biely Kostol, ktorá bola v rokoch 1974 – 1992 súčasťou Trnavy.

Trnavská univerzita patrí medzi najväčších ťahúňov v oblasti vysokého školstva. V súčasnosti má 5 200 študentov na piatich fakultách – pedagogickej, filozofickej, právnickej, zdravotníctva a sociálnej práce a teologickej. A ako sa vyhodnocovali kritériá a dostali sa tak medzi laureátov ocenenia Národnej ceny za kvalitu?

„Popísali sme všetky činnosti, ktoré sa na univerzite vykonávajú od vzdelávania, vedy, riadenia a ďalšie činnosti. Na základe tohto potom vedenie univerzity a fakúlt môžu pripravovať zlepšenia vo svojich činnostiach. Vonkajšie posudzovanie komisie nám pomôže tieto aktivity zlepšovať," hovorí o procese odovzdávania informácií komisii koordinátorka pre kvalitu Trnavskej univerzity Adriana Krupová.

Ako takýto proces funguje už sedemnásť rokov (odkedy sa ocenenie udeľuje), vysvetľuje predseda hodnotiteľskej komisie Národnej ceny za kvalitu Michal Ľach: „Sú dve úrovne. Prvou je samohodnotenie subjektov, je to asi 150 kritérií v oblasti kvality riadenia stratégie spoločenskej zodpovednosti. Potom všetky ukazovatele posudzuje komisia, v ktorej sú hodnotitelia s medzinárodným certifikátom. Berú do úvahy aj samohodnotenie. Pri tejto súťaži som od jej začiatku, takže viem porovnať, ako sa samotné hodnotenie vyvíja. Väčšinou sa stretávame s tým, že jednotlivé subjekty sú kritickejšie a seba vidia náročnejšie. Napriek tomu sa samohodnotenia subjektov a hodnotenia komisií takmer úplne stretávajú. Čo je dôležité, v jednotlivých oblastiach vidíme zlepšenia," hovorí.

Cenu si v bratislavskom Primaciálnom paláci prevzali rektor univerzity Marek Šmid a manažérka kvality Adriana Krupová

Trnavská univerzita je vôbec prvou na Slovensku, ktorá dostala ocenenie na prvej priečke Národnej ceny SR za kvalitu. „Je to pozitívny pocit. Okrem toho, že univerzita prechádza ďalšími štandardnými hodnotiacimi procesmi, toto je pohľad z inej strany. O to je pre nás vzácnejší, že bez nejakého napojenia na základný akreditačný proces sme posudzovaní a videní ako kvalitná univerzita. To je pre nás všetkých, ktorí tvoríme univerzitu, veľmi motivujúce. Posilňuje to akýsi vnútorný motor celej univerzity, bez ktorého nemôže dobre fungovať," hovorí prorektor pre vedu, výskum a umeleckú činnosť univerzity Vladimír Rábik a pripomína, že aj pre samotných Trnavčanov a tých, čo žijú v kontexte univerzity, je dôležitá práca navonok. Univerzita je prítomná v Trnave aj vďaka rôznym archeologickým výskumom, besedám na sociálne a zdravotnícke témy, kultúrnym podujatiam a podobne. „Napríklad angažovanosť našej Filozofickej fakulty v oblasti propagácie histórie vychádza z jej podstaty a previazanosti na tradíciu vychádzajúcu z historickej Trnavskej univerzity," hovorí Rábik.

„Jedným z dôležitých prvkov tejto úspešnosti je množstvo citácií našich odborných pracovníkov v rôznych oblastiach vedy, ale aj s výstupmi doktorandov, ktoré tvoria podstatnú časť hodnotenia," hovorí prorektorka pre vzdelávanie a starostlivosť o študentov Trnavskej univerzity Viera Peterková. Tento úspech potvrdzuje

aj ďalšie nezávislé hodnotenie Akademickou rankingovou a ratingovou organizáciou. Tam sú celoslovensky na prvých miestach rebríčka hneď tri fakulty Trnavskej univerzity. Dlhodobo je úspešná Pedagogická fakulta najmä v oblasti vedy, výskumu, publikačných výstupov a citácií výskumov, Právnická fakulta je úspešná vo vede a výskume a Teologická fakulta najmä z hľadiska grantovej úspešnosti, vede a záujmu o štúdium na fakulte. V ostatnom období si výrazne polepšila aj Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce. Vo Výročnej správe o stave vysokého školstva za rok 2015 sa napríklad dozvedáme, že spomínaná fakulta napreduje aj vďaka publikovaniu epidemiologických a klinických štúdií svetového významu, na ktorých sa za zúčastňujú veľké kolektívy z celého sveta. „Základom úspešného fungovania univerzity je nielen dobrá vzdelávacia činnosť, teda učiť študentov, naučiť ich triediť v spleti informácií, ale mať možnosť byť v kontakte s aktuálnymi poznatkami z odboru a mať možnosť vyskúšať si štúdium na partnerskom pracovisku v zahraničí. Pedagógom a vedcom ide o to, aby sme dali priestor na vedu, ktorá je konkrétne uplatniteľná v praxi a aplikovateľná," hovorí rektor Trnavskej univerzity Marek Šmid. Samozrejme, vždy je čo zlepšovať – a to sú aj najnovšie plány Trnavskej univerzity. Od tohto akademického roka sa začal tútoring študentov, postupne by sa chceli viac prezentovať na veľtrhoch a výraznejšie sa uchádzať o zahraničné grantové prostriedky, rozšírovať študijné odbory aj v anglickom jazyku či vytvoriť podmienky na to, aby sa zvýšil počet študentov zo zahraničia.
Národnú cenu Slovenskej republiky za kvalitu a Národnú cenu Slovenskej republiky za spoločenskú zodpovednosť vyhlasuje Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR ako koordinátor štátnej politiky kvality. ■

(eu)

Na pamiatkovom seminári sa bude hovoriť aj o vzácnych archeologických nálezoch

Rok 2016 priniesol bohatú úrodu vzrušujúcich archeologických nálezov v historickom centre Trnavy. Výsledky tohtoročných výskumov ponúkne odborníkom i laickým milovníkom histórie 23. ročník odborného pamiatkového seminára Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja, ktorý sa začne vo štvrtok 8. decembra o 13. hodine na trnavskej radnici. Hovoriť sa bude aj o projektoch trvalej prezentácie nálezov, ktoré vzkriesia zaniknuté časti stredovekých stavieb a začlenia ich do živého organizmu Trnavy tretieho tisícročia.

Ako prví vystúpia samostatná výskumníčka v oblasti architektonicko-historického výskumu Jaroslava Žuffová a Erik Hrnčiarik z katedry klasickej archeológie Trnavskej univerzity, aby predstavili výsledky archeologického výskumu bývalého cintorína pri Bazilike sv. Mikuláša. Bezprostredne po nich budú hovoriť o návrhu prezentácie tejto vzácnej archeologickej lokality vrátane románskeho karnera Jana Gregorová z Fakulty architektúry STU – Ústavu ekologickej a experimentálnej architektúry, Zuzana Ondrejková z odboru ochrany pamiatok Ministerstva kultúry SR a autorizovaná architektka Silvia Petrášová.
Výsledky prvej etapy archeologického výskumu zaniknutých úsekov mestského opevnenia v priestore mestského amfiteátra a severozápadnej nárožnej veže predstavia Branislav Lesák a Jozef Kováč z Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave a Ivan Staník z Krajského pamiatkového úradu v Bratislave.
Nebude chýbať ani krátka správa o unikátnych nálezoch na Štefánikovej ulici 31 a 30 v podaní Henriety Baliovej a Michala Takacsa zo spoločnosti Archeocenter.
Bazilika sv. Mikuláša bude opäť centrom pozornosti v príspevku Mareka Gilányiho z Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktorý bude hovoriť o erboch v tejto sakrálnej stavbe.
Zdrojom veľmi zaujímavých informácií z histórie Trnavy sú nielen archeologické, ale aj archívne výskumy. So Zuzanou Rábikovou z Krajského pamiatkového úradu v Trnave budeme môcť spoznať vlastníkov meštianskeho domu na Štefánikovej ulici 3 od 16. storočia do prvej polovice 20. storočia.
Pozornosti odborníkov sa tešia aj vzácne pamiatky celého Trnavského kraja. Patrí k nim nepochybne jedna z najstarších stavieb na Slovensku s možným veľkomoravským pôvodom – predrománsky Kostol sv. Margity v Kopčanoch. Záznamy o tejto stavbe v novovekých archívnych dokumentoch preskúmal Radoslav Ragač zo sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry SR.
Informácie o nových stredovekých nálezoch v Kostole sv. Jána Krstiteľa v Jelke, ktorého najstaršia časť je z 13. storočia a postupne prešiel až štyrmi prestavbami a prístavbami, prinesú samostatné výskumníčky v oblasti architektonicko-historického a umelecko-historického výskumu Mária Smoláková a Jaroslava Žuffová.
Na záver bude Daniel Hupko z Múzea mesta Bratislavy hovoriť o pálffyovskej prestavbe kaštieľa v Malom Magri a jeho osudoch v prvej polovici 20. storočia. Po prvý raz sa obec spomína pod menom Marchamagyar v roku 1298. Patrila postupne viacerým vlastníkom a zemianskym rodom, naposledy Pállfyovcom, a v roku 1940 zanikla pričlenením k Tonkovciam. ■

Miroslava K. Valová

Mesto a obyvatelia jeho ulíc

Nie obyvatelia domov, ktoré stoja na uliciach, ale ulíc. Ľudia bez strechy nad hlavou, občania bez domova, skrátene bezdomovci. Program Word stále toto slovo podčiarkuje ako slovo s chybou. Je to veľmi výstižné, lebo chyba sa veru niekde stala, ale nielen u nich. Preto musí prichádzať pomoc aj zvonka a tak, aby bola efektívna.

Každý človek si v detstve predstavuje svoje budúce povolanie a naplnený život, ale ani v jednej takejto túžbe nenájdeme sen o bezdomovectve. Napriek tomu to životné okolnosti občas zariadia tak, že sa z nádejného kuchára či rušňovodiča stane človek bez domova. A tým sa stane aj človekom bez možnosti riadne sa zamestnať, pracovať a „postaviť sa na vlastné nohy". Veď komu by sa už chcelo ísť na osem až dvanásť hodín do zamestnania nevyspatému, uzimenému, chorému... Áno, časť ľudí bez domova tvoria aj ľudia chorí závislosťou od návykových látok, medzi ktoré rátame napr. alkohol. Často môže byť alkohol príčinou bezdomovectva, ale na ulici sa alkoholizmus ešte prehĺbi, lebo pre človeka bez domova je veľmi ťažké daný stav akceptovať bez nejakej „tekutej istoty". Alkohol sme spomenuli zámerne, lebo väčšina populácie vníma ľudí bez domova iba ako problémových alkoholikov. Problém je však omnoho širší a takéto označkovanie nikomu z nich nepomôže.

Pomoc bezdomovcom však nie je jednoduchá a vymyslieť riešenie, ktoré by vytvorilo takú záchytnú sieť pre ľudí bez domova, aby z ulice „vylovila" naozaj všetkých, je pravdepodobne nemožné. Zatiaľ na Slovensku neexistuje žiadne zákonné riešenie bezdomovectva na národnej úrovni, starostlivosť o nich preto (s)padá na samosprávy, ktoré sa musia postarať aj o svojich občanov na ulici. Čím väčšie mesto, tým vyššia kumulácia ľudí bez domova. Svoje by o tom vedela hovoriť bratislavská samospráva, ktorá však v súčinnosti s občianskymi združeniami pomáhajúcimi ľuďom bez domova (napr. Vagus, Proti prúdu) v tejto problematike už dosť pokročila. Napr. 9. novembra 2016 vyvrcholila na území Bratislavy dva týždne prebiehajúca registrácia ľudí bez domova, ktorá sa stane odrazovým mostíkom na riešenie ich situácie. A zároveň po tomto „otestovaní" môže prebehnúť sčitovanie aj v ostatných krajských mestách Slovenska. Zúčastnili sa ho aj dobrovoľníci z Trnavy.

■ Charita pomôže každému

Ako je na tom s pomocou ľuďom bez domova Trnava? Aj u nás pomôže pri skvalitnení a rozšírení služieb ľuďom bez domova ich budúca registrácia. Podľa nej sa môže riadiť napr. „nastavenie" pripravovaného útulku či denného centra. A ako sa dá pomôcť ľuďom bez domova v práve teraz? Momentálne na pomoci bezdomovcom mestská samospráva spolupracuje s katolíckou Trnavskou arcidiecéznou charitou, ktorá má na pomoc ľuďom na ulici vytvorené denné nízkoprahové (to znamená, že človek môže prísť v akomkoľvek stave, len nesmie byť agresívny) Centrum pomoci človeku. Nachádza sa na Hlavnej 43, na okraji pešej zóny, a je otvorené v pondelok, stredu a piatok od 9.00 – 13.00 h. Deň v centre sa začína raňajkami a končí obedom, je tu možnosť vykonať si osobnú hygienu, využiť práčku na opranie bielizne, alebo aj šatník, kde si môžu ľudia v sociálnej kríze (nielen ľudia bez domova) zobrať vhodné oblečenie. Ľudia navštevujúci centrum sa musia postarať o čistotu a poriadok, čo nie je pre ľudí dlhodobo prebývajúcich na ulici vždy jednoduché.

Sociálne pracovníčky sa v centre snažia zabezpečiť svojim klientom základné životné potreby a vytvoriť priestor pre načerpanie nových síl. Ich vzťah k človeku využívajúcemu služby denného centra je neformálny a rovnocenný. Tomu, kto potrebuje pomôcť s konkrétnymi zmenami vo svojom živote, poskytnú aj iné sociálne poradenstvo. Rešpektujú však anonymitu ani neskúmajú príčinu príchodu, ak si to klient nepraje. Poskytujú aj potravinovú pomoc vytvorenú zo zbierok „na charitu" v jednotlivých farnostiach arcidiecézy. Trnavskú arcidiecéznu charitu na pomoc pre konkrétneho človeka je možné kontaktovať na telefónnom čísle 0948 09 1011, e-mailom na adresu pomoc@charitatt.sk alebo na ďalšie adresy uvedené na www.charitatt.sk.

Charita tiež v Trnave distribuuje časopis Nota bene, ktorý vydáva občianske združenie Proti prúdu. Časopis predávajú na uliciach ľudia bez domova alebo ľudia bezdomovectvom ohrození. Musia byť čistí, triezvi a dodržiavať aj iné ustanovenia, ktoré sú uverejnené v Nota bene pod názvom Kódex predajcu. Kódex kupujúceho zas zaväzuje, aby sme časopis kupovali len od registrovaného predajcu, ktorý na časopis nežobre, ale ho má riadne označený. Predaj Nota bene totiž nie je žobranie. Je to dosť náročná práca, ktorá vyžaduje mnohohodinové státie na ulici. Ponúkanie časopisu pomáha ľuďom bez domova napríklad aj znovu nadobudnúť a rozvíjať sociálne kontakty – slušne pozdraviť, porozprávať sa s ľuďmi; ale učí ich aj rozvrhnúť si získané peniaze (polovica zo zisku z predaja časopisu zostáva predajcovi na stravu a bývanie). Bonusom pre kupujúceho je nielen dobrý pocit, že pomohol, ale aj skvelé čítanie na vybranú tému, vždy zaujímavé, a zároveň trochu odlišné od iných periodík.

■ Ľudia bez domova sú pre mesto tiež klienti

Na Mestskom úrade na Trhovej ulici môžu ľudia bez domova alebo ľudia bezdomovectvom ohrození požia-

dať o pomoc na sociálnom odbore, kde má ich agendu (okrem iných položiek) v kompetencii Jarmila Mrvová z referátu sociálnej pomoci občanom. Chodí aj do terénu informovať ľudí bez strechy nad hlavou o možnostiach bezplatnej pomoci, ale nikomu ju nemôže nanucovať, klienti majú právo sa rozhodnúť. V kancelárii im je zase k dispozícii pri vybavovaní stratených či ukradnutých občianskych preukazov, invalidných či starobných dôchodkov, jednorazovej dávky v hmotnej núdzi, dokáže im vybaviť návštevu u lekára, sprevádza ich na vyšetrenia. Klientov s vážnymi zdravotnými (chronickými alebo psychickými) problémami sa pokúša umiestniť vo vhodných zdravotníckych či sociálnych zariadeniach, kde im môže byť poskytnutá ďalšia pomoc. Ak ste si už niečo z toho vybavovali, uznáte, že ide o nemalý kus práce, na ktorú by bolo potrebné aj viac ľudí, nad čím sa v budúcnosti na meste uvažuje. Takisto ako nad útulkom, ktorý by prichýlil čo najviac ľudí z ulice a ponúkol im vhodné sociálne bývanie. Aj týmto spôsobom sa dá len veľmi ťažko pomôcť všetkým, treba však vytvoriť vhodné podmienky a klienti, ktorí ešte dokážu vo svojom „pouličnom" živote niečo zmeniť, si k nim cestu nájdu. Dôležité je aj to, aby na „dno" ulice „nepadali" ďalší ľudia a aby na nej nezomierali. Každý má právo na dôstojný život i dožitie. Ak si myslíte, že prípad človeka bez domova či bezdomovectvom ohrozeného, o ktorom niečo viete, spadá do kompetencie referátu sociálnej pomoci občanom, môžete sa v pracovnej dobe naň obrátiť telefonicky na čísle 033 / 32 36 167, alebo e-mailom na adresu: jarmila.mrvova@trnava.sk.
V súčasnosti má mesto k dispozícii nocľaháreň na Coburgovej ulici 26. Je otvorená od 19.00 do 7.00 h. Okrem prespania je tu možnosť vykonať si aj osobnú hygienu a pripraviť jednoduché jedlo. Podmienkou pre vstup je nebyť opitý, čo je často tá najťažšia vstupenka. K dispozícii je tu 30 lôžok. Do nocľahárne navigujú nájdených ľudí bez domova aj mestskí policajti, ale nikoho nemôžu nasilu prinútiť, aby tam išiel. V zimných mesiacoch funguje nocľaháreň v tzv. krízovom režime, to znamená, že sa stáva nízkoprahovou a zároveň má pridaných ďalších 15 lôžok. Z príčin, o ktorých ešte budeme hovoriť, však nebýva plne obsadená.

■ Skúsme im porozumieť

Od septembra 2016 v Trnave funguje streetwork, teda terénna práca, ktorá vznikla na základe zmluvy medzi trnavskými univerzitami (TU, UCM) a Mestom Trnavou. Prebieha vo vyhradené dni (utorok – štvrtok) v podvečerných hodinách a po vyhradených trasách pre lepšiu kontrolu a hlavne bezpečnosť streetworkerov. Terénna pracovníčka Jana Emanuelová, ktorá je zamestnankyňou mesta, má už so streetworkom svoje skúsenosti, veď ho vykonáva denne v rámci svojej pracovnej náplne. Najväčším úskalím dobrovoľníckeho streetworku je podľa nej počet ľudí, ktorí sa v ňom ako dobrovoľníci striedajú, a teda si k nim klienti len ťažko budujú dôveru. Ona si ju tiež nezískala zo dňa na deň, dnes ju však klienti zdravia už z diaľky.
Nikto len tak neuverí niekomu cudziemu, že mu chce pomôcť, o to ťažšie je to s ľuďmi bez domova, ktorí často už dostali od života toľko odmietnutí či podvodov, že majú voči iným vybudovanú apriórnu nedôveru a zároveň vážne narušené sociálne, a často aj komunikačné schopnosti. V teréne je im preto dobrovoľníkmi poskytnutá teplá káva či čaj, drobnosť na jedenie, aby boli pri chvíľke „obsluhovania" ochotnejší niečo o sebe povedať a vyjadriť, akú potrebujú pomoc, či prijať ponúknutú. Najčastejšie ich streetworkeri navigujú do nocľahárne, ale len málokto z ľudí bez domova, zvlášť ak ide o dlhodobých bezdomovcov, dokáže túto pomoc aj prijať. Prekročiť v sebe strach z neznámeho, odhodlať sa ku vstupu do nového prostredia a vystaviť sa neznámym očakávaniam (kto tam bude?, čo bude odo mňa chcieť?) je pre nich veľmi náročným krokom. Lebo aj keď sa to nezdá, na ulici majú už vybudované aké-také vzťahy a svoje miesto v niekedy dosť kastovníckej hierarchii, ktorá sa ťažko opúšťa.
Streetworkom stúpa možnosť ľuďom bez domova pomôcť, ale na druhej strane v tomto kalendárnom roku aj výrazne stúplo nahlasovanie ľudí bez domova na linke mestskej polície. Občanom často prekáža, že ich vidia z balkóna, že vôbec niekde sú. Možnosti „riešiť bezdomovcov" mestskou políciou sú však veľmi obmedzené. „Pokiaľ človek bez domova nie je agresívny, neporušuje nariadenia mesta alebo nevzbudzuje verejné pohoršenie, teda ak nepácha žiadny priestupok či trestný čin, nie je dôvod ho vykázať z verejného priestranstva, ktoré predsa patrí všetkým," hovorí JUDr. Ivan Ranuša, zástupca náčelníka Mestskej polície v Trnave. Neporiadok, ktorí vytvárajú provizórne domovy ľudí bez domova na verejných priestranstvách, polícia nahlasuje na Mestský úrad Odboru dopravy a komunálnych služieb, ktorý ich odstraňuje vo finančnej réžii mesta. Efekt však nie je stály, je to otázka pár hodín, kým sa ľudia bez domova presunú o pár metrov ďalej s ďalším nahromadeným „odpadom".

■ Nechajme ich žiť

Ing. Alena Dostálová z odboru životného prostredia Mestského úradu v Trnave chápe občanov, ktorým tento neporiadok prekáža, sama však hovorí, že likvidovanie provizórnych príbytkov ľudí bez domova je právne diskutabilné. Ťažko ich označiť ako nelegálne skládky odpadu, keďže podľa zákona je odpad majetok jednotlivca, ktorého sa chce tento jednotlivec zbaviť. Oni sa ho však zbaviť nechcú, aj keď svoj majetok vytvorili z odpadu iných ľudí... Ale aj riešenie – vypratávanie neporiadku bez ohľadu na túto pripomienku – nie je také jednoduché, ako sa na prvý pohľad zdá: priestory, ktoré si títo ľudia adaptovali na provizórne bývanie, sa len málokedy nachádzajú na mestskom pozemku. Zasahovať

na cudzom pozemku a odstraňovať ich „hniezda“ v problémových lokalitách záhradných chatiek na Linčianskej či vo Vajslovej doline vyžaduje mnohé predchádzajúce právne opatrenia, na ktoré mesto takmer nemá dosah.
„Ak by som mal možnosť osobne povedať občanom, aký postoj zaujať voči ľuďom bez domova, asi by som im povedal, aby si ich prestali toľko všímať. Nech sa pokúsia vžiť do ich situácie, keď sa snažia vytvoriť priestor na svoje minimálne dôstojné prežívanie, nech trochu privrú oči nad ich existenciou a nechajú ich na pokoji,“ hovorí JUDr. Ivan Ranuša z mestskej polície. Veď každý z nich by mal v tej svojej „izbe“ radšej teplo a tečúcu vodu. Vo väčšine nahlásených prípadov bezdomovci nikomu neškodia, neubližujú, a tiež majú svoje práva, zaručené ústavou.
V poslednom čase sú si ich aj viac vedomí. Kým v minulosti pokornejšie ustúpili námietkam polície, že sa niekde nemôžu zdržovať, dnes už vedia, aký reálny dosah na nich polícia má, pokiaľ nič nepáchajú. Represie či sankcie voči ľuďom, ktorí mali v živote len menej šťastia a nemajú čím platiť ani čo stratiť, sú úplne zbytočné.
So zväčšujúcou sa zimou sa ľudia bez domova snažia dostať čo najviac do tepla, teda na vlakovú stanicu a podobne. Je prirodzené, že neestetickým vzhľadom či zápachom poburujú slušných občanov, ale na druhej strane, aj oni predsa majú právo nemrznúť. Možno nám „prekážajú“, ale často sú aj mementom toho, ako môže strata zamestnania či rodinného zázemia každého z nás dohnať na okraj priepasti, z ktorej je návrat do „normálneho života“ veľmi ťažký. Aj keď sa to na prvý pohľad nezdá, okrem iného títo ľudia potrebujú aj pocit, že zostali ľuďmi. Stačí, keď sa im niekto prihovorí, usmeje sa, ponúkne im kus chleba. To je aj cesta, ako sa vyhnúť tomu, aby napr. vyžobrané peniaze minuli na alkohol alebo odovzdali mafii, ktorá ich na ulici zdiera. A to je aj odpoveď na otázku, či im dávať peniaze, alebo nie. Áno, ak nedáte, neprepijú, ale ani nič nezjedia, preto aspoň tá desiata.
Veľmi dôležité je v súčasnosti hľadať riešenia na úrovni príčin, nielen následkov. Dobré by bolo, keby počet ľudí bez domova na uliciach nestúpal, aby sa darilo zachraňovať aspoň tých, ktorým hrozí bezdomovectvo v tomto momente. Rodinám, ktoré práve nezvládajú zaplatiť hypotéku, osamelým ľuďom, ktorí nedokážu vyžiť z malého dôchodku a pod. Toto je aj jeden z cieľov mestského úradu, na ktorý potrebuje v blízkej budúcnosti vytvoriť personálne aj finančné kapacity. Kým však dôjde k sprístupneniu útulku či denného centra a vytvoreniu nových druhov efektívnej pomoci, môžeme v zimných mesiacoch pomôcť ľuďom bez domova sami aspoň privolaním sanitky či mestskej polície (čísla 112 a 159 alebo 033 / 32 36 401), keď im vonku hrozí podchladenie, alebo aj zamrznutie. Nie všetci dokážu ísť „do tepla“ sami, často nie sú zdraví, sú unavení a nemajú na to dostatočnú sociálnu orientáciu, sú psychicky chorí, chcú mať „len pokoj“. Ale napriek tomu si zaslúžia žiť. A my všetci „domovci“ môžeme rôznou troškou prispieť k tomu, aby žili o máličko dôstojnejšie. ■

(red)

Dobročinné podujatia v predvianočnom čase

Atmosféra Vianoc nás naplňa radosťou a pokojom. Ľudia majú k sebe akosi bližšie, cítia, že možno práve to je najvzácnejším darom týchto sviatkov. Nikto by nemal byť sám, každý by mal byť obdarovaný. Aj to je zmyslom tradičných charitatívnych podujatí, ktoré v predvianočnom čase pripravuje mestská samospráva.

Na Trojičnom námestí je umiestnený stánok s označením charitatívny predaj. Práv tu bude počas vianočných trhov predávať pätnásť organizácií a občianskych združení ručne vyrobené darčekové predmety. Výťažok z predaja je určený na podporu ich činnosti.
Novinkou je, že v tomto roku sa do charitatívneho predaja zapojili aj tri základné školy – na Ulici A. Kubinu, na Námestí SUT a na Vančurovej ulici, ktoré výťažok z predaja použijú na dobročinné účely priamo v škole. Príspevok k Vianociam vo forme balíčka dostanú naši starší spoluobčania v zariadeniach pre seniorov, zariadeniach opatrovateľskej služby, opatrovaní a nesvojprávni spoluobčania, seniori v Dennom stacionári na Okružnej ulici, aj mladí telesne a mentálne postihnutí vo viacerých denných stacionároch v našom meste. Mikuláš im ho odovzdá už 7. decembra.
Podeliť sa s ostatnými občanmi o radosť z očakávania Vianoc môžeme aj pri vianočnom primátorskom punči, ktorý bude primátor Peter Brocka podávať 20. a 21.decembra od 16. do 18. hodiny na Trojičnom námestí. Nasledovať bude ďalšia krásna tradícia – symbolické odovzdanie Betlehemského svetla pre všetkých obyvateľov nášho mesta.
Ani tento rok nebude chýbať Štedrá večera pre osamelých ľudí a ľudí bez domova, ktorú mestská samospráva pripravuje v spolupráci s Trnavskou arcidiecéznou charitou a Katolíckou jednotou Slovenska 23. decembra od 13. hodiny v dome KJS na Novosadskej ulici. Na štedrovečernom stole bude všetko, na čo sme zvyknutí: Kapustnica, ryba, šalát, ovocie, oblátky...
Aj malá pomoc ľuďom, ktorí sa bez nej ťažko zaobídu, môže byť darom, ktorý obohatí aj nás. Pridajte sa k nám, priatelia. Idú Vianoce. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Jednou nohou v Bruseli a oboma nohami v Trnave

Európska komisia Brusel. Tím Maroša Ševčoviča. Takto nájdeme aj na internete identifikátor Trnavčanky Ľubomíry Hromkovej (* 17. február 1973 Trnava). Napriek tomu, že väčšiu časť roka prežíva v Bruseli, je dušou stále v našom meste. V Európskej komisii má v portfóliu energetickú agendu, ale aj komunikáciu s médiami. My sme Ľubomíru Hromkovú zastihli v našom meste, kde mala sériu prednášok o poslaní Európskej komisii a úlohách Európskej únie. A to bola aj príležitosť na rozhovor.

■ Začnime náš rozhovor v Trnave. Vyrastali ste neďaleko cukrovaru a nákupného strediska Merkúr. Všeobecne – niektorí Trnavčania majú dodnes chaos v pomenovaní obytných domov v tejto časti podľa planét.

- Mne sa ako prvé spomienky na detstvo vynoria chladiace veže jadrovej elektrárne v Bohuniciach, ktoré sme videli z dvanásteho poschodia nášho bytu v činžiaku Saturn. V elektrárni pracoval môj otec, ktorý ju budoval, a môj brat ju teraz vyraďuje. A potom klopot cukrovaru, ktorý neomylne hlásil, že prišla jeseň a s ňou aj vykurovacie obdobie. Vždy sa pri týchto spomienkach usmievam, lebo sme sa hrávali vonku na sídlisku, pri Trnávke na cintoríne na Kalvárii, alebo sme sa bicyklovali po Spiegelsaali. Ak sme prešli cez križovatku ďalej, mali sme pocit, že sme super ďaleko. Každý deň som trénovala športovú gymnastiku v hale Družba, v lete sme posilňovali na atletickom štadióne Slávia, kde ešte aj môj brat vystupoval na spartakiáde. Všetko bolo poruke – obchod, škola – bola to 1. základná škola. Trnava sa mi zdala obrovská a zdalo sa mi, že tak to zostane naveky. Potom som prešla na gymnázium, lebo ma zaujímalo asi úplne všetko: šport, umenie, politika, ale asi najradšej som písala. Keby som však mohla vrátiť čas, chcela by som, aby som mohla ísť do mliečneho baru na námestí na puding alebo jahody so šľahačkou (smiech).

■ Je logické, keďže ste povolaním novinárka, že ste asi vzišli z trnavského gymnázia. V tom čase bolo jedno na Hollého ulici a postupne vznikalo aj druhé.

- Gymnázium bolo krásnym obdobím môjho života. Mali sme v triede taký ten starý radiátor a učili sme sa v rôznych miestnostiach. Na praxi som bola v Stavoindustrii, kde nám ukázali počítač tretej generácie. Bol obrovský. Hlavný moment v rozhodovaní, čím budem, prišiel vtedy, keď ma pozvali na školenie mladých dopisovateľov vtedajších detských a mládežníckych časopisov. S gymnastikou som musela po úraze skončiť, a tak som si našla náhradu. Začala som vyrábať školské časopisy. Za večer som dokázala vyrobiť – napísať, zlepiť, nakresliť niekoľkostranový elaborát, ktorý potom išiel z ruky do ruky. Popri gymnáziu som chodila do divadelného súboru Juventus, kde sme sa stretli zohratá partia pod vedením Mikiho Fehéra, vtedajšieho riaditeľa trnavského divadla.

■ Štúdium žurnalistiky – už prejsť cez prijímacie skúšky a dostať sa na štúdium bolo prvou časťou úspechu. Aj keď váš plán bol pôvodne iný, predsa len – to stredoškolské písanie bolo mocným predznamenaním.

- Aj keď som premýšľala, že budem lekárkou a budem mať teda vysnené povolanie každého rodiča, nakoniec kreativita prevládla a vyštudovala som žurnalistiku na Filozofickej fakulte UK. Bolo nás v ročníku len dvadsať, študovali sme v zlatej ére – keď sa na Slovensku rodila demokracia a prichádzali mnohé zahraničné spoločnosti. My sme všetci už niekde pracovali. Všetci moji spolužiaci našli uplatnenie – či už v médiách, v biznise alebo politike. Ja som si vyskúšala rozhlas, ale viac som písala pre Pravdu, kde som mala špičkových kolegov, ktorí ma učili, ako mám písať a vôbec, čo si mám všímať, keď som v teréne. No a potom, po roku, aby som predsa len urobila radosť rodičom, som urobila prijímačky aj na Právnickú fakultu UK, takže som študovala dve školy naraz. Bolo toho veľa, ale neboli sociálne médiá, internet, veľa času sme trávili písaním poznámok a v knižniciach. A používali sme

oveľa viac hlavu, slovníky, žiadne vyhľadávače.

■ Štúdium ste končili v čase, keď sa oveľa viac začalo hovoriť o Slovensku ako o krajine, ktorá by aj mohla byť súčasťou európskej integrácie. Hoci sme sa vzhľadom na politické kontexty, Mečiarovu vládu i iné problémy dostali do Európskej únie až v roku 2004, všetky procesy sa štartovali.

- V roku 1995 som práve končila žurnalistiku. Na ministerstvách začali vytvárať odbory pre európsku integráciu a keďže som práve robila skúšky z európskeho práva, tak som sa prihlásila. Vzali ma, a tým sa začala moja dvadsaťročná práca s európskymi záležitosťami. Mala som 23 rokov, keď ma už za ministerstvo privatizácie vyslali za členku delegácie do Bruselu. Dlhšie som pôsobila na úrade vlády, a potom na ministerstve zahraničných vecí. Viete, mala som veľa spolužiakov alebo kolegov, ktorí sa sťažovali na podmienky, hlavne platové, v štátnej správe. Ale nikde inde ste nemali také možnosti učiť sa o Európskej únii, žiadna firma toto neponúkala, a práve to, že išlo o niečo úplne nové, bolo fascinujúce. Plat nehral úlohu. Tie možnosti cestovať, učiť sa od ľudí v Bruseli, ako negociovať, ako argumentovať v cudzom jazyku, to celé nadšenie okolo, boli neoceniteľné. Rovnako ako päť rokov v Madride, kde som pracovala na našom veľvyslanectve. Vždy som bola rada doma, v Trnave, ale keď som spoznala Madrid, prvýkrát som pocítila, aké je to, deliť sa medzi dve mestá, medzi dve rôzne krajiny. Zo dňa na deň som sa na prelome rokov 2001 – 2002 ocitla v štvormiliónovej metropole. O štyri roky neskôr mi bol aj Madrid pritesný. Zúčastňovala som sa na podujatiach, či už prostredníctvom mojej práce, alebo vďaka mojim kamarátom, ktoré posunuli hranice môjho sveta ďalej. Dnes už desiaty rok pracujem pre Európsku komisiu v Bruseli a mám pocit, že vďaka digitálnym technológiám som opäť s Trnavou a mojimi kamarátmi oveľa bližšie a častejšie. Dnes o to viac, že pracujem ako komunikačná poradkyňa v kabinete nášho slovenského eurokomisára a podpredsedu pre energetickú úniu Maroša Šefčoviča.

■ Aký je dnes váš kontakt so Slovenskom a slovenskými novinármi? Pýtam sa aj preto, lebo nedávno boli všetci novinári od jedného politika dosť nelichotivo pomenovaní.

- Denne prichádzam do kontaktu so slovenskými médiami. Dá sa povedať, že pri písaní dosť využívam právnické vzdelanie, ale pokiaľ ide o kontakty, tak tam naozaj oceňujem prax v novinárčine na Slovensku. Myslím, že napriek konkurencii médií, novinári si často pomáhajú a nenechajú kolegov v štichu. Zažila som to najmä počas európskych summitov. Moja práca spočíva predovšetkým v príprave strategickej komunikácie a plánovania, lebo komunikácia sa nekončí prijatím nejakého legislatívneho balíčka, ale je súčasťou širšieho kontextu. Mám vytvorenú veľmi slušnú databázu kontaktov na medzinárodné médiá, a vždy sa poteším, keď prídu na rozhovor s eurokomisárom so zápisníkom, nielen s diktafónom. Všetky veľké médiá typu The Financial Times, The Wall Street Journal, Le Monde, Le Figaro, Politico alebo Frankfurter Allgemeine Zeitung sú na rozhovory vždy starostlivo pripravení, čo niekedy porovnávam s našimi novinármi, ktorí narýchlo zbúchajú bez hlavy a päty otázky, a potom sa ešte dožadujú odpovedí v rekordnom čase. V spolupráci s kolegami – expertmi na jednotlivé oblasti – pripravujem a píšem podklady, takže zase tvorím (smiech). Každá situácia je však individuálna a veľakrát musíte zvážiť, kto je najvhodnejšou osobou, ktorá má na danú otázku odpovedať.

■ Čo riešite v týchto dňoch?

- Napríklad, práve teraz finišujeme s prípravou veľkého legislatívneho balíčka, ktorý má modernizovať legislatívu v oblasti energetickej účinnosti, obnoviteľných zdrojov na súčasné moderné digitálne technológie, pripraviť regulačný rámec, aby sa tieto technológie a trh mohli rozvíjať. Uvedomujeme si, že odkomunikovať európske témy je výzvou, avšak máme veľmi veľa pozitívnych príbehov, ktoré zostávajú nepovšimnuté. V každom štáte je vlastná vnútropolitická dynamika, ktorá akoby predbehla reflexiu o európskej politike. Život je veľmi rýchly, mladé generácie nadobúdajú digitálne zručnosti, ktoré sme si predtým dávali do životopisov ako niečo osobitné. Myslím si, že médiá by si mali a mohli viac všímať prínosy únie, najmä jej jednotného trhu. Lebo EÚ priniesla množstvo pozitív ako voľný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu, priniesla eurofondy, programy ako Erasmus, Horizont, ale aj sociálny model, ktorý je neporovnateľný s inými globálnymi hráčmi ako Čína, India alebo aj USA.

■ Na čo všetko kladiete dôraz, keď euroskeptikom vysvetľujete význam nášho spoločenstva v Európskej únii? Čím to je, že zaznieva mnoho konzervatívnych názorov ľudí, ktorí dodnes nepochopili, že naše členstvo v takýchto štruktúrach je asi najvhodnejším modelom fungovania v súčasnej Európe?

-Pracujem o únii, s úniou a pre úniu už dosť rokov na rôznych pozíciách a bola som aj pri tom, ako Slovensko vstupovalo do EÚ. Parametre, ktoré EÚ ponúka, nie sú len technické alebo ekonomické. Sú to aj štandardy demokracie, právneho štátu, nezávislého súdnictva, zákazu diskriminácie. Myslím, že by sa nemali jednostranne prijímať názory, že to, čo EÚ robí, je zlé, o to viac u nás na Slovensku, ktoré dostáva najviac financií z eurofondov na obyvateľa (570 eur).

■ Ako často sa vraciate do Trnavy? Nestratili ste kontakt so životom nášho mesta?

-Vraciam sa sem vždy, keď to okolnosti dovolia. Mám školopovinné dieťa, ktoré chodí do európskej školy, do francúzskej sekcie. Škola je vôbec dosť náročná, má prísnu dochádzku, ale umožňuje každodennú výučbu slovenčiny, akoby sme boli na Slovensku. Denne sa

učíme, chodíme na krúžky. Mám šťastie na rodinu a podporu zo strany rodičov a brata, ktorí za nami dochádzajú. A som tiež rada, keď sa vždy na internete dočítam o tom, čo sa v Trnave deje, stavia, aké sú tu koncerty, podujatia. Myslím, že mám celkom slušný prehľad. Ako novinárka čítam takmer všetko. Tiež však ale vidím, keďže mám už niečo nacestované a stretla som sa s množstvom zaujímavých ľudí, čo by sa prípadne ešte mohlo zlepšiť.

■ Stretli sme sa v centre Trnavy a obaja sme mali problém zaparkovať. V čom by sme si mohli zobrať príklad z miest, kde nepoznajú také problémy ako my v Trnave – zápchy, problémy s parkovaním, nezaujímavá mestská hromadná doprava?
Napríklad, dnes mnohé mestá chcú byť „smart" alebo inteligentné a prijímajú lokálne stratégie na vytvorenie inteligentných prepojení sietí v energetike, doprave, odpadovom hospodárstve. Zinteligentňujú aj verejné budovy, aby boli čo najviac energeticky úsporné. Veľmi sa mi páči, že v Bruseli veľmi veľa ľudí chodí do práce mestskou hromadnou dopravou, a to aj takí, ktorí majú pred domom početný vozový park. Je to o tom, že chceme žiť v zdravšom a čistejšom prostredí. Ale tiež sa mi páči, v čom by zase trnavskí vodiči mohli ísť príkladom: zastavovanie na priechode cez cestu. Zebra na ceste – cez to jednoducho nejde vlak. Auto vždy zastaví. Chodec má vždy prednosť. ■

Miroslava K. Valová, foto: (mm)

Trnava už má ako prvé mesto na Slovensku aj kontajnery na elektroodpad

Trnava sa stala prvým mestom na Slovensku, v ktorom boli osadené červeno-biele kontajnery na zber drobného elektroodpadu a batérií. Nájdete ich v meste na jedenástich stojiskách pri iných zberných nádobách na triedenie odpadu.

S ponukou osadiť v Trnave tento druh zberných nádob prišla nezisková organizácia zodpovednosti výrobcov ASEKOL SK, ktorá zber financuje, bezplatne osadila kontajnery a vo svojej réžii ich bude aj vyprázdňovať. Ide o najväčšiu organizáciu zodpovednosti výrobcov pre prenosné batérie a akumulátory na Slovensku, ktorá v roku 2015 vyzbierala pomocou organizovaného zberu v obciach 5 000 ton elektroodpadu a 100 ton batérií a akumulátorov.
Systematický zber elektroodpadu funguje na Slovensku od roku 2005. Občania majú možnosť bezplatne odovzdať staré, nepotrebné elektrospotrebiče (televízory, chladničky, práčky a pod.) v zberných dvoroch alebo v predajniach elektra, resp. pri zakúpení a donáške nového elektrospotrebiča. Malé elektrospotrebiče alebo batérie však zvyčajne končia v zmesovom komunálnom odpade, pretože sa kvôli nim na zberný dvor „neoplatí merať cestu". Práve preto, aby to občania už nemali ďaleko, mestská samospráva vyhradila jedenásť frekventovaných miest na pozemkoch vo vlastníctve mesta pre nové červeno-biele kontajnery. O ďalších štyroch miestach sa rokuje so súkromnými majiteľmi pozemkov, takže v prípade pozitívneho výsledku ich bude dovedna pätnásť.

■ Červeno-biele kontajnery sú v týchto lokalitách:
1. Parkovisko Halenárska / Dolnopotočná ulica (pri kontajneri na šatstvo)
2. Veterná ulica (pri novostavbách vedľa kontajnera na šatstvo a sklo)
3. Juraja Slottu (veľké pletivové stojisko)
4. Modranka, Dedinská ulica (pri Jednote vedľa kontajnera na šatstvo)
5. Limbová ulica (pri nákupnom centre)
6. Zelenečská ulica (vedľa kontajnera na šatstvo)
7. Roh ulíc L. van Beethovena a J. G. Tajovského
8. Čajkovského (pletivové stojisko)
9. Botanická ulica (pred pletivovým stojiskom)
10. Kalinčiakova ulica (pletivové stojisko)
11. Ulica Terézie Vansovej (pri reštaurácii, vedľa kontajnera na šatstvo)

■ Čo patrí do kontajnerov na elektroodpad, a čo nie?
Do červeno-bielych odpadových nádob sa vhadzujú napr. kalkulačky, rádiá, počítače a počítačové vybavenie, discmany, telefóny, videokamery, hodiny, hriankovače alebo menšie elektrické náradie (aj hračky, a pod.). Staré spotrebiče obsahujú nebezpečné, ale aj využiteľné materiály.

Nepatria sem však televízory a monitory (s ohľadom na rozbitné sklené komponenty), takisto rozbitné žiarovky a žiarivky. Žiarivky obsahujú malé množstvo jedovatej ortuti, ktorá nesmie uniknúť do ovzdušia. Špeciálne nádoby na žiarivky nájdeme v predajniach elektra alebo v zberných dvoroch. Do červeno-bielych kontajnerov nepatrí ani odpad, ktorý sa síce používa v elektrických zariadeniach, ale nie je elektroodpadom (tonery, CD, videokazety a pod.).

■ Naše mesto bude mať aj ďalšiu novinku: kontajnery na odpad napoly zapustené do zeme

Ďalšou novinkou v oblasti likvidácie odpadu v Trnave budú polopodzemné kontajnery v piatich vybraných lokalitách. Dve sa budú nachádzať na Družbe a tri na sídlisku Linčianska (konkrétne na Ulici T. Tekela 6, Ulici J. Slottu 29, Limbovej 3, Jiráskovej 16 a Ul. gen. Goliána 3). Prvé stojiská by mali byť sprístupnené už v priebehu decembra 2016.

Umiestnenie a realizáciu financuje firma FCC (bývalá A.S.A., s. r. o.), ktorá zodpovedá aj za zber a odvoz odpadu z týchto kontajnerov.

Priestory na vybudovanie stojísk zapožičalo Mesto Trnava. Vo výbere lokalít sa riadilo nielen majetkovo-právnymi vzťahmi, ale aj informáciami o výskyte hlodavcov v blízkosti aktuálnych stojísk. Ide o pilotný projekt, ktorý sa v prípade pozitívnych odoziev rozšíri na ďalšie miesta, kde to bude priestorovo možné, lebo okrem majetkových vzťahov je potrebné brať do úvahy aj možnosti výberu odpadu z kontajnerov.

Kontajnery budú zapustené približne 1,5 m do zeme, nad zemou sa nachádza len časť nádob a vhadzovací otvor. Jeden zapustený kontajner nahradí päť až šesť klasických kontajnerov s objemom 1 100 litrov. Výhodou je nižšia produkcia zápachu vďaka prirodzenému chladu v podzemí, menší neporiadok v okolí, nedostupnosť pre hlodavce, väčšia kapacita aj jednoduchý patentovaný systém zberu. Plocha okolo kontajnerov bude esteticky aj funkčne upravená zámkovou dlažbou a betónovým obrubníkom. V prvých lokalitách sa budú umiestňovať 1 – 3 kontajnery: na komunálny odpad, na plasty a na papier – všetky s objemom 5 m3, kontajner určený na zber skla bude mať objem 3 m3.

■ Prečo by sme mali zintenzívniť separovanie odpadu?

Občania platia poplatky za odvoz a likvidáciu komunálneho odpadu. Separovaný zber hradia organizácie zodpovednosti výrobcov. Preto je výhodné všetok odpad separovať a tým vyprodukovať čo najmenej komunálneho odpadu. Triediť odpad sa teda oplatí. A to doslovne – čím viac odpadu vytriedime, tým menej zmiešaného komunálneho odpadu vznikne, a tým menej zaň zaplatíme.

To je však len jedna stránka veci. Druhá je tá, že nariadeniami Európskej únie sme ako krajina zmluvne zaviazaní reálne zvýšiť množstvo separovaného odpadu. Pre porovnanie, v Nemecku tvorí komunálny odpad z celkového objemu odpadu len jediné percento, využiteľný separovaný odpad obsiahne teda 99 percent odpadu, ale v našom meste je to zatiaľ len 16 percent. Na vine je napríklad aj nesprávne využívanie nádob na separovaný odpad na sídliskách. Do roku 2030 musí toto číslo narásť na 60 percent. Ak sa nám to nepodarí, Slovensko bude do pokladnice EÚ vracať nemalé finančné prostriedky, ktoré celoplošne využíva na zavedenie triedenia odpadu. Chce to ešte veľa práce na poli vzdelávania a osvety v oblasti triedenia odpadu, ale aj ochoty zo strany občanov odpad vhodne triediť a zaujímať sa o jeho ďalší osud.

Možno v rámci osvety trochu pomôžu aj tieto argumenty: Vďaka triedeniu a recyklácii odpadu chránime naše životné prostredie pred kontamináciou nebezpečnými látkami, a súčasne šetríme prírodné zdroje. Recyklácia je environmentálne výhodnejšia než ťažba surovín. Znižovanie množstva komunálneho odpadu vyseparovaním čo najväčšieho množstva využiteľných surovín prispieva k udržateľnému rozvoju regiónu. Navyše, nikto nechce, aby raz jeho vnúčence vyrastali na haldách vyprodukovaného odpadu či zomierali na rakovinu vznikajúcu z unikajúcich nebezpečných látok z komunálnych skládok.

■ Ako správne separovať, aby naša snaha nebola zbytočná?

Mnohí trnavskí občania už dávno poctivo plnia farebné kontajnery na separovaný zber a v domácnosti majú priehradky, kde odpad triedia čo najlepšie, aby mohol byť neskôr zrecyklovaný. Mnohí nad tým ešte len rozmýšľajú, no separácia odpadu im pripadá byť príliš namáhavá. Pre všetkých preto malá rekapitulácia: Čo kam patrí?

Modrý kontajner je určený na papier (noviny, časopisy, reklamné letáky, stlačené škatule, kartóny, zošity, strany z kníh, baliaci papier), ale nie na tvrdé knižné väzby, mastný, asfaltový či dechtový papier, plienky a hygienické potreby, alobal, celofán, a pod.

Zelený kontajner je vyhradený na sklo, teda nevratné sklené fľaše od nápojov všetkých farieb, rozbité poháre či tabule skla, nepatrí však do neho porcelán, keramika, drôtené sklo, autosklo. Vratné fľaše patria späť do obchodu.

Žltý kontajner je na plasty, teda obaly z kozmetiky, z pracích či čistiacich prostriedkov, na čisté tégliky od jogurtov, tetrapaky, stlačené pet fľaše či obaly z CD, plastové a mikroténové vrecká, baliace fólie, polystyrén, nepatria do neho mastné obaly so zvyškami jedla alebo zvyškami nebezpečných látok (olejov, farieb), novodurové rúrky, podlahové krytiny.

■ A kam patria ojazdené pneumatiky?

Oproti vlaňajšku došlo k zmene zákona a ojazdené letné pneumatiky už nie je možné zaniesť na zberné dvory. Čo teda s nimi? Tak ako musia žiarivky zbierať v obchodoch s elektrotovarom, sú i autoservisy, pneuservisy a predajne pneumatík (dokonca aj internetoví distribútori) povinné bezplatne prevziať od občanov pneumatiky. A to dokonca aj v prípade, že ste si ich u nich nezakúpili. Pneumatiky teda nepatria do zberných dvorov ani na nelegálne skládky, ale distribútorom a predajcom, ktorí sú zo zákona povinne zmluvne zaviazaní vracať tento odpad spracovateľom. V prípade, že niekto vyhodí nepotrebné pneumatiky na verejné priestranstvo, budú odstránené na náklady mesta. Likvidáciu takejto nelegálnej skládky zaplatia v konečnom dôsledku občania, hoci tie peniaze mohli byť využité napríklad na obnovu ciest či detských ihrísk. ■

Iveta Pospíšilová, foto: (pg)

Pomohli mu. Znova veselo šantí a víta nás pri dverách . . . .

Ešte včera bolo všetko v poriadku. S chuťou maškrtil, šantil, bol plný života. Dnes nepribehne na zavolanie, leží, neodpovedá na otázky, len tíško poplakáva. Jeho smutný pohľad hovorí za všetko. Nikdy predtým, ani raz počas mnohých dní, keď sa naše smútky a nepokoj rozplývali ako dym v jeho bezvýhradnej oddanosti a láske, nám nenapadlo, že by sme ho mohli stratiť. Tá predstava je prekvapivo bolestná. Veď je to člen rodiny. Narýchlo zbalíme všetko potrebné a vezieme chorého na pohotovosť. S malou dušičkou sa usádzame v čakárni. Atmosféra hustne strachom z neznámeho prostredia. Z operačnej sály vyvážajú iného pacienta. Je ešte v narkóze, jeho mocné telo leží bezvládne na vozíku. Nejaký čas si tu vraj poleží, ale bude v poriadku. V malej dušičke zabliká nádej: Pomôžu aj nám?

Zvieracia klinika. Tak sa volala séria, ktorú pred niekoľkými rokmi vysielala jedna z komerčných televízií. Nápad vznikol na veterinárnej klinike v Trnave. Toto špičkové pracovisko v našom meste funguje už vyše tridsať rokov. Za ten čas tu pomohli nespočetnému množstvu domácich miláčikov aj iných zvierat. Vedúci lekár kliniky je MVDr. Miroslav Faga.

Spočiatku sa venovali najmä koňom a hospodárskym zvieratám. Neskôr sa začali orientovať na spoločenské a exotické, ktorých chov začal byť populárny najmä od deväťdesiatych rokov minulého storočia. Toto zariadenie však poznajú tiež mnohé psy a mačky nielen z Trnavy, ale aj širokého okolia.

Ordinuje sa tu každý deň, vrátane sviatkov. V pracovné dni sa začína od pol deviatej a končí o ôsmej večer. Za ten čas sa tu vystriedajú desiatky štvornohých, operených a občas aj plazivých pacientov.

V čakárni stretávame pána s fenkou rodézskeho ridgebacka. „Asi niečo zhltla, už od večera iba vracia a potravu neprijíma," hovorí. Potom priznáva, že podobné problémy máva aj s druhou fenkou rovnakého plemena, ktorá je tiež veľmi pažravá. Neraz zhltnú kôru zo stromu, či mulčovaciu kôru. Dáva pozor, ale nevie tomu vždy zabrániť.

Podobný prípad riešil veterinár Jakub Faga počas víkendu. Psík štyri dni nič nejedol. Pri röntgene sa zistilo, že zhltol kus drôtu niekde

na dvore a na troch miestach má perforované črevo. Našťastie, podarilo sa ho zachrániť. V prípade Fagovcov jablko nepadlo ďaleko od stromu. Aj syn má pre svoju prácu, či skôr poslanie, rovnaké nadšenie ako otec.

Kuriózne ochorenia môžu vzniknúť aj nečakane. Miroslav Faga zo svojej bohatej histórie vytiahol prípad, ktorý sa odohral v polovici januára. Liečil kokeršpaniela na prehriatie organizmu. Mal 42 stupňov. Chovatelia si s ním vyšli na prechádzku do poľa. Psík si ľahol do brázdy na sneh a prudké slnko urobilo svoje. Tento príbeh sa skončil úspešne, no nie vždy nasleduje happyend. Častejšie sa podobné prípady stávajú v lete, najmä, keď mnohí majitelia nechávajú psov zavretých v malých klietkach, navyše nechránených pred slnkom a bez dostatku vody.

Občas v čakárni možno stretnúť aj papagájov. Prihovárame sa dvom šedým žakom. No nie je im veľmi do reči. Hoci starší z nich ešte ráno vyznával priazeň svojej chovateľke

ľudia a udalosti december 2016

■ **1. 12. 1951** – V Martine sa narodil herec a Čestný občan mesta Trnava VLADIMÍR OKTAVEC, v rokoch 1976 – 89 člen súboru Divadla pre deti a mládež v Trnave, organizátor a moderátor mítingov občanov na námestí počas nežnej revolúcie (65. narodeniny).

■ **3. 12. 2011** – V Trnave umrel drevorezbár JOZEF HUČKO, ktorý v r. 1999 dostal Uznanie za zásluhy o rozvoj a dlhoročnú reprezentáciu mesta Trnava v oblasti ľudového rezbárstva (5. výročie).

■ **5. 12. 1941** – V Piešťanoch sa narodil futbalista a neskorší tréner JAROSLAV KRAVÁRIK, v rokoch 1964 – 68 hráč prvoligového Spartaka Trnava, s ktorým získal aj majstrovský titul (75. narodeniny).

■ **8. 12. 1626** – Po uzavretí mierovej dohody v Bratislave GABRIEL BETLEN opustil so svojim povstaleckým vojskom dovtedy obsadenú Trnavu (390. výročie).

■ **8. 12. 1981** – V Trnave umrel spisovateľ, prekladateľ a diplomat DOMINIK JARÁBEK, rodák z Dolnej Krupej, absolvent trnavského gymnázia a jeho neskorší profesor (35. výročie).

■ **12. 12. 2001** – V Trnave umrel muzikológ, dramaturg, odborný publicista a kňaz IGOR VAJDA, ktorý vyučoval liturgický spev na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity a ako dramaturg spolupracoval s Trnavským divadlom (15. výročie).

■ **16. 12. 1886** – Narodil sa maďarský hudobný skladateľ, zberateľ ľudových piesní a pedagóg ZOLTÁN KODÁLY, ktorý v mladosti žil v Galante a v Tr-

so slovami „láska moja“. Prvý, ročný, prechladnutý prišiel na ďalšiu injekciu, v ktorej sa papagájom podávajú antibiotiká. Dve zdravotné sestry, chovateľka i veterinár mali čo robiť, aby ho udržali aspoň chvíľu v pokojnom stave. Najlepšie pomohlo zabalenie do uteráka a jemné uchopenie hlavy. Druhý žako menom Maroš sa tiež necíti dobre, je apatický, nemá záujem rozprávať, ťažko sa mu dýcha. V oboch prípadoch ide o vírusy.

Papagáje nie sú jediné exotické zvieratá, s ktorými majú na klinike skúsenosti. Na očkovanie prichádzajú aj levice súkromných chovateľov. Zdanlivo jednoduchý zákrok? Kdeže, aj na takýto malý úkon treba uviesť šelmu do narkózy.

Miroslav Faga občas ide k pacientovi aj do cirkusu. Jeho najväčším pacientom bol slon. Ale aj toto obrovské zviera malo rešpekt pred lekárskym pachom pracovného odevu veterinára. Priamo na kliniku priviedol majiteľ, tiež z cirkusu, krokodíla. Boli to rovesníci, možno spolu vyrastali. „Obaja mali asi tak tridsať rokov,“ s úsmevom vraví veterinár. „Bol som prekvapený, že aj takéto zviera sa dá vycvičiť. Keď mu pán povedal, aby zastal, začal cúvať.“

O pacientov sa stará šesťčlenný personál veterinárov. Každý má nejakú špecializáciu, ale reagovať a odporučiť správnu liečbu musia vedieť všetci lekári v rôznych prípadoch. Vedúci lekár je špecialista najmä na oftalmológiu. Upozorňuje, že často chovateľ ani nezistí, že zvieratko má vážny očný problém. Vidí iba povrchový stav, napríklad začervenanie či hnisanie. Ani takéto prejavy netreba podceňovať. Ale ak je lekár presvedčený, že organizmus si s problémom sám poradí, nevnucuje chovateľovi finančne nákladnú liečbu.

Veľmi časté sú u psov i mačiek tzv. civilizačné gastroenterologické ochorenia. Vznikajú najmä z nesprávneho kŕmenia. Nie je rozumné kŕmiť zvieratko často a nekvalitnou stravou. „Pes aj mačka sú dravci. Stačí im raz denne a veľkým plemenám psov prípadne niečo menšie večer. Kto necháva zvieratám krmivo počas celého dňa, nerobí dobre,“ upozorňuje. Pozoruje nárast cukrovky, srdcovo-cievnych ochorení. Ľudská strava sa môže použiť na kŕmenie mäsožravcov, záleží však od jej úpravy. Príliš solená alebo korenistá nie je vhodná. Doktor Faga u svojich psov uprednostňuje čerstvú stravu pred granulami. Odporúča ju aj iným chovateľom. Môže byť surová i varená. Mala by však byť primerane pestrá. Vonkajšie mačky, ktoré sa živia lovom zvierat, zvyčajne nijaké gastroenterologické problémy nemajú. Pritom mačky sú náročnejšie na dennú dávku bielkovín a aminokyselín, než psy. Inými slovami, potrebujú stravu s vyšším podielom mäsa. Pridávať vitamíny do stravy doma chovaným zvieratám zvyčajne netreba.

Rovnako ako na klinike pre ľudí, aj na zvieracej klinike pracujú zdravotné sestry. Okrem pomoci lekárom a samostatnej zdravotníckej práce sa striedajú aj na recepcii. Denne riešia množstvo telefonátov. Často sa otázky týkajú výsledkov biologických vyšetrení. Pacientov majú každý deň desiatky.

Na kliniku chodia chovatelia nielen zo širokého okolia, ale aj z Rakúska, Čiech, Švajčiarska. Tu sú si však všetci rovní. Stretávajú sa tu svetoví šampióni, ako napríklad psy od chovateľky veľkých a stredných bradáčov v Bratislave, s dedinskými mačkami a bytovými psíkmi. V čakárni sú všetci rovnako ustrašení, a buď ticho sedia pri chovateľoch, alebo nervózne prešľapujú a pri príchode nového pacienta zaštekajú.

Profesionálny a láskavý prístup je tu samozrejmosťou. Iste by to potvrdili všetci, ktorí sem prichádzajú so svojimi miláčikmi. Vždy tu našli riešenie a pomohli im. Pomohli aj pacientovi, ktorý nás ráno svojou malátnosťou tak vyľakal. Oči mu ožili, so záujmom sa obzerá okolo seba, očividne sa mu uľavilo. Treba však priznať, že asi aj preto, lebo sme práve zatvorili zvonku dvere na čakárni zvieracej kliniky. Možno už zajtra bude zase veselo šantiť a vítať nás pri dverách. No nie je hneď svet krajší? ■

ľudia a udalosti december 2016

nave, kde študoval na gymnáziu (130. výročie).

■ **18. 12. 1956** – V Trnave umrel herec a režisér DEZIDER JANDA, riaditeľ Krajového divadla v Trnave a tvorca prvého divadelného slovníka na Slovensku (60. výročie).

■ **19. 12. 1911** – V Trnave sa narodil zaslúžilý umelec KAROL ELBERT, hudobný skladateľ, dirigent, klavirista a rozhlasový redaktor, ktorého pamiatku v Trnave pripomína ulica nazvaná jeho menom (105. výročie).

■ **20. 12. 2006** – V trnavskom závode PSA Peugeot Citroën Slovakia vyrobili päťdesiaty tisíci automobil Peugeot 207 (10. výročie).

■ **22. 12. 1901** – V Trnave umrel hudobný skladateľ, dirigent, organista, spisovateľ a prekladateľ FRANTIŠEK OTTO MATZENAUER, profesor Učiteľského ústavu a arcibiskupského gymnázia v Trnave, tajomník Spolku sv. Vojtecha (115. výročie).

■ **23. 12. 1936** – V Kátlovciach sa narodil matematik, kybernetik, pedagóg a odborný publicista EDUARD KOSTOLANSKÝ, absolvent trnavského gymnázia, profesor a v rokoch 2002 – 2010 rektor Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (80. narodeniny).

■ **24. 12. 1916** – V Krivej na Orave sa narodila rehoľná sestra ZDENKA SCHELLINGOVÁ, prvá Slovenka vyhlásená za blahoslavenú, ktorá umrela v Trnave, kde jej r. 2008 bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam. Jej pamiatku v Trnave pripomína pamätná tabuľa (100. výročie).

■ **24. 12. 1976** – V Trnave

Erika Juríková, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XVIII.

Michal Milkovič: Oslava storočnice univerzity a jej mecénov

K univerzitnému prostrediu rovnako v minulosti ako aj dnes neodmysliteľne patria jej mecéni, v modernejšej terminológii sponzori. Úlohou profesorov aj študentov bolo kedysi tieto osobnosti náležitým spôsobom osláviť v tlačených dielach, a tým zväčšiť a rozšíriť ich nehynúcu slávu.

Jednou z kreatívnych príležitostných básní, ktoré vznikli na pôde univerzity, je básnická skladba Annus saecularis Universitatis Tyrnaviensis – Oslavný rok Trnavskej univerzity (Trnava 1735). Autorstvo diela nie je jednoznačne určené. Na titulnej strane tlače sa spomína iba meno promótora promočného aktu, ktorým bol Ignác Wagner. Niektorí bibliografi uvádzajú dielo ako anonymné, iní spis pripisujú buď jezuitovi Františkovi Černovičovi, ktorý však v čase vydania tlače pôsobil na jezuitskej univerzite v Košiciach vo funkcii rektora, alebo Michalovi Milkovičovi. Ten v Trnave v rokoch 1729 – 1731 študoval filozofiu, následne dva roky vyučoval gramatické disciplíny v Bratislave a po návrate do Trnavy v rokoch 1734 – 1735 viedol nižšie triedy, tzv. studia humaniora. Milkovičovmu autorstvu nasvedčuje aj to, že v roku vydania publikácie pôsobil ako préceptor v Trnave. Bibliografie však neuvádzajú jeho ďalšie vedecké či literárne diela, s ktorými by sme mohli Annus saecularis z hľadiska jazyka a štýlu porovnať. Pri súčasnom stave výskumu sa teda nedá jeho autorstvo úplne potvrdiť.

Báseň Annus saecularis formou mytologicky ladeného príbehu oslávila storočnicu založenia historickej Trnavskej univerzity. Hlavnými postavami sú Múzy, ktoré pod vedením Pallas Atény pripravujú storočné oslavy. V tradične sláv-

Mikuláš Esterházy

nostne ladenom úvode sa autor prihovára novobakalárom a blahoželá im k úspechu v štúdiu. Vyslovuje nádej, že dosiahnutá hodnosť a získaná múdrosť ich vynesú medzi najvplyvnejších mužov vlasti, ktorých činy budú napodobňované aj v budúcnosti. Vyzýva ich, aby sa múdrosť a rozvaha v úsudku stali ich jediným a trvalým cieľom: „Slávnymi činmi vy naplňte vlasť, // tie v časoch budúcich napodobniť odporučia jedni, // chválami vyzdvihnú iní.“

Štruktúra diela je premyslená. Delí sa na dvanásť paragrafov, ktoré s výnimkou predposledného tvorí vždy jedna báseň. Jedenásty paragraf je zložený z deviatich básní, z nich každá reprezentuje jeden rok posledného desaťročia pred oslavou storočnice. Z metrických systémov autor využil predovšetkým daktylský hexameter a elegické distichon, objavuje sa aj sapfická strofa; sú to teda najčastejšie používané metrá novolatinskej poézie, nevynímajúc

ľudia a udalosti december 2016

umrel telovýchovný funkcionár a tréner MIKULÁŠ ČORDÁŠ, ktorému roku 2001 udelili Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam za celoživotnú prácu s mládežou v oblasti športu (40. výročie).

■ **25. 12. 1921** – V Trnave sa narodil právnik, hudobník a horolezec EUGEN NEMEŠ, zakladateľ a dlhoročný predseda Horolezeckého oddielu v Trnave, nositeľ Uznania za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnavy za celoživotnú činnosť v oblasti kultúry a športu (95. výročie).

■ **26. 12. 1831** – V Trnave slávnostne otvorili Mestské divadlo (185. výročie).

■ **27. 12. 1991** – V Trnave odovzdali do užívania priestory novej železničnej stanice (25. výročie).

■ **27. 12. 2001** – Počas osláv 170. výročia otvorenia divadelnej budovy v Trnave, ktorá dodnes slúži svojmu účelu ako najstaršia funkčná divadelná budova na území Slovenska, premenovali na Divadlo Jána Palárika (15. výročie).

■ **28. 12. 1911** – V Ružindole sa narodil športový funkcionár a turista VILIAM LEGÉNY, nositeľ Ceny mesta Trnava (105. výročie).

■ **28. 12. 1916** – V Kvetoslavove sa narodil športovec, organizátor atletiky, tréner a odborný publicista ANTON HAJMÁSSY, ktorý pôsobil ako stredoškolský profesor v Trnave, kde aj umrel. Roku 2003 mu bola udelená Cena mesta Trnava in memoriam a jeho meno nesie atletický štadión Slávie (100. výročie).

■ **31. 12. 1911** – V Trnave sa narodil farmaceut, pedagóg a odborný publicista BELO VOLDÁN (105. výročie).

latinskú tvorbu obdobia baroka. Dej básne je časovo situovaný do neskorej jesene, čo nie je náhodné; nachádzame tu spojitosť nielen so začiatkom školského roka, ale najmä s počiatkom vyučovania na univerzite v novembri 1635. Preto aj plánované storočné oslavy by mali prebiehať v jesennom termíne. V krátkej synopsis Aténa začína s oslavami približujúcej sa storočnice univerzity, keď sa jej v mene Múz ponúknu Kalliopé a Melpomené, že jej pomôžu pripraviť dôstojné oslavy výročia, pretože ostatné Múzy sa kvôli jesennému daždivému počasiu nemôžu do Trnavy dostaviť. Dejová línia básne je pomerne jednoduchá: Aténa vysvetľuje, prečo si na založenie univerzity vybrala práve Trnavu a z akých dôvodov sa samotné založenie oddialilo. Opisuje malebnú a úrodnú krajinu, ktorá však bola často sužovaná vojnovými konfliktmi aj prírodnými katastrofami, a to najmä v podobe dažďov a vetra. Dej sa potom prenáša do roku 1725, keď Aténa v mene ostatných božstiev žiada oslavovať výročie založenia (§ II.) a podpisuje sa pod žiadosť adresovanú uhorskému vládcovi (§ III.). Vyzdvihuje v nej okrem iného múdrosť Trnavčanov, ktorí dokážu zabezpečiť podmienky na existenciu školy v meste. Oslavy sú však ohrozené kvôli biede a z nej plynúcej lenivosti. Tá vznikla následkom akejsi bližšie nešpecifikovanej nákazy, ktorá stína hlavy obyvateľov akoby mečom (§ IV.). Mohlo ísť buď o jednu z epidémií, ktoré kráľovské mesto nachádzajúce sa na obchodnej ceste, a tak hojne navštevované cudzincami či obchodníkmi, často sužovali, alebo prenesene o vojnový konflikt. Dalo by sa uvažovať aj o narážke na reformačné náboženské prúdy, ktoré katolícki autori často označovali slovom pestis, tj. nákaza. Konečne prichádza samotný rok osláv a Aténa chváli mládež, aký pokrok urobila počas prvého storočia existencie univerzity (§ V.). Univerzita si však zaslúži, aby ju ospievali tie najpovolanejšie, čiže bohyne umenia Múzy. Preto sa bohyňa múdrosti vydáva k ich sídlu, pohoriu Pindus (§ VI.), kde stretne mytologické i historické osobnosti (§ VII.). Nakoniec dve z Múz prevezmú záštitu nad výročím a sľubujú, že sa postarajú o zloženie dôstojných oslavných básní (§ VIII.). Kalliopé ponúka, že spíše najslávnejšie udalosti, ktoré sa udiali, a neopomenie i známych mužov, ktorí prispeli k rozkvetu akadémie (§ IX.). Melpomené zase žiada, aby sa smela venovať pohromám, ktoré školu sužovali (§ X.). Jedenásty paragraf tvorí deväť samostatných básní, v ktorých sú v náznakoch zachytené udalosti rokov 1726 – 1734. Podľa Atény si zaslúžia, aby sa im venovala osobitná pozornosť, pretože univerzita počas nich rozkvitala.

Osobitne rok 1734 prináša zdôvodnenie, prečo si univerzita vyslúžila jednak ocenenie, ale i podporu. Posledný paragraf je akýmsi vzývaním Boha, antických božstiev, predkov i súčasníkov, aby naďalej žičili univerzite a prispeli jej darmi i ochranou k ďalšiemu rozkvetu (§ XII.). Na konci sa nachádza dedikácia patrónke univerzity Panne Márii i jednému zo zakladateľov Spoločnosti Ježišovej sv. Františkovi Xaverskému. Text diela je popretkávaný priamymi odkazmi na antické reálie či skrytými alúziami, ktorých význam je možné pochopiť len v prípade dôkladnej znalosti antiky. Hneď v prvom paragrafe nám opis uhorských krajov nápadne pripomína idylické charakteristiky rímskeho vidieka. Ungaricae terrae, ako autor nazýva krajinu, však obtekajú Hyster a Váh, a predovšetkým prvý nazvaný rex spôsobuje svojím hnevom časté záplavy. Výdatne mu v tom pomáhajú plačlivé Hyády, ale aj dažďonosný Aquarius i južný vietor Auster. Úloha jezuitov, ktorí univerzitu spravovali, je v celom diele vysoko vyzdvihovaná. Autor ich označuje slovom otcovia v pregnantnom význame a ich autoritu aj vplyv pripodobňuje rímskym senátorom. Zverenie správy univerzity práve do rúk Spoločnosti Ježišovej považuje za česť pre mesto i krajinu.

ľudia a udalosti

január 2017

■ **1. 1. 1972** – V Trnave vznikla projektová organizácia Stavoprojekt Trnava, ktorá pôsobila v okresoch Trnava, Senica, Galanta a Trenčín (45. výročie).

■ **2. 1. 1667** – Vykonávatelia testamentu arcibiskupa JURAJA LIPPAIA vydali v Trnave zakladajúcu listinu Právnickej fakulty Trnavskej univerzity (350. výročie).

■ **2. 1. 1897** – V Trnave sa narodil akademický sochár, maliar a výtvarný pedagóg JOZEF MACHALA (120. výročie).

■ **2. 1. 1942** – V Seredi sa narodil prvoligový futbalista, reprezentant a tréner ANTON HRUŠECKÝ, hráč Spartaka Trnava, s ktorým získal 5 majstrovských titulov (75. narodeniny).

■ **6. 1. 1827** – V Trnave sa narodil historik, gymnaziálny profesor a autor učebníc ANTON KÜRC, člen benediktínskeho rádu (190. výročie).

■ **7. 1. 1612** – V Čechách sa narodil profesor Trnavskej univerzity, dekan jej filozofickej fakulty a rektor seminára VÁCLAV ZBOSKY (405. výročie). 9. 1. 1952 – V Bratislave umrel spisovateľ a publicista ELO ŠÁNDOR, rodák z Vrbového, ktorý v rokoch 1919 – 24 pôsobil v Trnave ako úradník vo Figare (65. výročie).

■ **11. 1. 1747** – V Nitre umrel cirkevný historik ĽUDOVÍT ONDREJ KIRKAI, zakladateľ františkánskeho kláštora v Trnave a autor jeho kroniky (270. výročie).

■ **12. 1. 1642** – Cisár FERDINAND III. vymenoval komisiu, ktorá mala rozsúdiť dlhotrvajúce spory medzi mestom Trnavou a Trnavskou univerzitou

V druhom paragrafe je naznačené, že jezuiti sa do Trnavy vrátili. Je to pripomienka skutočnosti, že Spoločnosť Ježišova prišla prvý raz do mesta už v roku 1561 na pozvanie arcibiskupa Mikuláša Oláha, no v roku 1567 ho po požiari opustila pre nedostatočné ?nančné zabezpečenie a z toho vyplývajúci materiálny nedostatok. No už pri svojom prvom pôsobení prebrala úlohu reformátora vzdelávania, keď zobrala do svojej správy miestnu školu. Do Trnavy sa jezuiti druhý raz vrátili v roku 1615 a postupne popri založení kolégia pripravovali za podpory kardinála Pázmaňa podmienky pre založenie univerzity. Farbistý je aj obraz, ktorý autor maľuje slovami v piatom paragrafe. Ústami Atény pripodobňuje cieľavedomosť, s akou Trnava smerovala ku vzdelaniu, a jej úsilie udržať školu v meste, konaniu Argonautov. Tí sa napriek všetkým ťažkostiam vybrali pre zlaté rúno a získali ho, hoci vo všeobecnosti to bola úloha považovaná za nesplniteľnú. Ich misia sa tak stala symbolom hrdinského činu a prekonávania prekážok všetkého druhu.

V diele sa čitateľ nestretne len s mytologickými hrdinami. Z gréckych filozofov sa ako jediný spomína Aristoteles, ktorý vraj vo svojich knihách priniesol mnohé potešenia a pomohol ľuďom vyhnať z mysle temné myšlienky tým, že ich naviedol na správnu cestu k poznaniu (§ VI.). Popri Cicerónovi mal Aristoteles významné miesto v jezuitskom systéme vzdelávania a podľa Ratio studiorum sa vyučovanie na filozofických fakultách opieralo predovšetkým o jeho texty. Z myšlienok jeho diela Etika Nikomachova, neskôr v stredoveku rozvinutých Tomášom Akvinským, ktorého jezuiti považovali za najväčšieho teológa všetkých čias, vychádzal celý systém jezuitskej morálnej teológie. Najviac príkladov na prepojenie starovekých a súvekých udalostí zo 17. a prvých troch desaťročí 18. storočia prináša Múza epického básnictva Kalliopé: opisuje a komentuje udalosti, ktoré sprevádzali univerzitu v jej prvej storočnici, pričom za najväčšie nebezpečenstvá označuje náuku Martina Luthera a turecké expanzívne snahy. Lutherovo meno sa vyskytlo v texte spolu tri razy, a to vždy v hanlivom kontexte (§ IX.). Vystupuje ako pôvodca konfliktu s rímskym svätopeterským stolcom. Nad Lutherom treba zvíťaziť, aby nešíril ďalej svoje skazonosné učenie. Slová korešpondujú s poslaním Spoločnosti Ježišovej na našom území, ktorým bolo okrem podpory vzdelávania a kultúry zastavenie šíriacich sa reformačných myšlienok. Za účelom rekatolizácie, podporenej budovaním vzdelanostných centier zväčša spojených s vydávaním náboženskej literatúry, boli jezuiti pozývaní do jednotlivých uhorských miest.

A napokon sa pristavíme pri štvorici mužov, ktorých mená a činy autor zakomponoval do textu. Pri ich polatinčených priezviskách nachádzame jediné vysvetlivky v diele, a to v podobe poznámok pod textom. Pochádzajú z dvoch uhorských šľachtických rodín, ktoré mali najväčší vplyv v krajine – z rodu Pálffyovcov a Eszterházyovcov. Prvým je poľný maršál Mikuláš Pálffy z Erdődu, ktorý sa v roku 1657 narodil v manželstve Mikuláša Pálffyho a príslušníčky známej českej rodiny Harachovcov Eleonóry. Išlo o muža vzdelávaného na jezuitských školách v Trnave, Bratislave aj vo Viedni. Slávnym sa stal vďaka svojmu zanietenému boju voči Turkom, s ktorými bojoval pri Viedni, Štúrove (Parkane) i Ostrihome. Už v tridsiatich troch rokoch sa stal generálom a v roku 1692 podmaršálom a vojenským veliteľom Košíc. Jeho vojenská kariéra sa skončila o rok neskôr ťažkým zranením nôh, následne sa stal bratislavským županom a strážcom uhorskej koruny. Zomrel v roku 1732 v Bratislave. Palffiades, ako ho autor nazýva, zohral priam heroickú úlohu v boji proti krutým tureckým tyranom, čím pomohol prinavrátiť mier a pokoj do Uhor-

ľudia a udalosti

január 2017

(375. výročie).

■ **12. 1. 1952** – V Trnave sa narodila divadelná i filmová herečka PETRONELA VALENTOVÁ, sestra Michala Dočolomanského, v rokoch 1974 – 78 členka súboru Divadla pre deti a mládež v Trnave (65. narodeniny).

■ **12. 1. 2007** – V Poprade umrel akademický maliar a výtvarný pedagóg LADISLAV ČECH, zaslúžilý umelec, člen tzv. Trnavskej päťky, ktorý pôsobil vyše 25 rokov v Trnave ako vedúci Katedry výtvarnej výchovy a prodekan PdFUK (10. výročie).

■ **13. 1. 1702** – V Trnave umrel profesor Trnavskej univerzity, jej trojnásobný rektor, dekan filozofickej i teologickej fakulty a prefekt univerzitnej tlačiarne LADISLAV SENEI (315. výročie).

■ **14. 1. 1942** – V Cíferi sa narodil diplomat, redaktor, publicista a hudobník MARIÁN KRAMÁR, člen známej trnavskej big beatovej skupiny The Breakers (75. narodeniny).

■ **16. 1. 1667** – V Trnave slávnostne otvorili Právnickú fakultu Trnavskej univerzity (350. výročie).

■ **17. 1. 1932** – Pred 75 rokmi v Trnave sa narodil divadelný kritik, historik a publicista LADISLAV ČAVOJSKÝ, autor knihy Divadlo v Trnave, kde mu roku 2013 udelili čestné občianstvo mesta (85. výročie).

■ **20. 1. 1957** – V Trnave sa narodil vysokoškolský profesor a odborný publicista FRANTIŠEK GAHÉR, v rokoch 2003 – 2011 rektor UK v Bratislave (60. narodeniny).

■ **22. 1. 1402** – Kráľ ŽIG-

ska. Jeho zásluhy pri ukončení vojny po „skrotení Bellony" považuje pisateľ textu za obrovské. Aj počas svojej politickej kariéry pomáhal ako absolvent univerzity k stabilizácii pomerov v Trnave. Ďalším Pálffyovcom, ktorého autor pokladal za nevyhnutné spomenúť, bol jágerský biskup Ferdinand Pálffy (1620 – 1680). Počiatky jeho cirkevnej kariéry musíme hľadať u trnavských jezuitov, u ktorých sa vzdelával a v roku 1640 na Trnavskej univerzite dosiahol titul magistra slobodných umení. Svoje rozhodnutie vstúpiť do Spoločnosti Ježišovej dlho pred rodinou tajil a napokon sa musel uchýliť až k úteku, aby mu otec povolil do rehole vstúpiť. Začiatkom štyridsiatych rokov 17. storočia hrozilo Pálffyovcom vymretie rodu, preto sa rodina len ťažko zmierovala s Ferdinandovým rozhodnutím. V básni sa mu prisudzuje úloha posla mieru a pokoja, ktorý po vojnovom besnení priniesol krajine, a tým i mestu. Príslušník esterháziovskej rodiny – Estorades Mikuláš (1583 – 1645) sa zaslúžil o financovanie stavby trnavského Univerzitného kostola sv. Jána Krstiteľa. Mikuláš bol odchovancom jezuitských škôl, ktoré navštevoval v Trnave, Šali i vo Viedni. Počas stavby kostola, ktorý bol vysvätený už v roku 1637, často, v tom čase už ako uhorský palatín, navštevoval Trnavu a presadzoval svoje požiadavky: napríklad na jeho želanie má chrám podľa vzoru Viedne dve veže. V krypte baziliky dal uložiť telo svojej manželky Kristíny Nyáryovej a sám tu odpočíva v pokoji od roku 1645, keď ho preniesli počas pohrebu uskutočneného s dovtedy v Uhorsku nevídanou pompou. V diele sa Mikulášovi Eszterházymu venuje najväčší priestor, pričom okrem zásluh o vystavanie baziliky sa spomína aj jeho funkcia palatína a spravodlivosť, s akou pristupoval k riešeniu sporov. Autor ho vďaka nej prirovnáva k jednému z mýtických podsvetných sudcov Rhadamantyovi. Ďalším odchovancom univerzity spomedzi Eszterházyovcov bol Pavol (1635 – 1713). Pre svoj rod získal vďaka zásluhám o habsburskú ríšu dedičný titul kniežaťa a vynikol nielen ako politik, ale i štátnik. Známym bol svojím nadšením pre hudbu a divadlo, no venoval sa aj teológii. V roku 1692 sa pričinil o zvýšenie úrovne trnavských divadelných predstavení, ktoré sa dovtedy hrávali na nádvorí kolégia, a to štedrou dotáciou na postavenie tzv. veľkého divadla; budova sa tak stala prvým murovaným divadlom na území dnešného Slovenska. V spise je spomenutý ako ten, kto sa zaslúžil o získanie titulu princeps – knieža, a tak ovenčil svoje meno titulom, ktorý mu udelil samotný cisár. Efektným zakomponovaním skutočných osôb z dvoch významných uhorských rodín Eszterházyovcov a Pálffyovcov dosiahol neznámy autor promočnej tlače aktualizáciu básne. Príslušníci týchto dvoch rodov sa totiž nielen vyznamenali v bojoch s tureckým nepriateľom, ale stali sa tiež štedrými mecénmi univerzity, výrazne podporovali výstavbu univerzitného chrámu a ostatných univerzitných budov. Týmto autor vniesol do textu historický akcent, čím ho urobil pútavejším a príťažlivejším. Prirodzene tak spojil antiku a súčasnosť a vyzdvihol osobitné zásluhy štyroch mužov o rozvoj univerzity. Zároveň poukázal na súveké príklady hrdinstva, ktoré si zaslúžia pozornosť a nasledovanie zo strany mládeže. Spis tak splnil svoju oslavnú i didaktickú úlohu a autor prejavil svoju erudíciu, štylistické zručnosti a umelecké vlohy. Nepochybne básňou dôstojne prispel k oslave storočnice Trnavskej univerzity. ■

Súťažná otázka: Ktoré dve uhorské rodiny najviac prispeli k zveľadeniu Trnavskej univerzity v 17. a 18. storočí?
Správne odpovede zasielajte do 20. decembra 2016 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

ľudia a udalosti

január 2017

MUND udelil mestu Trnave právo skladu (615. výročie).

■ **25. 1. 1987** – V Trnave umrel náboženský spisovateľ, publicista, pedagóg, správca jezuitského kostola a kňaz FRANTIŠEK BEDNÁR, profesor a prvý rektor Teologického inštitútu v Trnave (30. výročie).

■ **26. 1. 1902** – V Ľuboticiach sa narodil kňaz – maliar, ilustrátor, výtvarný pedagóg a básnik JOZEF TEODOR TEKEL, člen františkánskej rehole, ktorý od roku 1950 až do svojej smrti pôsobil v Trnave, kde mu roku 2013 udelili čestné občianstvo in memoriam. Jeho pamiatku pripomína pamätná tabuľa vo Františkánskom kostole a jedna z ulíc, ktorá nesie jeho meno (115. výročie).

■ **27. 1. 1957** – V Trnave bol založený Okresný učiteľský spevokol (60. výročie).

■ **29. 1. 1937** – V Lubeníku sa narodila v Trnave pôsobiaca hádzanárka a trénerka VERONIKA SCHMIDTOVÁ-ILAVSKÁ, členka TJ Spartak TAZ Trnava a čs. reprezentačného družstva, ktoré v roku 1957 získalo titul majstra sveta (80. narodeniny).

■ **30. 1. 1727** – Vo Viedni sa narodil ostrihomský arcibiskup, uhorský prímas a kardinál JOZEF BAŤÁN, mecén literárneho a hudobného života, ktorý po štúdiách na Trnavskej univerzite pôsobil v Trnave aj ako ostrihomský kanonik (290. výročie).

■ **31. 1. 1762** – V Trnave sa narodil básnik a kňaz JOZEF ŠEUČÍK, člen Slovenského učeného tovarišstva (255. výročie).

P.R. ■

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Trnavské hostince, alebo „in vino veritas“

Keď sa dnes spýtate na západoslovenské mesto spojené s vinárskou tradíciou, určite bude medzi menovanými Pezinok, Svätý Jur, Modra, no Trnava nie. Pritom vinársku tradíciu má bohatú. V stredoveku malo trnavské víno dobrý ohlas aj odbyt nielen doma, ale i za hranicami a jeho predaj tvoril zdroj bohatstva Trnavčanov. Totiž, mnohí boli vlastníkmi vinohradov v okolitých dedinách (Suchá nad Parnou, Ružindol a pod.) a dokonca aj ďalej – na svahoch Malých Karpát pri Pezinku a Sv. Jure. Dnes na pozemkoch trnavského chotára vinice nenájdeme, ale neďaleké dediny ich majú a mnohé súkromné vinárstva sú súčasťou Malokarpatskej vínnej cesty. A medzi Trnavčanmi znova nájdeme niekoľko dobrých vinárov.

Víno sprevádzalo stravu Trnavčanov bez rozdielu postavenia a nebolo hostinca, kde by ho nepodávali. Aj koncom 19. storočia v Trnave boli ľudia skôr „vinári“ ako „pivári“. Podstatná zmena nastala až po rozpade Rakúsko-Uhorska a vzniku Československa, najmä s príchodom Čechov do mesta. Na aktuálny dopyt zareagovali miestne firmy upravenou ponukou. Reklamy hostincov po roku 1919 uvádzali ako lákadlo pre návštevníkov: „ponúkame domácu českú kuchyňu a plzeňské pivo...“ Aj jeden z trnavských starostov Juraj Vyskočil zarobil na podnikaní s pivom.

Vráťme sa do Trnavy za čias monarchie. Hostince boli miestom,

Kreslený detail z dobovej pohľadnice Trnavy, zdroj: Jozef Benko

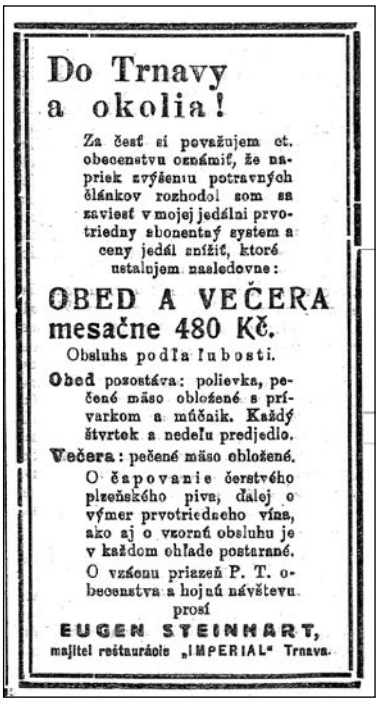

Reklama na pivo z roku 1925 a reklamy z roku 1932, zdroj ZsM

Ponuka z roku 1930 a reklama hotela Imperial z decembra 1926

kde sa dalo dobre najesť, vypiť, zahrať si karty, zaspievať si s muzikantmi alebo si len tak zanadávať so stolovníkmi. Víno uvoľnilo ostych, zmizli rečové bariéry, niekedy aj zdravý rozum a naplnilo sa to známe latinské „...vo víne je pravda“. Nie nadarmo v časoch politickej nestability, keď visela vo vzduchu vzbura či štrajk, posielali zvedov práve do krčiem. Zopár udavačov sa našlo priamo medzi krčmármi, o čom svedčia dobové procesy.

V trnavských adresároch sa uvádzali osobitne hostince, kde možno prenocovať (zájazdové hostince), dnes by sme ich nazvali penzióny. Ich príjmy pravidelne zabezpečovali obchodníci, ktorí prichádzali zblízka i zďaleka do Trnavy na veľké jarmoky, na dobytčie, či obilné trhy. Prišli sem vozom vždy na niekoľko dní, ubytovali sa, a po dobrom obchode minuli čosi aj na dobré jedlo a víno. Mikuláš Schneider Trnavský vo svojej knihe Úsmevy a slzy vymenoval takéto hostince na trase od jezuitského kláštora po cukrovar: „U bieleho koníčka (Horniak), U troch zajacov (Wallner), U čikoša, U čiernej kočky, U zeleného stromu, U jeleňa“ a spomína i ďalšie od námestia smerom ku stanici: „U Baxu, U Svatého, U Scískala, U Hladila, U Svobodu, U zlatého anjela. atď“. Popísal aj udalosť, ktorá zasiahla zájazdové hostince v Trnave priam likvidačne: „Neviem komu to už prišlo na um, aby mesto vybudovalo trať Trnava – Kúty. Veľká časť obecenstva sa stavala proti tomuto plánu.“ Obavy boli o zákazníkov, „ktorí sem prinášali tovar a v rukách ktorých sa tu obracal groš, slovom o tých, čo tu robili cudzinecký ruch...“ Ale pokrok (a projekty mocných) nezastavíš. Paradoxne, výdobytok techniky, ktorý ľuďom uľahčil cestovanie, na začiatku zlikvidoval veľkú časť biznisu trnavských hostinských. Na hlavu vtedajšieho starostu sa zniesla kopa kritiky. Dnes slušný politik odstúpi z funkcie, ale v roku 1899 to starosta Trnavy Mikuláš Nekanovič nezvládol a ukončil svoj

Trnavčania mali u Svatého v záhrade aj zastrešenú konštrukciu s pódiom pre muzikantov, detail z dobovej pohľadnice, zdroj: Jozef Benko

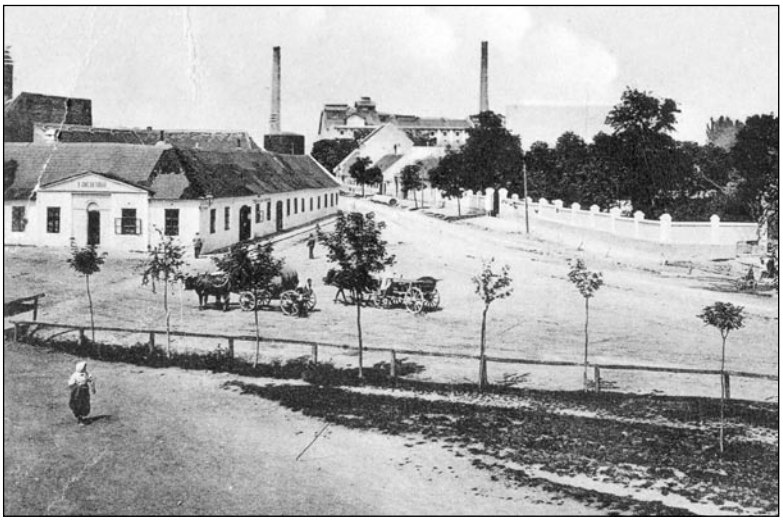

Dom so štítom vľavo je hostinec Zelený strom (u Grünfelda) a vpravo za plotom bol neskôr Forischov hostinec s letnou záhradou, pohľadnica okolo roku 1910, zdroj: Jozef Benko

Hostinec u Grünfelda, dobová fotografia s rodinou majiteľa, zdroj: http://edah.sk/family/ladislav-urban/50/

život samovraždou. Prešlo ešte veľa vody v Trnávke, kým ľudia uznali pozitívny vplyv tejto železničnej trate.
Najstarší obrazový materiál z hostincov v Trnave nájdeme na pohľadniciach a fotografiách zo začiatku 20. storočia. Za severnými hradbami pred vstupom na Hornohrubú ulicu stál zájazdový hostinec U zeleného stromu. Jeho typické priečelie s trojuholníkovým štítom je zachytené na pohľadniciach okolo r. 1900. O hostinci sa dozvedáme z autentického textu Ladislava Urbana, vnuka hostinského Bernáta Grünfelda: „Starý otec vlastnil krčmu. Volala sa Zelený strom. Doposiaľ je na tom mieste v Trnave krčma. Krčma stála pri cukrovare a slúžila ako „zájazdový hostinec“. Navštevovali ju najmä kočiši, ktorí vozili repu do cukrovaru. Vozili ju tam aj z Rakovíc, kde bol správcom môj strýko Ernő Lichtenstein. Keďže kočiši cestovali na veľkú vzdialenosť a nestihli by sa v ten istý deň vrátiť, tak pobudli v krčme starého otca. Vo dvore krčmy si kočiši napojili kone a v krčme sa mohli dosýta najesť. Nepodávala sa tam kóšer strava, ale varilo sa pre každého. Bol to veľmi pekný, čistý hostinec. Na pulte vedľa výčapu stála krásna ligotavá pokladnica. Cingala, keď sa otvorila. Vedľa pokladnice boli naukladané praclíky, stáli asi 10, možno 15 halierov. Keď sa hos-

Šrobárova ulica, v diaľke hostinec U Forischa a hostinec Zelený kríček, zdroj: Bohuš Kráľovič (archív pána Holloviča)

Hostinec Zelený kríček na začiatku Štefánikovej ulice, dobová fotografia, zdroj: J. Hollovič

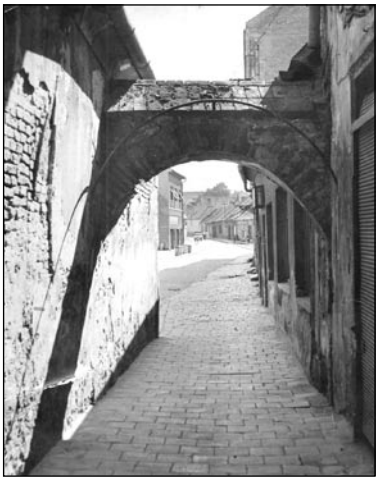

Čukotka – výčap, cca 1975, zdroj: Marcela Jakubčiaková

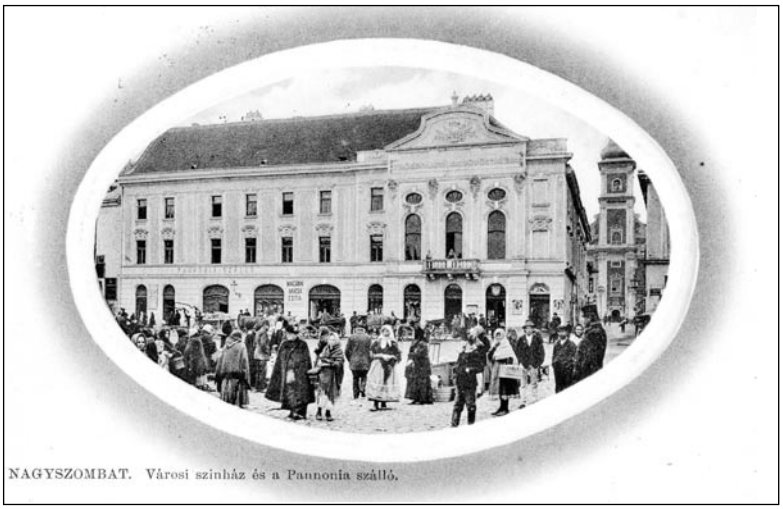

Pannonia, dobová pohľadnica, okolo r. 1910, zdroj: Jozef Benko

ťom mali vydať drobné, dostali namiesto tých pár halierov praclík. Ako deti sme vždy do krčmy chodievali a brávali si tie praclíky. Pamätám si, že raz pár dní pred Vianocami prišli k dedovi do krčmy koledníci oblečení v maskách. Bolo to veľmi pekné. Predvádzali také divadlo a vinšovali. Vtedy som také niečo videl prvýkrát v živote. Starý otec ich po vystúpení obdaroval a oni išli ďalej."

Takmer oproti cez ulicu (dnes Šrobárovu) bol hostinec U Forischa, ktorý vlastnil v prvej polovici 20. storočia Anton Forisch. V hostinci sa nachádzala kolkáreň a v roku 1928 tam denne hrala kapela Joža Galbavého. William Schiffer spomínal, že tam chodil v polovici tridsiatych rokov hrávať s kapelou svojho otca, aj že sa tam pravidelne robili silvestrovské oslavy. Tradícia na tomto mieste nezanikla, v dnešnom podniku bývajú rockové hudobné podujatia.

Na Štefánikovej ulici bolo niekoľko hostincov a viech. Hneď na rohu s Rybníkovou bol v 20. a 30. rokoch 20. storočia hostinec s letnou záhradou Alžbety Miklošovičovej – Zelený kríček. Aj na tomto mieste pokračuje tradícia krčmy podnes. Vináreň U Čerešňu bola vedľa Hradobnej uličky, úzkej skratky, ktorá viedla na Františkánsku ulicu.

U Čerešňu na Jilemnického ulici (Štefánikova), fotografia z konca sedemdesiatych rokov, zdroj: Bohuš Kráľovič

U Svatého, dobová fotografia, zdroj: MVDr. Július Molnár

Hotel U Čierneho orla na námestí, detail z dobovej pohľadnice, zdroj: Jozef Benko

Hotel Kriváň, reklama z roku 1932, zdroj: ZsM

Asi v strede Františkánskej bol na prelome 30. a 40. rokov 20. storočia Wágnerov podnik nazývaný ľudovo „červené lucerny“. Zábavný podnik s nevestincom fungoval aj v roku 1940, keď v ňom zaznamenalo sčítanie obyvateľstva okrem hostinského Emila Wágnera, jeho syna a domácej aj 6 „tanečníc“ – päť vo veku 19 – 22 rokov a jednu tridsaťjedenročnú (ďalší nevestinec fungoval v dome na Jeruzalemskej ulici s vchodom z Michalskej).
Najlepší hotel s reštauráciou v 19. storočí stál priamo v centre Trnavy, na námestí. Podnik U čierneho orla sa spomína aj v súvislosti so stavbou mestského divadla otvoreného v roku 1831. Divadlo postavili za hostincom na mieste drevenej dvorany, kde dovtedy hrávali kočovné divadelné spoločnosti. Hotel nadstavili o druhé poschodie. Architekt Bernhard Grünn navrhol ucelené klasicistické priečelie smerom do námestia. V hoteli U čierneho orla vítali mešťanostovia a cirkevná honorácia dokonca cisárske návštevy. Po postavení železnice bolo pred hotelom stanovisko fiakrov, ktoré jazdili na trnavskú stanicu a späť. Po secesnej prestavbe priečelia začiatkom 20. storočia bol hotel známy pod názvom Pannonia. Veľkú sálu na poschodí hotel prenajímal napríklad na plesy.
Asi v strede Dolnohrubej ulice stál hotel Hungaria, ktorý sa po roku 1919 premenoval na Royal (viedol ho J. Rottenstein), potom niekedy pred rokom 1926 na hotel Baxa. Reštauráciu viedli viacerí podnikatelia, ktorí sa nechali uviesť „trnavskému obecenstvu“ reklamou

Turisti! POZOR! Cudzinci!

Naznačte si a navštívte

Vinárňu a reštauráciu

SLÁDEK

- (predtým Belohlávek) -

TRNAVA, Pekárska 40. - Telefon 140.

Prvotriedne tuzemské vína. - Budejovické pivo.
Výborné likéry. - Miestnosť pre zábavy.

Zahrada. Hudba. Tanec.

Reklama na Belohlávkovu vináreň z roku 1932, zdroj: ZsM

Hotel Hungaria (neskôr Baxa) na Dolnohrubej ulici, dobová pohľadnica, zdroj: Jozef Benko

Vpravo so štítom dom Bélu Parráka s hostincom, reštauráciou, barom a kinom, zdroj: Jozef Filípek

Gizela Parráková a Jozef Tóth, majitelia hostinca Ku kominárovi, zdroj: archív Evy Hermanskej

v novinách. V druhej polovici 20. storočia tam bol bufet Dukla. Neďaleký Svatého hostinec si ešte za monarchie začiatkom 20. storočia nechal vyrobiť trojicu pekných pohľadníc zo svojej letnej záhrady plnej Trnavčanov. Záhrada bola neskôr zrušená a zastavaná. Tradíciu hostinca zachovala aj v druhej polovici 20. storočia Limbašská vináreň.

Parrákovci – otec Štefan st. a syn Michal prišli do Trnavy asi v polovici šesťdesiatych rokov 19. storočia a začali podnikať ako hostinskí. Určite sa im darilo, lebo si postupne kúpili dva domy na Dolnohrubej ulici a neskôr ešte hostinec na Chlebovom rínku. V remesle pokračovala aj ich ďalšia generácia: Béla (Vojtech) Parrák vlastnil dom a hostinec tam, kde bolo kino Invalid / Tatra. Prevádzky sa prenajímali, v rôznych obdobiach tam boli rôzne podniky. Dom Michala Parráka stál bližšie k rohu Dolnohrubej a Vajanského ulice, neskôr tam prevádzkoval Rudolf Parrák obchod s lahôdkami a Štefan Cyril Parrák cukráreň a pekáreň. Ten sa však stal známejší medzi Trnavčanmi ako zberateľ. Predmetmi zo svojej zbierky vyzdobil interiér cukrárne a neskôr zriadil vo svojom dome vlastné súkromné múzeum (od 1935). Časť jeho zbierky možno

Hostinec Ku kominárovi s terasou na Chlebovom rínku, zdroj: archív Evy Hermanskej

Nádražná reštaurácia Ján Karý, reklama 1925, zdroj: ZsM

Stanovisko hromadnej dopravy pred vinárňou Štefana Belohlávka na Pekárskej ulici, zdroj: Bohuš Kráľovič

dnes obdivovať v Západoslovenskom múzeu v Trnave.
Dcéra Štefana Parráka st. z druhého manželstva Gizela (rovesníčka Štefana Cyrila a Rudolfa, ale zároveň ich teta) zdedila po otcovi hostinec U kominára na Chlebovom rínku (Radlinského ul.). Za manžela si vzala Jozefa Tótha, pôvodom od Budapešti, ktorý robil pred svetovou vojnou čašníka na stanici v Leopoldove. Svadba bola po vojne (1919) a potom viedli spolu strategicky veľmi dobre umiestnený hostinec. Na Chlebovom rínku zvykli predávať z dedín domáce pečivo a pekárske výrobky a vtedy tam bývali rozložené stánky s dobovým fast foodom (klobásy, jaterničky, šnicle), ktoré sa museli spláchnuť vínom alebo pivom, aby sa človek „neščemeril". Hostinec mal malú letnú záhradu, skôr dvorček. Dom neskôr nadstavili o poschodie a na streche postavili tzv. americkú letnú terasu.
Všetky trnavské hostince sa snáď ani vymenovať nedajú, lebo také lokálne šenky boli hádam aj dva--tri na ulici. Legendárna bola Čukotka, malá krčma na rozhraní Dolnopotočnej a Radničnej uličky, ktorá si zahrala vo filme Námestie sv. Alžbety. Aj hudobný skladateľ Mikuláš Schneider Trnavský vyrastal v rodine krčmára na Dolnopotočnej ulici. Na Paulínskej bola krčma Rudolfa Jägera ešte v druhej polovici minulého storočia. Na Pekárskej ulici vlastnil hostinec s vinárňou pôvodom Záhorák Štefan Belohlávek. Na zachovanej dobovej fotografii z prvej polovice 20. storočia vidno pred hostincom stanovisko miestnej dopravy. Začiatkom 30. rokov majiteľ podnik premenoval na Vinárňa a reštaurácia Sládek. Na Radlinského ulici vznikol v druhej polovici 20. storočia kultový podnik Stará pošta (je tam podnes), ktorý si názvom pripomenul starú budovu poštového úradu, ktorá však bola až do polovice 20. storočia v susednom dome.
Tesne za južnými hradbami stál zájazdový hostinec Polnitzký. Rodinný podnik sa dedil z otca (Lipot) na syna (Lajos) a približne

Hostinec na Pekárskej 41 v roku 1958, zdroj: Dušan Belohlávek

Ruch na dvore Alžbetinho hotela, pohľadnica okolo r. 1910, zdroj: Jozef Benko

Predaj vína v hostinci Polnitzky, okolo r. 1926, zdroj: Jozef Benko

v roku 1910 zmenil načas meno na Alžbetin hotel. V závere 19. storočia fungoval aj pre lepšiu klientelu, napríklad tam bývali ubytované návštevy, ktoré mali v Trnavskom divadle program – koncert, tanečné či iluzionistické vystúpenie. Po programe pre verejnosť sa smotánka nezriedka presunula k Polnitzkému, kde sa do noci pokračovalo v zábave, o čom sa občas zmienil redaktor Henrik Thinágl v článkoch v Trnavskom týždenníku. V roku 1926 sa v prízemnej budove hostinca predávalo víno a nápis na dome oznamoval, že tam sídli Roľnícka vzájomná pokladnica, ale už v roku 1928 prenajímala evanjelická obec prvé obchody v novom polyfunkčnom bytovom dome pod názvom Evanjelický dom. Objekt hotela sa zachoval o čosi ďalej v záhrade, je v ňom evanjelická fara a zborová miestnosť.
Od juhu prijímal okolo r. 1900 furmanov s vozmi zájazdový hostinec Jozefa Hladila. Záprah sa dostal pohodlne veľkou bránou na dvor pod drevený prístrešok. Bolo postarané o kone i o návštevu. Neďaleko, priečelím na Hospodársku cestu stál hostinec Maxa Grünsteina. Vedľa dal postaviť Čech Eugen Steinhart v roku 1926 hotel Imperial. Majiteľ využil aktuálny dopyt a zriadil kultový podnik s kaviarňou, kde hrávala hudba, s letnou záhradou a v tej dobe s modernými hotelovými službami. Totiž, Polnitzkého i Hladilov podnik – dva známe trnavské zájazdové hostince na trase od stanice do centra v dvadsiatych rokoch 20. storočia svoju éru skončili a Imperial tú svoju začal.

Blízo nádražia
najlepší a najpríjemnejší
HOTEL-RESTAURANT
„KU ZLATÉMU ANJELOVI"
MAX GRÜNSTEIN
TRNAVA, HOSPODÁRSKA ULICA ČÍSLO 8.
Prvotriedna kuchyňa — teplé a studené jedlá v každom čase. Tuzemské a cudzozemské nápoje. Miestnosti pre kluby, bankety a sňatky.

Reklama Grünsteinovho hostinca z roku 1926, archív autorky

Hladilov zájazdový hostinec bol zbúraný asi v polovici dvadsiatych rokov 20. storočia pre výstavbu Okresného domu v Trnave, Zdroj: album Ivety Veselej

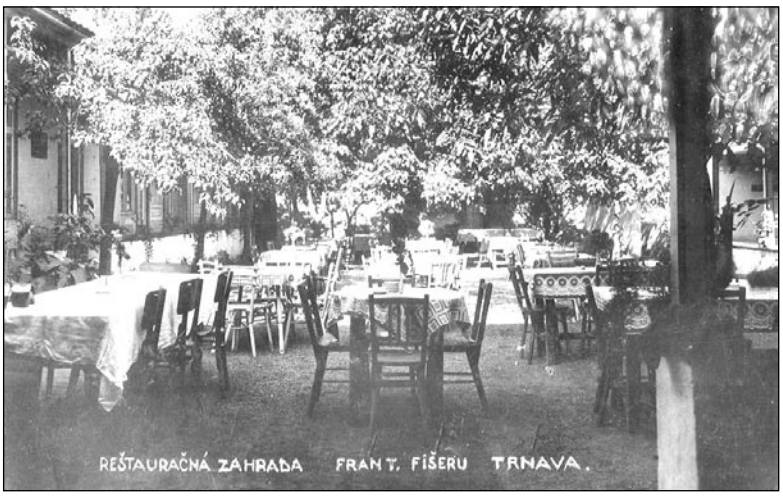

Záhrada vinárne Františka Fišeru – Pezinskej, pohľadnica, zdroj: ZsM

Na ulici SNP stál dom bývalého Grünsteinovho hostinca a vedľa bol od roku 1926 hotel Imperial (Park), fotografia cca 1980, archív autorky

Aj roh ulíc Kollárova / Emmerova patril pôvodne hostincu, hovorilo sa mu U Kostolného. Pracovníci z neďalekej Okresnej odborovej rady ho volali ROH (Revolučné odborové hnutie) – „išli sme na ROH“. O kúsok ďalej na Emmerovej ulici stojí ešte jeden známy hostinec. František Fišera, ktorý začínal ako krčmár v hostinci u Svatého, sa v polovici 20. rokov 20. storočia osamostatnil a otvoril si vlastný podnik s letnou záhradou práve oproti továrni na čokoládu Fischer / Figaro. Od druhej polovice 20. storočia je podnik medzi Trnavčanmi známy ako Pezinská vináreň.

Oproti Seredskému mýtu – dnes na rohu Sladovníckej a Bernolákovej ulice bol postavený na začiatku 30. rokov 20. storočia Hotel Kriváň. Moderná, no neveľká budova lákala zákazníkov aj na dobrú kuchyňu v rámci svojej reštaurácie a na hudobný program cez rádiogramofón. Za prvej republiky vítala cestujúcich a turistov na trnavskej stanici Nádražná reštaurácia, ktorú viedol dlhé roky Ján Karý. Musel byť veľmi známou osobou, pretože v roku 1935 vyšiel v novinách Nové Slovensko stĺpček k jeho päťdesiatke. Ján Karý (5. 4. 1885) prišiel do Trnavy z Čiech v roku 1919 ako tridsaťštyriročný muž údajne s bohatou praxou z rôznych štátov Európy i so skúsenosťou talianskeho legionára počas svetovej vojny. Nádražnú reštauráciu v Trnave viedol v čase svojej päťdesiatky už 16. rok. V tlači vyšlo viacero reklám na jeho podnik s tým, že obsluha je schopná s návštevníkmi komunikovať taliansky, francúzsky a anglicky.

Pre Trnavčanov – pamätníkov treba ešte spomenúť niekoľko kultových krčiem: U Tibenského na konci Moyzesovej ulice, Gulomet na Špačinskej, Saigon na Študentskej, U Krištofíka na rohu Tamaškovičovej a Zelenečskej, Koruna pri stanici... Všetky mali vo svojej dobe svojich štamgastov a tradícia nezanikla, okrem Koruny, ktorú zbúrali spolu s celou zástavbou pre stavbu novej stanice, existujú na svojom mieste aj dnes.

Koruna, hostinec pri stanici na Kollárovej ulici, okolo 1975, zdroj: Bohuš Kráľovič

U Krištofíka na rohu Kollárovej a Leninovej ulice (Žarnova), okolo 1977, zdroj: Bohuš Kráľovič

V Trnave nájdeme aj v súčasnosti klasické krčmy a pivárne, aj podniky s posedením pri hudbe – podnikatelia využívajú aj tie najmenšie dvory, záhrady a záhradky patriace k podnikom, alebo pivnice, ktoré vznikli rekonštrukciou podzemných priestorov. Dobré víno si chodia zákazníci vychutnať do vínoték. Súčasná Trnava sa hlási stále viac k svojim vinohradníckym tradíciám, ktoré propaguje aj prostredníctvom tradičných podujatí.

V Trnave plynie vinársky rok od posvätenia mladých vín začiatkom roka, cez súťažnú prehliadku Víno Tirnavia po Deň vínnych pivníc v novembri. Bez burčiaku by nebol pravý trnavský jarmok. Trnavskí vinári zaznamenali úspechy dokonca aj v zahraničí a ich značky sú zárukou kvality, na ktorú si zvykli aj domáci fajnšmekri. ■

Zdroje:
Schneider Trnavský, Mikuláš: *Úsmevy a slzy.* Trnava – Bratislava 2015. Vydali Spoločnosť Mikuláša Schneidera Trnavského a Slovenské národné múzeum – Hudobné múzeum. ISBN 978-80-972146-0-9, s.49-50
Schiffer Wiliam: *Tak sa to stalo, nič som nepridal.* 1989. Vydavateľstvo Obzor Bratislava. ISBN 80-215-0047-6, s.23
Ladislav Urban, spomienkový text na stránke Edah.sk, dostupné na internete: http://edah.sk/family/ladislav-urban/50/
Informácie od Evy Hermanskej, vnučky majiteľov hostinca U kominára
Informácie od Trnavčanov z diskusie na stránke „Všetci, čo sme chodili na korzo“

Peter Horváth

(Ne)zabudnuté úsmevné príbehy z (ne)známych dejín Trnavy . . .

Pri práci na príprave ďalšieho dielu voľného seriálu o neznámych dejinách, udalostiach a osobnostiach nášho mesta sme nahliadli do úsmevného „šuflíka“ autentických príbehov, na ktorých sa kedysi zabávali aj naši predkovia. Hneď na začiatku sme siahli po mene Jozef Slezák (* 1878 Križovany – † 1953 Dreux, Fr.). Je potrebné uviesť, že ide o výraznú osobnosť, ktorej sme možno doteraz nevenovali náležitú pozornosť. V krátkosti: bol to veľkostatkár, podnikateľ a prvý starosta mesta Trnavy v rokoch 1918 – 1922.

S jeho menom sa spája proces spolutvorby prvej administratívy mesta po zániku monarchie a uvedenie zákonov v novej I. ČSR (o tomto období sa pripravuje seriál článkov, ktorý by sme chceli zverejniť pri príležitosti 100. výročia ČSR v roku 2018).
Jozef Slezák sa narodil v zámožnejšej roľníckej rodine. Jeho rod pravdepodobne pochádzal z Moravy – Sliezska (Slezák). Bolo ich osem detí a každé dieťa zdedilo od otca 8 hektárov pôdy. Oženil sa s Teréziou Uhrovičovou (1900) z Farkašína (Vlčkovce). Spolu s venom a následnou kúpou pozemkov hospodárili postupne na šesťdesiatich hektároch. Mali syna Jozefa (1901) a Michala (1903). Syn Jozef sa oženil s Helenou Icou Sieglovou – Slezákovou a mali štyroch synov: Jozefa, Michala, Pavla a Karola. Veľkostatkár Jozef Slezák v roku 1925 postavil vo Vlčkovciach cukrovar a na Vianoce v roku 1948 emigroval do Rakúska a neskôr do Francúzska.
So svojím národným a sociálnym cítením dôstojne reprezentoval „národnú kapitálovú vrstvu“ a svojimi podnikateľským aktivitami dosiahol spoločenské uznanie. Málo sa vie, že ako Trnavčania spoločne s Imrichom Parrákom reprezentovali zloženie pôvodnej Slovenskej národnej rady, ktorej predsedom bol Matúš Dula. V rozšírenej SNR (1918) bolo 49 evanjelikov a 28 katolíkov. Tu pôsobili tri skupiny: „národovci“, potom „obozretní“ a „tichí Slováci“. Patril ako radca do 1. skupiny – teda medzi národovcov. Bol to muž činu, ale s jeho menom sa spájajú udalosti, ktoré nasvedčujú, že mal aj zmysel pre humor. V rodinnom archíve sa zachovalo zopár príbehov, nad ktorými sa môžu pousmiať s odstupom času aj súčasné generácie.

■ Menšie porcie a basta!

Staršia generácia obyvateľov nášho mesta si spomína, že na Františkánskej ulici (kedysi Hornojakubskej ulici) bývala chýrna kaviareň a hotel, ktorej majiteľom bol pán Wágner. Tu sa sústreďovala solventnejšia klientela, ktorej požiadavkou bola voľnejšia zábava. Bol tu bar, malá herňa a navyše – pekné dievčatá, ktoré „výnimočne“ poskytovali aj „mimoriadne služby pre osamelých pánov“. Požiadavkou mesta bolo, aby tento „kšeft“ nebol pohoršujúci, a preto poverení policajti robili v hoteli sem-tam akože kontroly a často aj razie. Mesto požadovalo v zmysle svojich nariadení, aby tam bolo prijateľné prostredie. Majitelia týchto druhov služieb zasa od mesta požadovali, aby im dalo príspevok na vytvorenie vyššieho štandardu. Nastal spor, ktorý napokon rozčúlil aj starostu Trnavy pána Slezáka do tej miery, že na zasadnutí zastupiteľstva rozhorčene zvolal: „Žiadne ceny sa u Wágnera zvyšovať nebudú – nech dámy dávajú menšie porcie!“

■ Ako kibic prišiel o bakšiš

Bývalo zvykom, že do kaviarne u Thalmeinera (známej aj ako Othónka či Krym) na Hlavnej ulici chodili pravidelne aj solventnejší páni do zadnej herne, ktorá bola izolovaná a prístup tam mali najmä „štamgasti“ a „kluboví klienti“. V tejto spoločnosti nechýbal ani veľkostatkár a trnavský mešťanosta pán Slezák. Vedel sa zriecť všetkých drobných nerestí, ale jedna mu zostala po celý život – vášnivo hral karty a neskôr ruletu. V jeden večer zostal dlhšie a mal náladičku, lebo mu „išla karta“. Treba povedať, že v neskorých nočných hodinách sa tu hrali partie, kde bola v banku aj „pozoruhodná suma“. Na tento okamih číhali aj lokálni kibici, ktorým sa občas ušiel nejaký bakšiš. Stalo sa, nestalo..., pána veľkostatkára odviezli domov na parádnom koči. Ani si nevšimol, že sa mu z vrecka „vytratila“ buksa s peniazmi, ktoré vyhral. Na druhý deň mu ktosi vyzváňal pred domom. Rozospatý otvoril dvere, a tam sa naňho ľúbezne usmieval jeden z jeho kibicov a podával mu do ruky jeho akože „stratenú“ peňaženku. Slezák mu ju vychytil a pribuchol dvere. Kibic sklamaný, že mu plán nevyšiel, znova začal vyzváňať. Veľkostatkár rozčúlene otvoril dvere a zareval: „ Čo tu ešte chcete, pán Valko ?“ On roztrasene komolil: „...no nevidzá, pán mešťanosta, šak som im donésol jejich buksu aj s penázama...“ Slezák iba odvrkol: „Nemali by byt taký, Valko...“ a zavrel mu pred nosom dvere.

■ Ná, keho by mali okradnút, ket né jeho...

Pán veľkostatkár Slezák mal vo Farkašíne (Vlčkovce) obrovský statok, na statku kopu náradia a medzi iným aj zánovný traktor, ktorý bol v tom čase nezvyklým artiklom. Jedného skorého rána vbehol do jeho pitvora roztrasený adjunkt a trasľavým hlasom volal: „Panenka Mária, pán veľkomožný! Okradli ich..., ukradli nám aj ten traktor!“ Slezák sa prebral z driemot a lakonicky odvrkol: „Čo tu vykrikujú, pán šafár... Ná, keho by tu mali druhého okradnút, ket né mna!

■ ...a postavím si svoj cukrovar!

V polovici dvadsiatych rokov minulého storočia zachvátila aj jednotlivé regióny všeobecná kríza. Šírila sa nezamestnanosť, komodity zdraželi a výroba stagnovala. Jednotliví podnikatelia hľadali priestor, ako oživiť hospodárenie. Dorábatelia sa snažili zazmluvniť svoju úrodu vopred, aby prežili. A tak sa vybral aj veľkostatkár Slezák do trnavského cukrovaru, kde ho prijalo predstavenstvo tejto ešte prosperujúcej fabriky. Predniesol svoj návrh, že bude garantovať zvoz cukrovej repy z pol tucta okolitých obcí – za predpokladu istých obchodných výhod. Prítomný arogantný úradník cukrovaru vzniesol neprijateľné námietky, čo Slezák neznášal. Nadýchol sa a povedal: „Víte čo, direktorko? Ja jejich cukrovar nepotrebujem a odkážu aj barónovi Stummerovi, že si postavím svoj cukrovar.“

A zázrak sa stal. Jozef Slezák za niekoľko mesiacov postavil (1925) vo Farkašíne svoj cukrovar, kde zvážali okolití dorábatelia repu. Vytvoril dumpingové ceny a získal popularitu. Jeho kryštálový cukor sa neskôr desiatky rokov vyvážal aj do zahraničia. Dokonca aj po roku 1948.

■ Ako Jozef Slezák rozbil bank v Monte Carle a hostil Francúzov slovenskými haluškami

Prišli aj roky jeho konjunktúry a vtedy sa po sezóne vybral podnikateľ Jozef Slezák na svoje „rajzy“ po Európe. Samozrejme, že cieľovou stanicou bolo Monte Carlo a jeho milované Grand casino. Tam zapadol do svojho sveta na niekoľko dní. Asi bol profesionálnym hráčom, keď si ho všimli a uctievali aj majitelia kasína. Jedného dňa oznámil francúzsky bulvár, že v kasíne sa šťastena obrátila na istého pána J. S. , ktorý vyhral v rulete závratnú sumu. Vraj sa šepkalo, že to boli státisíce (starých) frankov. Noviny napísali dokonca, že „padol bank“ a symbolicky sa na jednom hracom stole natiahlo čierne plátno. Ako tento príbeh popísal známy francúzsko-slovenský sochár a medailér William Schiffer, údajne si výherca (pán Slezák) odnášal túto výhru z kasína v niekoľkých „necových“ kabelách. Na verejnosť prenikla aj ďalšia správa. Pán Jozef Slezák pozval predstavenstvo kasína na banket. Vopred sa spojil s vplyvnými priateľmi, ktorí mu zabezpečili prepravu so slovenskými ingredenciami na tento banket. Zaplatil luxusnú letenku špeciálnemu kuchárovi z hotela Carlton z Bratislavy, ktorý banket kulinársky pripravil. Nechýbali ani slovenské halušky a brut – sekt Hubert.

Priečelie radnice v dvadsiatych rokoch 20. storočia, pohľadnica zo zbierky Jozefa Benku

■ Ako sa sovietske koníky prežrali k limuzíne

Boli roky vojny a na veľkostatku Jozefa Slezáka vždy našli útočište ľudia, ktorým sa chcelo pracovať. Bolo všeobecne známe, že počas svojho života sa vedel podeliť s prebytkami, podporoval núdznych, a to nielen vo svojom okolí. Blížil sa front a prišiel rok 1945. Na svojom statku urobil „ordung“ a spratal strojový park. Len v stodole ostalo niekoľko stohov slamy. Iba zainteresovaní však vedeli, čo sa pod nimi skrýva. Samozrejme, že v apríli 1945 sa na jeho dvore usadila aj časť komanda sovietskej armády. Bolo čo zajesť, popiť, stretli sa Slovania – bola pohoda. Jedného dňa prišla špeciálna jednotka na koňoch a usadila sa na dvore. Koníky sa roztratili po statku a, samozrejme, zavoňali pach slamy v stodole. Kŕmili sa niekoľko dní, až... znezrady narazili na veľkú limuzínu amerického Cadillacu, ktorú tu pán Slezák ukryl. A bolo po paráde. Ich rodinný autiak, ktorý patril synovi Jozefovi, sa stal vojnovou korisťou. Podľa dochovaných autentických dokumentov sa táto limuzína objavila v máji 1945 na slávnostnom defilé kolóny vysokého vojenského štábu priamo v Prahe a viezol sa v nej aj samotný maršal Malinovskij

■ Platí ten, kto vie lepšie po francúzsky

Je pochopiteľné, že veľkostatkár Jozef Slezák nemohol zostať v republike, lebo by sa ocitol ako buržuj a kapitalista na listine nepriateľov ľudovodemokratického štátu. Na jeseň v roku 1947 emigroval do Francúzska aj so svojim synom Michalom. Jeho syna Jozefa Slezáka ml, ktorý sa staral o mnohopočetnú rodinu, stihli komunisti odsúdiť a uväzniť. Zatiaľ

podnikateľ Slezák blúdil po francúzskej zemi a postupne sa mu úspory minuli. Pravidelne chodil do slovenskej komunity, ktorá sa schádzala vo výročné sviatky priamo v Paríži. Tu sa stretol aj s maestrom Williamom Schifferom, naším rodákom, ktorý ho pozval na šnaps do jeho milovaného bistra. Spolu nostalgicky popíjali, utápali sa v spomienkach na priateľov, na Slovensko, na Trnavu. Blížila sa záverečná a prišiel majiteľ „zrechnovať" účet. A tu prehovoril pán Slezák, obrátiac sa na umelca spisovnou trnafčinou: „Ná očujú, Šíferko, neskaj to zatáhnu za mna – šak oni vedzá lepší po francúzsky."
Podnikateľ Jozef Slezák ako emigrant stratil kontakt s rodinou. Nesmel sa stýkať a komunikovať s nikým, najmä zo Slovenska. Prišli symptómy veku (75 rokov) a bolo potrebné zveriť ho do lekárskej opatery. Chýbali však peniaze. Ešte šťastie, že sa podarilo skontaktovať s výborným právnikom, slovenským emigrantom JUDr. Karolom Kľačkom, ktorý žil v Paríži. Ten bystrým ťahom vyzistil „dieru v zákonoch" a stretol sa s predstavenstvom kasína v Monte Carle. Na základe spätnej reklamy dokázal, že pán Slezák ako solventný klient by mal dostať aspoň symbolickú apanáž za reklamu pre kasíno – s prihliadnutím na jeho osobu a zdravotný stav. Stalo sa. Jozefa Slezáka umiestnili v napoly súkromnom sanatóriu – zámočku v Abounantes v neďalekom mestečku Dreux, kde zaopatrený sviatosťami v tichosti zomrel 31. júla 1953. Po oznámení jeho smrti prišiel za primárom tohto ústavu jeho syn Michal, aby podpísal nevyhnutné dokumenty a prevzal malý kufrík, čo po jeho otcovi zostal. Aby nebol humoru koniec, primár na otázku, aké boli posledné otcove dni, odpovedal: „Náš pacient bol skvelý človek, všetci ho tu mali radi. Dokonca aj tí, ktorých stihol za pár týždňov obohrať v kartách." Otvoril kufrík a tam boli retiazky, pozlátené hodinky či drobné cennosti. Dohodli sa napoly úsmevne. Syn si zobral na pamiatku jedny hodinky po otcovi, ostatok „výhry" prenechal miestnej charite.
Humorné príhody trnavských osobností nie sú nikdy vyčerpané, možno nabudúce siahneme do iného šuflíka...
Poznámka: Autor Dr. Peter Horváth použil časť informácii z rodinného archívu so súhlasom vnukov mešťanostu Jozefa Slezáka Ing. Karola Slezáka a Ing. Michala Slezáka.

Adriána Kondlová, výber ilustračných fotografií: Simona Jurčová

Židovská komunita v Trnave kľúčovou dierkou II.

Dejiny menšín na Slovensku sú integrálnou súčasťou našej histórie. V minulom vydaní Noviniek z radnice sme priniesli prvú časť eseje, v pravom význame slova „pokusu" zmapovať dejiny židov v Trnave. Táto časť sa sústreďuje na moderné dejiny židov od začiatku 19. storočia. A najmä ich dejiny v 20. storočí sú mementom toho, že nie je dobré, aby sa história opakovala...

Ako prvý známy židovský spolok na území mesta sa spomína spolok Chevra kadiša. Zabezpečoval starostlivosť o chorých a pochovávanie mŕtvych. Jeho vznik bol významnou podmienkou vzniku židovskej náboženskej obce. V roku 1801 dostala komunita miesto na zriadenie nového cintorína ďaleko za mestom v dnešnej lokalite Kamenného mlyna (pôvodný bol už v tom čase zničený) a tento rok bol tiež rokom založenia spolku Chevra kadiša. Celým názvom sa volal Chevra kadiša chevrat cedaka – Svätá spoločnosť vykonávateľov skutkov milosrdenstva. Podľa Barkányho požiadal o určenie miesta pre nový cintorín žid Volf, ktorému zomrela vnučka a on ju nemal kde pochovať. Keď mu mesto odmietlo prideliť pozemok, odišiel si ho vyžiadať k palatínovi do Budína. Ten mu pridelil priestor za mestom – Kamenný mlyn. Pravdepodobne odvtedy mohla naplno fungovať náboženská obec. Sem, na dnes už zničený múrik ohrady, boli prenesené aj vzácne náhrobky nájdené pri rozoberaní južnej mestskej brány v roku 1862, niektoré staršie ako 700 rokov. Druhý, tzv. nový cintorín, bol zriadený pri evanjelickom cintoríne v roku 1879 a bol určený pre obe židovské náboženské obce bez rozdielu. Mesto sa však nevyhlo nepokojom namiereným proti židom počas národno-obrodzovacieho hnutia (1848). Štúrovská generácia bola voči židom nepriateľská, lebo ich vinili za neduhy Slovákov ako alkoholizmus (vlastnili krčmy), chudoba (požičiavanie na úrok) či nepriateľstvo k národu. Židia sa prikláňali na stranu vládnucich vrstiev, ktoré im zabezpečovali vcelku rovnoprávne postavenie v ríši, národnostne sa považovali skôr za Nemcov či Maďarov, a dokonca ani po roku 1867 nestratili nič zo svojich predchádzajúcich výsad. Nepriateľstvo bolo živené

Židovský cintorín v Kamennom mlyne v roku 1958

aj prenosom antisemitských nálad z Ruska. Na rozdiel od predchádzajúceho obdobia, keď bolo najvýznamnejším integrujúcim spoločenským činiteľom kresťanské náboženstvo, v 19. storočí sa ním postupne stávali národné ideály. Židia v tomto predstavovali inonárodnostný prvok v meste, ktorý bol lojálny voči vtedajšiemu zriadeniu.

To viedlo k vyostreniu stretov počas revolučných rokov, ale aj po roku 1918, keď sa nanovo začali utvárať slovanské národné ideály a štát. Kto sa tomu nedokázal prispôsobiť, opäť sa nútene dostával do izolácie. Do roku 1855 Trnava patrila pod rabinát Cífer. Tu sa židovská komunita formovala vo väčšej miere po roku 1726 v súvislosti s emigračnou vlnou z Moravy vyvolanou familiantským patentom Karola VI. – komunity sa usadili v tom čase aj v Hlohovci či Vrbovom. Po roku 1955 si rabín Simon Sidon preložil svoje sídlo do Trnavy, pravdepodobne z dôvodu rýchleho rozvoja tunajšej komunity. V tom čase tu bola založená na Halenárskej ulici prvá židovská obecná škola, ktorá v roku 1864 získala vlastnú budovu – dovtedy bolo vzdelávanie len v rukách súkromných židovských učiteľov a domácností. Od roku 1868 sa židovstvo delilo na neologickú (reformistickú), ortodoxnú a status quo ante frakciu (po zasadaní celouhorského židovského kongresu, ktorý bol vtedajšou vládou zvolaný do Viedne). Po rozdelení sa ortodoxná škola od roku 1881 nachádzala v dome na Halenárskej ulici č. 18 (Wolnerov dom), z ktorého bola premiestnená do objektu na nároží Kapitulskej a Haulíkovej ulice (v 20. storočí nazývanej aj Židovská ulica) a nakoniec do objektu na Paulínskej ulici č. 50. V roku 1897 bola na dnešnej Halenárskej ulici vystavaná synagóga status quo ante. Ortodoxná synagóga na dnešnej Haulíkovej ulici pochádza z obdobia po roku 1880 – v tomto roku bola v Trnave založená ortodoxná náboženská obec. Postupne tvorili židia súčasť najbohatších vrstiev mesta a od polovice 19. storočia si mohli uplatňovať svoje občianske práva aj na poli spoločenského života – stať sa členmi mestského zastupiteľstva a pod. Po roku 1918, keď sa dostali do popredia národne orientovaní zástupcovia novej Československej republiky, sa pozícia židov v spoločenskej sfére oslabila (často ani nevedeli nový úradný jazyk), avšak naďalej patrili k hospodárskej elite v meste. Zastupovali aj svoje vlastné politické strany, napr. v roku 1926 to bola Židovská obchodnícka a priemyselná skupina či Židovská strana. V meste tiež fungovalo množstvo židovských spolkov. Väčšinou boli zamerané na dobročinnosť, ale spomeňme aj telovýchovný spolok Makabi (1920, pobočka telovýchovnej jednoty Makabi). V roku 1933 tu niekoľko mesiacov vychádzal aj časopis telovýchovnej jednoty Makabi-Hacair v nemeckej mutácii, ktorý bol vydávaný v trnavskej redakcii na Pekárskej ulici č. 9 u kníhtlačiara Filipa Spitzera, jeho zodpovedným redaktorom bol Alexander Adler a redakcia bola neskôr presunutá do Bratislavy. Časopis bol venovaný mládeži a telovýchove, a podľa výslovného upozornenia redaktora úplne apolitický.

V dome so štítom bola v prvej polovici 20. storočia ortodoxná židovská škola, fotografia zo sedemdesiatych rokov 20. storočia, zdroj: Bohuš Kráľovič

Podľa sčítania ľudu z roku 1921 bolo z celkového počtu 17 492 obyvateľov mesta 1 319 židov, sčítanie z roku 1930 už poskytuje širšie informácie, že z celkového počtu 23 973 obyvateľov bolo židovskej národnosti 1 319 a židovského náboženstva 2 707 osôb, ďalšie sčítanie ľudu bolo plánované na rok 1940. Trnava patrila medzi mestá s najvyššou hustotou židovského obyvateľstva, mohla sa porovnávať s Bratislavou. V tomto čase v Trnave pôsobil rabín Max Mayer Stein (zomrel v roku 1933), ktorý bol aj literárne činným rabínom status quo ante frakcie v Trnave (36 rokov) a zároveň bol predsedom zväzu židovských status quo ante židovských obcí na Slovensku a podpredsedom rabínskeho kolégia. Vo všeobecnosti sa v roku 1938 v Trnave ešte neobjavujú protižidovské nálady (ako to dokladajú príspevky v jubilejnej knihe mesta Trnavy), ktoré súvisia s vtedajšou dobou, o čom svedčí aj fakt, že aj členovia židovskej náboženskej obce spolupracovali s mestom na tvorbe pamätnej knihy o Trnave. Avšak situácia sa závratne rýchlo zmenila, o čom svedčia záznamy Mestského úradu v Trnave z tohto obdobia. Kým v roku 1933 mesto zakázalo činnosť NSDAP, v roku 1939 v rámci nálezu stratených predmetov strážnik uviedol, že sa našla „vlajka ČSR s hlavou prezidenta Beneša s textom žido-bolševik-slobodomurár, psia hlava XX. storočia a židovská hviezda s nápisom ČSR“. V rovnakom roku obyvatelia Paulínskej ulice protestovali proti stavbe domu a obchodu židovského majiteľa.

Z toho vidieť, že situácia sa po roku 1938 dramaticky zmenila. V meste sa začínajú najtvrdšie represálie. Fatálnym momentom bolo praktické uplatnenie nariadení tzv. Židovského kódexu, ktorý úplne marginalizoval židovskú komunitu v hospodárskom aj spoločenskom živote. Židia sa stali nemajetnými a bez prostriedkov obživy, lebo

tie zhltli zvláštne dane, arizácie a tiež neschopnosť zamestnať sa. Od roku 1938 prebiehali arizácie nehnuteľného, neskôr aj hnuteľného majetku židov. Arizácia bola vlastne nútenou správou židovskej domácnosti alebo podniku, avšak okrem tých hospodársky a strategicky najvýznamnejších – poľnohospodárskych majetkov a pod., v ktorých bol stanovený len vládny dôverník, ktorý dohliadal na to, či je chod podniku bezproblémový, ale nezasahoval doň – správu naďalej vykonával pôvodný majiteľ. Arizácia bola vlastne znárodnením z vážnych hospodárskych alebo sociálnych dôvodov a arizovaný majetok sa pokladal za národný majetok. Pôvodný majiteľ bytu sa dostal do postavenia podnájomníka, ktorý okrem nájomného platil správcovi – arizátorovi mesačný plat. Ten ho mohol z bytu vypovedať. O bývanie mohol pôvodný majiteľ prísť aj v prípade, že požiadal obecný úrad o byt árijec, čo boli v Trnave zväčša prisťahovalci zasiahnutí vojnou. Ak zostali bez bývania a prostriedkov, boli židia posielaní do tzv. pracovných táborov na území republiky. Správca predstavoval verejný orgán, reprezentoval obecný úrad a mal vlastnú pečiatku. Každý mesiac podával správy svojim nadriadeným o hospodárskych pomeroch v domácnosti a o jej obyvateľoch. Tiež spolupracoval so žandárstvom.

Z arizačných zoznamov (v nich sa spisoval majetok vrátane domov, poľnohospodárskej pôdy, podnikov a hnuteľného majetku) vieme, že popri priemyselnej revolúcii a postupnom zániku cechov sa vďaka svojim znalostiam z obchodu a finančníctva židovská komunita stala od 19. storočia najrýchlejšie sa rozvíjajúcou komunitou v meste. Tieto zoznamy nám odhaľujú aj jej účasť na významných priemyselných podnikoch (Figaro, Sesslerova sladovňa, Treumanova sladovňa, Diamantova tehelňa, NUPOD, Figaro, Prvý trnavský parný mlyn, Cukrovar, ale aj Kino Apollo a Kino Rádio, atď.) a poľnohospodárskej výrobe (Ignác Koppel). Počas ČSR sa

Dom Alexandra Wetzlera na Halenárskej ulici, z rodiny ktorého pochádza Alfréd Wetzler

predstavitelia obchodu a priemyselníci v Trnave združovali v Židovskej obchodnej a priemyselnej skupine. V ďalších rokoch bola réžia už v rukách likvidačného procesu, ktorý smeroval od zbavenia židov majetku, cez zbavenie ich základných ľudských práv až po zbavenie životov. Rok pred arizáciami Okresný úrad v Trnave požiadal ostatné obecné úrady vo svojej pôsobnosti o zaslanie informácií o židoch v ich územnej pôsobnosti, matričné záznamy o nich a správy o ich majetku z dôvodu vypracovávania publikácie História židovstva. Avšak väčšina obecných úradov tieto informácie obozretne neposkytla, aj keď išlo o nariadenie ich nadriadeného orgánu, s vysvetlením, že žiadne takéto vedomosti nemajú. Takto sa možno celý proces arizácií o niečo spomalil a skomplikoval.

V roku 1940 sa uvádzajú do života zákazy a nariadenia, ktoré boli zamerané proti židovskej komunite. Išlo napr. o zákaz držať zbrane a výbušniny, zákaz zamestnávať kresťanov v židovských rodinách, ale aj o odňatie rybárskeho lístka židom. Začalo sa s preverovaním (revíziou) štátneho občianstva židov.

Situácia sa sprísňovala postupne a všetky nariadenia okresného a mestského úradu boli pred ich vykonaním utajené. V roku 1941 vieme o organizovaní preškoľovacích kurzov pre židov určených do pracovných táborov. Pracovné tábory boli určené nielen pre židov, ale paušálne pre všetkých občanov bez prostriedkov či bývania. Po odchode občanov schopných práce (od 18 do 50 rokov) tu zostávali ich chorí a starí príbuzní, ktorí na nich boli odkázaní a nemohli sa sami o seba postarať. Mnohokrát preto žiadali o ich návrat, avšak často im nebolo vyhovené. Mnohých ľudí zachránila pred deportáciami len finančná podpora náboženskej obce (keď mali príjem, už neboli pre majoritu asociálmi). Keďže v tomto čase už mali židia obmedzené možnosti práce (podliehali vylúčeniu z pracovného a spoločenského života), často spadali do kategórie nemajetných, odkázaných na podporu obce. Výnimkou boli len ľudia, ktorí boli zamestnaní, tí mali dočasné pasy, ale hlavne legitimácie (tzv. žlté či židovské – išlo o výnimku vtedajšieho prezidenta), ktoré ich oprávňovali vykonávať povolanie. Išlo hlavne o lekárov, lekárnikov a ľudí zamestnaných v strategických podnikoch na vysoko kvalifikovaných miestach. Neskôr už podliehali úplnému vylúčeniu z verejnoprávnych korporácií a štátnej služby, o rok neskôr sa to týkalo aj ich rodinných príslušníkov či tzv. polovičných židov. V rovnakom roku sa zastavili odvody židov povinných brannou povinnosťou a prebehla prvá vlna odovzdávania hnuteľností – záznamy sú o bicykloch, autách a prsteňoch. V druhej vlne bol na dvoroch ich pôvodných domov rozpredávaný celý ich majetok od cenností až po bielizeň, a to doslova.

V roku 1942 (teda konkrétne 30. 12. 1941), bola v Trnave zriadená Úradovňa pre ubytovanie židov (tzv. Stredisko židov) v rámci samostatného referátu obecného úradu. Nachádzala sa na Ul. sv. Jakuba 13. Tento dom, arizovaný dom Rozálie Potokovej, mal podľa záznamov dobrú polohu, lebo bol orientovaný aj do Hlavnej ulice. Jej agenda sa delila medzi štyri oddelenia: evidenčné, zdravotné, zásobovacie a ubytovacie. To posledné malo na starosti aj deportácie židov. Aby sa nevzbudilo podozrenie, v úrade boli zamestnaní len židia. V tomto čase bolo v meste evidovaných 3 348 židov a 914 židovských domácností. Evidovali sa aj kapacity bytov a obytné miestnosti, aj prekrstení židia. V tom čase ich bolo v meste 88 a väčšinou sa hlásili k evanjelickému náboženstvu.

V roku 1942 bol postup represálií zrýchlený: 9. 3. zákaz vycestovania židov, 11. 3. príkaz označovania židovských domácností židovskou hviezdou nad vchodom, 25. 3. zrušenie povinnosti branného odvodu židov, 27. 3. zrušenie povolenia zmeniť byt a 3. 4. nariadenie zaistenia hnuteľného majetku a jeho následný odpredaj v dražbe. Zaisťovalo sa všetko od cenností po potraviny, zvieratá a spodnú bielizeň, a odpredávalo sa to na dvore domov vo verejných dražbách. Sklad zadržaného majetku bol v sklade daňového úradu na Paulínskej ulici č. 51, v pôvodnej židovskej škole. V tejto vlne zadržania majetku už spolupracovalo Gestapo. Zakázané bolo zamestnávať židov bez povolenia, ale aj árijcov v dome židov, platil aj zákaz spoločenského styku židov a árijcov, písomnosti sa v ľavom hodnom rohu označovali ako „Vec Žida“ a Dávidovou hviezdou, platil zákaz vychádzania pre židov od 18.00 do 8.00 h a príkaz označovať sa židovskou hviezdou (so žltou legitimáciou a na základe zvláštneho povolenia sa tomu dalo vyhnúť). Jedno konanie mestského úradu v tej dobe dostalo pomenovanie „Zbavenie sa židov – pamätné tabule a spol.“, čo naznačuje tendencie vymazať židovskú komunitu zo života mesta úplne a bezvýhradne. V tomto roku tiež zanikol Slovenský osvetový spolok židov v Trnave.

V roku 1943 boli zaistené židovské matriky z dôvodu úschovy po vysťahovaní židov a zrušili sa aj výnimky pre hospodársky dôležitých židov, napr. sa predával majetok zadržaný v ordináciách židovských lekárov. Pred represáliami sa židia z celého Slovenska snažili zachrániť emigráciou do Maďarska, či už „legálne“ (so zakúpeným pasom árijca), alebo pomocou prevádzača. Cena prevodu bola 300 Ks, najznámejší priechod bol pri obci Gáň. Zaujímavá je informácia, že práve za takúto sumu nelegálne predal svoj majetok Bedrich Lager svojmu susedovi, a to šijací stroj značky Singer a piano, hodnota ktorého bola neskôr vyčíslená na 12 177 korún, pre porovnanie, mesačný plat arizátora bol cca 500 Ks.

V roku 1944 sa objavuje zmienka o zrušení dočasnej správy. Majetky boli vrátené aj obom trnavských židovským náboženským obciam – židovskú náboženskú obec status quo ante zastupoval predseda Richard Magran a autonómnu ortodoxnú židovskú náboženskú obec Adolf Mannheim.

V zmysle histórie židov, keď obdobia represálií striedali uvoľnenia, nemohli predpokladať, že tieto nariadenia budú mať také fatálne následky. Veľa vecí bolo naoko riešených legálne a dokonca v ich prospech (napr. zriadenie Strediska židov pre riešenie ich problémov). Fašizmus v tomto smere doviedol do krajnosti všetky diskriminačné nariadenia platiace od stredoveku (označovanie židov a ich vylúčenie zo spoločenského života do geta, platenie zvláštnych daní a nenávisť masovo šírenú časopisom Gardista), ale svojím „konečným riešením“ (masovým vraždením) ich ďaleko prekročil. Po skončení vojny sa do Trnavy vrátilo 250 ľudí. Ekonomicky zničená židovská komunita bez majetku a právnej záštity ani po vojne často nedostala svoje arizované majetky späť, čo viedlo k emigráciám. Dnes v Trnave z pôvodnej židovskej komunity žije len pár rodín, živá náboženská komunita sa tu však už nezachovala. ■

Literatúra

Barkány, E. – Dojč, Ľ.: *Židovské náboženské obce na Slovensku.* Bratislava, 1991.

Borský, Maroš: *Synagogue architecture in Slovakia.* Bratislava: Jewish heritage foundation, 2007.

Encyklopédia židovských náboženských obcí na Slovensku. Edícia Judaica Slovaca, 3. zv.

Franek, Jaroslav: *Judaizmus.* Bratislava: Vydavateľstvo PT, 2009.

Hoensch, Jorg K. – Biman, Stanislav – Lipták, Ľudovít: *Emancipácia Židov – antisemitizmus – prenasledovanie v Nemecku, Rakúsko-Uhorsku, v Českých zemiach a na Slovensku.* Bratislava: VEDA, 1999.

Kriwaczek, Paul: *Jidiš civilizace: Vzestup a pád zapomenutého světa aškenázských židů.* Bratislava: Slovart, 2010.

Lašán, Ľudovít: *Mesto Trnava a jeho samospráva 1918-1938.* Bratislava: Obzor, 1969.

Mlynárik, Ján: *Dějiny židů na Slovensku.* Praha: Academia, 2005.

Šimončič, Jozef: *Dejiny Trnavy.* Bratislava: Obzor, 1988.

Šimončič, Jozef: *Mojej Trnave : K dejinám Trnavy a okolia.* Trnava: B-print, 1998.

Šimončič, Jozef: *Štátny archív v Trnave : Sprievodca po fondoch a zbierkach.* Archívna správa MV SSR, 1978.

Šimončič, Jozef: *Trnavský zborník I.* Bratislava: Obzor, 1975.

Šimončič, Jozef: Židia v Trnave v stredoveku. *Acta Judaica Slovaca 2*, 1995.

Trnava 1238 – 1938. Trnava: Rada mesta Trnava – Spolok sv. Vojtecha, 1938.

Archívne pramene

ŠABA (Štátny archív v Bratislave), pobočka Trnava, Zbierka cirkevných matrík, Matriky židovské: rodná (1843 – 1895), sobášna (1843 – 1892), zomrelých (1843 – 1892).

ŠABA, pobočka Trnava, Daňový úrad Trnava (inv. č. 180), Daňová kniha na roky 1940 – 1943, Trnava XII, Dodatky (6408 – 7007).

ŠABA, pobočka Trnava, Mestská rada, Zápisnica zo zasadania valného zhromaždenia zo zasadnutí mestskej rady, 1918.

ŠABA, pobočka Trnava, Protokoly o dražbe židovských nehnuteľností: Zoznam dočasných správcov židovských majetkov (Trnava-mesto, Trnava-okres, Sereď-obec), 1939.

ŠABA, pobočka Trnava, fond Okresný úrad v Trnave, spisy z rokov 1941, 1942.

ŠABA, pobočka Trnava, fond Mestský úrad Trnava: Rozhodnutia vládneho komisára1941 – 1943.

Miroslava K. Valová, foto: Z. Dohnalová

Šedá kniha čiernej doby

Výstava mladej výtvarníčky Lenky L. Lukačovičovej (nar. 1987v Trnave) dodáva Synagóge – Centru súčasného umenia na Halenárskej ulici punc slávnych výstav zo série Pamäť miesta, ktorá spomínala prostredníctvom umeleckých diel na ľudské príbehy židovskej komunity. Šedá kniha sa totiž znovu vracia k radšej zabudnutým spomienkam...

Tentoraz nemapuje zabúdanie na voľakedajších „návštevníkov synagógy“, židov, ale obracia sa k časom, ktoré boli podobne boľavé. Stalinské 50. roky likvidovali politicky nepohodlných, „kapitalistov“, veriacich kresťanských cirkví a rôznych iných „vnútorných nepriateľov“. A medzi nimi aj množstvo žien – intelektuálok, umelkýň, ale aj jednoduchých žien z domácnosti a rehoľníčok. Príkladom na ukázanie toho, ako sa budovanie socializmu zaobíde bez takýchto „živlov“, bol proces s dr. Miladou Horákovou (1901 – 1950), ktorú prenasledovali a väznili už za Protektorátu. Šedá kniha, ktorá o tomto vykonštruovanom procese v 50. rokoch vyšla, mala za cieľ dokázať jeho právoplatnosť.

Na jednej strane „socializmus spejúci ku komunizmu“ ženu vyzdvihoval ako budovateľku nových zajtrajškov v úlohe matky, robotníčky, kolchozníčky, na druhej strane ju ako slobodnú bytosť s vlastným názorom a právom na svoj život potieral. Ženský svet sa ešte výraznejšie ako mužský musel vojsť do presne vymedzených koľají, jediným progresom bolo percento vyhradené ženám vo vzdelaní, vede a výskume, ale aj v zabehnutých mužských profesiách, čo však nebolo pre ženy vždy len pomocou. Avšak množstvo žien bolo z týchto možností aj tak vylúčených. A veľa ich bolo aj väznených.

Výstava Šedá kniha Lenky L. Lukačovičovej a kurátorky Simony Bérešovej poukazuje práve na tieto skutočnosti aj inšpiráciou v názve, zároveň však pracuje s fotografickým médiom v nových súvislostiach. Lukačovičovej výstavnému projektu predchádzal niekoľkoročný výskum v Ústave pamäti národa i v českom Ústave pro výskum totalitních režimů. Pamäť a fotografia a ich spojenie sú prezentované aj na galériách synagógy, kde autorka ukazuje priestory, v ktorých boli ženy väznené, vo veľkoformátových fotografiách. V hlavnom priestore synagógy zase využíva metaforu fotografií uväznených žien premietnutých na sklo. Stávajú sa tak zvlášť „krehkými“. Zároveň sú tieto portréty položené na zemi, kde sa po nich má, môže, dokonca musí šliapať, do čoho sa premieta krutosť zaobchádzania zo strany spoločnosti, politiky, ktorá im tiež „šliapala po hlavách“. Výstava je preto aj stále sa meniacim, procesuálnym dielom, ktoré sa ukončí odchodom posledného návštevníka v nedeľu 4. decembra 2015. Ešte predtým, v piatok 2. decembra 2016 o 17.00 h sa pre širokú verejnosť uskutoční na tejto výstave komentovaná prehliadka spojená s neformálnou diskusiou za účasti autorky i kurátorky. Vstup na podujatie je voľný.

V decembri a januári sa v Synagóge – Centre súčasného umenia bude konať výstava slovenského grafika „staršej strednej generácie“ – tzv. Brunovského školy Mariana Oravca Tajomný svet. Kurátorom projektu je Ľuboslav Moza. Otvorenie výstavy sa bude konať vo štvrtok 15. decembra 2016 o 18.00 h a výstava bude trvať do nedele 29. januára 2017. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Trnavský vedec v uznávanom časopise o emócii hnusu a správaní

Štáty, ktoré sa nachádzajú bližšie k rovníku a v ktorých žije viac parazitov, sú konzervatívnejšie, viac nábožensky založené, menej tolerantné, viac autoritatívne, menej otvorené novým skúsenostiam. Aj to je výsledok štúdie Emócia hnusu a správania, na príprave ktorej sa zúčastnil biológ, Trnavčan Pavol Prokop z Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity. Na výskume pracovalo asi štyridsať vedcov z celého sveta a štúdiu vydali v uznávanom americkom časopise PNAS, kde viac ako 80 percent ponúkaných príspevkov z odborného hľadiska odmietajú. Tento prijali bez závažnejších pripomienok.

Pavol Prokop (nar. 9. mája 1976 v Bratislave) vyštudoval Pedagogickú fakultu Trnavskej univerzity (špecializácia učiteľstvo prírodopisu a etickej výchovy), tam potom pôsobil aj na Katedre biológie. V roku 2002 aj na Ústave zoológie Slovenskej akadémie vied. Od roku 2010 je docentom biológie na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity a dodnes pôsobí aj v SAV. Venuje sa behaviorálnej ekológii živočíchov (vrátane človeka), špeciálne evolúciou svadobného kŕmenia, sexuálneho kanibalizmu, pohlavného výberu a vzťahmi medzi živočíchmi a ľuďmi. V poslednom období sa začal venovať aj vzťahom medzi rastlinami a živočíchmi. Výsledky svojich výskumov, na ktorých spolupracuje s vedcami z celého sveta, publikuje v medzinárodných časopisoch (dodnes ich vyšlo viac ako sto). Vyučuje biológiu a vývoj človeka a etológiu.

■ **Téza vášho úspešného výskumu znela jednoducho – hľadať súvislosť medzi výskytom patogénov v nejakej lokalite, emóciou hnusu, ktorú vyvolávajú, a samotnou mierou konzervativizmu obyvateľstva v danej krajine. Aký to bol vlastne výskum a čo sa počas neho zistilo? Táto téma je asi na pomedzí vašej disciplíny a iných odborov. Našli by sme tam nielen biológiu, ale aj sociológiu i psychológiu....**

- Napríklad aj antropológiu. V súčasnosti sa vyvíja nová vedná disciplína. Hovorí sa jej evolučná psychológia, alebo ak ideme na to z pohľadu ekológie, tak behaviorálna ekológia. Tento výskum integruje moderné výskumy, ktoré sa dotýkajú evolúcie (vývoja), ekológie, psychológie a antropológie. Tieto poznatky sa aplikujú na oblasť správania človeka. Táto disciplína sa rozvíja asi tridsať rokov.

■ **Ako ste si zvolili túto tému, teda emóciu hnusu a spojitosť so správaním a danou lokalitou sveta?**

- Predtým sa emóciám venovalo málo výskumníkov, pretože hlavný dôraz sa kládol prevažne na tzv. pozitívne emócie. No v našom evolučnom chápaní nejde o pozitívne alebo negatívne emócie, ale o emócie adaptívne. Teda také, ktorými sa ľudský organizmus postupne prispôsobuje prostrediu, v ktorom existuje. Nie je to zlé alebo dobré, ale má to evolučný, teda vývojový zmysel. V prípade emócie odporu je zhoda medzi psychológmi a biológmi, že ide o emóciu, ktorá naše telo chráni pred nejakými patogénmi – napríklad baktériami, vírusmi, cudzopasníkmi a podobne. Pre telo je to oveľa jednoduchšie ako potom naštartovať imunitnú reakciu, keď už ochorelo. Jednoducho povedané: pre ľudský organizmus je lepšie vyhnúť sa patogénom, pretože je to jednoduchšie a pre telo efektívnejšie.

■ **Ide teda o obranu organizmu pred prostredím – teda biologickým i spoločenským vplyvom. Pre človeka ide o neuvedomené správanie.**

- Aj kultúrna evolúcia a biologická evolúcia sú spolu vo vzájomnom vzťahu, preto nemusí ísť o protiklady. Keď sa napríklad pozrieme na tradičné kuchyne, robili sa analýzy tradičných receptúr. A zistilo sa, že čím bližšie ideme k rovníku, je tam viac korenín a recepty obsahujú viac pikantných prísad. Stačí si to teraz pozrieť na mape: ak napríklad porovnáme mexickú a kanadskú kuchyňu, zistíme priepastné rozdiely. Mexická je, na rozdiel od kanadskej, korenistejšia a pikantnejšia. Tieto pikantné a korenisté prísady majú preukázateľné antimikrobiálne účinky, čo využívame pri konzervácii mäsa. A takto to je nielen u Mexičanov, ale u všetkých obyvateľoch žijúcich bližšie k rovníku, ktorí častejšie koreniny a pikantné prísady využívajú. Ďalšou analýzou sa zistilo, že výraznejšie sa tieto korenisté a pikantné prísady využívajú v pokrmoch, ktoré sú mäsové, v porovnaní s vegetariánskymi. Zoberte si, že by ste dali kilo hovädzieho mäsa a kilo zeleniny a nechali odstáť 24 hodín. Čo by ste si vybrali? Mrkva by

Kujovič," poznamenala šéfka sekretariátu Katarína Ďurková.
O deň neskôr obsadil terén na okraji mesta 212-členný pelotón piateho dejstva Slovenského pohára, najpočetnejší v tejto sezóne. Nechýbali ani reprezentačné esá. „Do cyklistickej Trnavy chodím rada. Tiež naše ostatné pohárové preteky boli pripravené na vysokej úrovni," konštatovala stálica slovenskej reprezentácie Janka Keseg Števková z Martina, trojnásobná olympionička (2004, 2008, 2012) a členka Outsiterz cycling teamu. Inžinierka ekonómie, matka trojročnej Hanky, s prevahou triumfovala aj 23. októbra na trnavskej trati. Medzi mužmi elitnej skupiny vyhral piatu edíciu 12-dielneho Slovenského pohára 2016 Ondrej Glajza ml. (AŠ Mladá Boleslav). Aj tento nádejný pokračovateľ popradskej cyklokrosovej dynastie Glajzovcov uspel suverénnym spôsobom. Z početnej skupiny domáceho CK Olympik sa najviac darilo Martinovi Chrenovi, striebornému medzi juniormi.
Bol to vskutku ďalší vydarený cyklistický sviatok na Prednádraží, po trnafsky cajglovačka na Prengu. Hovorí sa, že s jedlom rastie chuť. Tiež ambície Trnavčanov môžu v dohľadnej dobe siahať na preteky s visačkou UCI. „Všetko je možné, no na to by sme v susedstve trate potrebovali objekt so sprchami a ďalším sociálnym zázemím," vysvetlila Ďurková. Popri širokom štábe zanietených realizátorov z CK Olympik je k podobným smelým prognózam priam predurčený divácky prehľadný, rýchly okruh o dĺžke 2 750 metrov aj s technicky náročným úsekom na konci Parku Janka Kráľa. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: zdroj NK Slávia

Tri tradičné pozvánky na december

Posledný mesiac končiaceho sa roku pozve trnavských priaznivcov telesnej kultúry do mestskej haly aj na susednú Sláviu

Nohejbalisti Slávie Trnava, realizátori koncoročného halového turnaja trojíc aj jeho aktívni propagátori na hracej ploche.

Vianočný turnaj v karate ešte doteraz nepauzoval. Cez prvú decembrovú sobotu pridá do svojej kroniky už tridsiaty piaty diel. Tímová konfrontácia mužov v kumite dostane priestor o 16.00 h a diváci uvidia súboje borcov zo Srbska, Maďarska a SR. V kimonách domáceho KK Slovšport, pred rokom strieborného, sa predstaví štvorica Ronald Rajčány, Pavol Bitto, Martin Hačko a Matúš Stúpala. Pôjde teda o symbiózu skúsenosti s mladosťou. Lanské prvenstvo príde obhajovať reprezentačný výber Slovenského zväzu karate. Pravda, mestská športová hala bude pulzovať 3. decembra novým olympijským športom – karate sa premiérovo predstaví v tokijskom programe LOH 2020 – už od skorého rána. „Pôjde o dorastenecké, kadetské a juniorské majstrovstvá Slovenska jednotlivcov i družstiev, v ktorých rátame s účasťou okolo štyroch stoviek dievčat a chlapcov," informovala našu redakciu Renáta Gašparovičová, šéfka organizačného štábu. Vlani v trnavských M-SR mladých karatistov získali nádeje Slovšportu štyri bronzové medaily. Trnavský vianočný smeč v nohejbale trojíc zasa dostane priestor pod strechou MŠH na Rybníkovej v sobotu 17. decembra. „Celodenné podujatie v hale na Rybníkovej sa začne o pol deviatej a záverečné dekorovanie ukončí zápasový kolotoč o sedemnástej. Hrať budeme na dvoch ihriskách. Diváci majú vstup do hľadiska bezplatný," komentoval Peter Hlinka z Nohejbalového klubu Slávia. Ako ďalej uviedol šéf organizačného výboru 21. ročníka, zároveň pôjde o uctenie si pamiatky Róberta Zwiržinu (22.11.1938 –7.9.2009), zakladateľa tohto sviatočného turnaja nad nízkou sieťou v kráľovskej previerke trojčlenných zostáv. Na palubovke sa predstaví aj nestor trnavského nohejbalu Mikuláš Hanzlík (nar. 13. 8. 1951).
Silvestrovská cena v hode bremenom bude mať zelenú v piatok 30. decembra, teda deň pred Silvestrom. Trnavskí priaznivci atletiky môžu od 10.00 h sledovať na Slávii rozlúčkovú súťaž so starým rokom. V sektore pre hody a vrhy pôjde o 34. diel známej previerky v hode bremenom. Náčinie s hmotnosťou 10,5 kg a dĺžkou 77 cm doteraz v Trnave najďalej poslal Marcel Lomnický (AC Stavbár Nitra, 43,76 m / rok 2013), medzi ženami prináleží rekordný hod Martine Hrašnovej (VŠC Dukla Banská Bystrica, 27,24 m / rok 2012). „Okrem aktívnych pretekárov to súťažne môžu skúsiť aj rekreační záujemcovia. Prihlášky vopred nevyžadujeme," povedal pre Novinky z radnice riaditeľ podujatia Libor Charfreitag starší. Podľa jeho slov, súčasťou programu bude vyhlásenie výsledkov celoštátnej vrhačskej ankety 2016 pre kategórie dospelých a mládeže. ■

bola konzumovateľná, ale mäso by bolo dávno infikované mikróbmi. Evolučná logika primiešavať pálivé prísady do mäsových produktov, to má svoj zmysel. Dá sa uviesť ešte jeden jednoduchý príklad z našich končín. Tlačenka sa konzumuje s octom, ktorý má antimikrobiálne účinky. Podobne aj s cibuľou, ktorá ich má tiež a do tlačenky sa dávajú cesnak a koreniny. Podobne je to aj s klobásami.

■ **Neboli to len také praktické aspekty, ale aj správanie ľudí, ktorí žijú bližšie k rovníku, alebo žijú od neho ďalej. Pri vypracúvaní tejto témy hral teda rovník výraznú úlohu.**

– Čím ideme bližšie k rovníku, tým je vyššia diverzita parazitov. To je normálne – netýka sa to len parazitov, ale živočíchov všeobecne. Keď porovnávame výskyt vtákov u nás a v blízkosti rovníka, je ich tam viac. A tam, kde je vyššia diverzita parazitov, je vyššie riziko, že vaše telo bude nimi viac kontaminované. S tým súvisia aj psychologické vlastnosti, ktoré sa vyvíjali v tomto prostredí. Čím ideme bližšie k rovníku, sú ľudia uzavretejší, ženy sú menej promiskuitné, ľudia sú viac religionistickí, viac veria v rôznych bohov a je tam aj viac náboženstiev. Čím je skupina menšia, tým je menšie riziko, že sa nakazíte nejakým parazitom. Ak by išlo o väčšiu skupinu a začala by sa miešať s členmi iných komunít, mohol by nastať problém s prenosom patogénov. Príkladom môžu byť Indiáni. Keď tam prišli belosi, zomrelo asi päťdesiat percent Indiánov na rôzne ochorenia. Bol to taký nechcený biologický boj, domorodci zomierali napríklad na chrípku alebo prechladnutie. To boli patogény, ktoré nepoznali.

■ **Čo ste v tomto výskume mali na starosti a ako ste ho mali rozdelený? Isto je komplikované zosúladiť komunikáciu toľkých vedcov.**

– Tento výskum vyšiel na podnet dr. Joshua Tybura z Holandska. Zaoberá sa emóciou odporu a som s ním dlhšie v kontakte. Základných otázok bolo niekoľko. Mňa zaujímala najmä táto: Čím ideme bližšie k rovníku, dalo by sa očakávať, že obyvatelia budú citlivejší na odporné stimuly. Teda: ak som niekde pri rovníku a vidím plesnivé mäso, bude mi oveľa odpornejšie, ako keby som sa nachádzal niekde vo Fínsku na severe. Pri porovnaní dvoch krajín to vychádzalo, ale pri porovnaní tridsiatich krajín sme zistili, že to takto nefunguje. Naopak, súviselo to skôr s tým, že ľudia žijúci pri rovníku sa viac prikláňajú k tradičným normám práve preto, že nové recepty by ich mohli zabiť. Tí ľudia si to však neuvedomujú, len dbajú na tradičné normy, ktoré dodržiavajú. Potom sme testovali, či sú ľudia konzervatívni aj preto, lebo sa chcú vyhýbať druhým skupinám ľudí. Ako už bolo povedané, v tých druhých skupinách sú patogény, ktoré by nás mohli zabiť. Ani táto hypotéza sa nám nepotvrdila. Vyšlo nám, že čím sme bližšie k rovníku, sú ľudia konzervatívnejší a dbajú na tradičné normy a vďaka tomu sa viac dokážu vyhýbať rôznym negatívam, napr. chorobám, čo umožňuje zachovanie potomstva, rodu, generácií, jednoducho – ďalšieho vývoja. ■

(mkv)

Jeden z pätnástich koncertov projektu Slovensko 2016 Advent bude v synagóge

Slovensko 2016 Advent je unikátny projekt Rozhlasu a televízie Slovenska, ktorý spája umenie a kultúru s ušľachtilým charitatívnym rozmerom. Od 28. novembra do 16. decembra 2016 v pracovné dni od pondelka do piatku, prinesie RTVS pätnásť adventných koncertov z pätnástich miest Slovenska. Jeden z nich sa uskutoční v pondelok 12. decembra o 19.30 h v Synagóge – Centre súčasného umenia na Halenárskej ulici. Hudobnou hostkou koncertu v Trnave bude Ľubica Čekovská, úlohy moderátorky sa ujme Soňa Müllerová.

V jedinečných historických priestoroch sa predstaví pätnásť špičkových slovenských hudobných umelcov a umeleckých hudobných zoskupení spolu s desiatkami zaujímavých hostí a rešpektovaných osobností zo sveta kultúry, športu a vzdelávania. Každý prenos bude venovaný jednej neziskovej organizácii, ktorej bude odovzdaný výťažok zo vstupného.

Trnavské podujatie podporí zaujímavý vzdelávací projekt Teach for Slovakia, program vytvárajúci komunitu lídrov pracujúcich na zmenách v školách i mimo nich, aby raz všetky naše deti mali vzdelanie, ktoré im dá v živote šancu uspieť. Vďaka tréningom, podpore a každodenným výzvam sa dobrovoľníci rozvíjajú ako nikdy predtým a budujú si kontakty s inšpiratívnou komunitou. Zároveň im program dáva možnosť nielen tu a teraz, ale aj dlhodobo prispievať k zlepšeniu Slovenska a životov našich detí (viac na www.teachforslovakia.sk).

Piaty ročník cyklu Slovensko 2016 Advent bude zavŕšený špeciálnym koncertom, ktorý sa uskutoční 16. decembra 2016 v priestoroch Slovenského rozhlasu v Bratislave. Koncert bude venovaný osobnosti a tvorbe geniálneho slovenského skladateľa Svetozára Stračinu. Koncerty budú vysielané aj naživo každý deň o 20.00 h na Dvojke a nasledujúci pracovný deň v repríze o 21.05 h na Rádiu Slovensko. Vstupenky je možné zakúpiť v sieti ticketportal.sk. ■

Pavol Tomašovič, foto: Blažej Vittek

Hľadanie hviezdy

V tme hľadáme svetlo. Každá akcia vyvoláva reakciu. Tak nás to učili nielen v škole, ale pozorujeme to aj v každodennom živote. Najvýraznejšie azda v oblasti slova, v médiách či v politike, kde slová už neslúžia primárne na dorozumenie, ale lietajú ako kamene. Jedno proti druhému. Ako sa zorientovať v takejto situácii, ako nezostať v tme? Ako nezjednodušiť svoje rozhodnutia automatickým postavením sa na jednu či druhú stranu? Môžeme odkryť aj iný, neagresívny akčno-reakčný prúd myslenia? Zvnútornenie môže mať takúto silu. Čerpá z neho aj spisovateľ a básnik žijúci v Trnave Štefan Kuzma, ktorý sa s nami v tomto roku podelil o štyri vzácne básnické zbierky.

Prvé tri zbierky vyšli začiatkom leta a ich názvy akoby naznačovali práve pre toto obdobie špecifickú, nenahraditeľnú hodnotu vody: „cena studne“, „rukojemník vody“ a „naveky“. Štvrtá zbierka básní s názvom „šepot“ vyšla na jeseň. Pri vstupe na pôdu Kuzmovej poetiky zisťujeme, že autorove básne vyvierajú z hĺbky poznania ľudského bytia a z mnohoročného mlčania. Mlčanie bolo napokon názvom aj jeho prvej zbierky z roku 2009, ktorú vydal už skoro šesťdesiatročný. Takže žiadny zhon, unáhlené slová, žiadna túžba po rýchlosti, žiadna snaha brániť či bojovať o vlastné pozície. Práve naopak, v Kuzmovej poetike je prítomný zrelý odstup.

Preto sa logicky nazýva aj prvá časť jeho najnovšej zbierky „šepot“. Naznačuje to, čo potrebujeme i vo svojom bežnom živote, aby sme neboli hnaní ambivalentnými názorovými či tendenčnými prúdmi: odstup od hluku doby, od oslepnutia z množstva, v ktorom sa strácame, od narýchlo získaného presvedčenia pre pokoj duše. V ňom – v odstupe – možno začuť ako „cez nahé póry / prenikali poryvy / hlasu kuvika“ (s. 5, šepot). Iba v odstupe, v bezvetrí možno začuť „melódie vetra“ (s. 6, melódie), ale i rozpaky (s. 9). Práve rozpaky v predvianočnom čase prichádzajú do každej otvorenej duše. Koľkokrát si pripomíname Vianoce a koľkokrát nám zrkadlia stratený čas? „Od určitého času / stretávam len stratený čas / čo bolo včera“ (s. 9, rozpaky). Stratený čas, ktorý sme nenaplnili darovaním, sebou samým, svojím talentom, podanou rukou či slovom, ktoré spája. Ak vyjde vianočná hviezda, tak iba na oblohe života, do ktorého vstúpime. Každý iný svit je len odrazom hasnúceho pokusu byť videný. Priestorom pre ozajstné trblietanie je „priestor iba pre dve dlane“ (s. 7, trblietanie).

Hviezda, ktorá oslovila Štefana Kuzmu, nie je hviezdou vianočne presladenou, ani hviezdou pozemskej moci. Je existenčnou tiažou a práve tiaž, ktorej sa nebráni, od ktorej neuteká, ktorú nezamlčiava, je aj názvom druhej časti zbierky „šepot“. Iba tak môžeme ísť ďalej, ak pred ťažobou neutečieme, ak sa jej nechceme zbaviť a presunúť ju na iných. Iba prekonaná tiaž oslobodzuje od hľadania nepriateľov, napriek tomu, že zanecháva stopy hlboko v nás: „tieto prastaré stopy / sú ako nehojace sa rany (s. 30, stopár). No nejde len o stopy, ale aj o odvahu kráčať napriek nevydláždenej ceste poznania: „Blúdim unaveným časom / vyberám a nevyberám / tiahly zvuk z ničoho / zabodnutý do prázdna / zvádza záverečnú“ (s. 48, posledné). Iba v ochote niesť ťažkosti, blúdenie či zdanlivé prázdno možno dospieť k poznaniu. Len touto náročnou cestou sa mohol Štefan Kuzma dopracovať k záverečnej časti s názvom nokturno: „Preskočil som noc / hrejivé dni sa vo mne / roztancovali“ (s. 53).

Napriek tomu, že básne autora sú nadčasové, nezviazané s konkrétnym časovým rámcom alebo obdobím, nadobudol som po ich prečítaní práve v tomto predvianočnom čase presvedčenie, že v nich možno objaviť cestu

k Vianociam ľudskej duše. Odstup a prijatie ťažkostí dňa či doby sú totiž dôležitými krokmi k spozorovaniu hviezdy. Iba ak sa nebudeme ustavične zaoberať podsúvaným videním sveta, ak neprepadneme túžbe vlastniť predmety alebo pravdu, ak sa nezľakneme úprimného hľadania, ak zdvihneme zrak od vlastného uzavretého sveta k oblohe života, môžeme aj my zažiť Vianoce. Ak nepodľahneme tlaku senzácií, zaručených správ, hluku reklamy a zábavy na jeden večer, ak nastavíme sluch srdca a duše, možno započujeme šepot. Šepot človeka hľadajúceho vianočný čas, čas ľudského bytia. Šepot jeho slova, ktoré nasmeruje naše kroky k druhým a vyvoláva tak reakciu. Šepot dobre mieneného slova, odovzdanej životnej múdrosti. Šepot slova, ktoré nesie svoj obsah. Kuzmova básnická zbierka pozorne zachytáva tento z hĺbky vyvierajúci šepot bytia. ■

Pavol Tomašovič, foto: 4F

Dotknutý Trnavou

K životnému jubileu Karola Kapellera

Stretnutia s profesorom Karolom Kapellerom sprevádza vždy úsmev vyvierajúci z jeho pozitívneho postoja k životu, ktorý prenášal nielen do svojej práce, ale aj do poézie. Najvýstižnejšie to charakterizuje jeho báseň Žiť je krásne. Svojich priateľov veľakrát obdaril peknými veršami a rýmami, aby oslávil život, ľudí, trnavský Rím, a ako sám dodáva, aj „svoj celoživotný výskum orgánov, tkanív, buniek a embryí“.

Zozbieral ich už do jedenástich zbierok: V rodisku láska zrodená (2000), Druhým dychom (2003), Pod mikroskopom duše (2005), Život je krásny (2008), Poézia a medicína (2009), Dotyk s Trnavou (2010), LOV dobrých sLOV (2011), Dva prúdy života (2012), Neskorý zber (2013), Elégie (2014) a v tomto roku vyšla zbierka Nostalgia (2016). Básnická zbierka Dotyky s Trnavou obsahuje mnohé ódy na mesto, ktoré prepája nás všetkých, pričom nechýbajú ani básne o dominantách Trnavy.

Napriek tomu, že Karol Kapeller písal básne už v mladosti, keď ho inšpiroval jeho spolužiak Viliam Turčány, v ucelenej podobe začal zbierky vydávať až po skončení pedagogickej a výskumnej činnosti. Treba pripomenúť, že výrazne napomohol pri výskume štruktúry nervového systému i viacerých vnútorných orgánov, pričom patrí k zakladateľom vedeckého strediska elektrónovej mikroskopie. Za svoju odbornú prácu získal viacero vyznamenaní doma i v zahraničí. Je autorom a spoluautorom mnohých celoštátnych učebníc z oblasti embryológie, histológie a cytomorfológie. Spolu s Vierou Pospíšilovou napísal aj odbornú publikáciu Embryológia človeka. Výsledky jeho výskumnej práce boli publikované v prestížnych medzinárodných vedeckých časopisoch.

Svoj pozitívny vzťah k životu a ľuďom však tlmočil z odbornej technickej reči aj do otvoreného nepredmetného rytmu poézie. Vzniklo tak množstvo veršov, vyznaní a reflexií, z ktorých je jedna celá zbierka venovaná práve Trnave.

„Ja, Karol Kapeller, cítim, ako rád mám Trnavu a jej okolie, a teda viem, prečo o nej kladiem na biely papier veniec svojich veršov“ (Dotyky s Trnavou, s. 8). Študentské roky na tunajšom gymnáziu a atmosféra mesta sa mu natrvalo vpísali do srdca i mysle. No nielen to, vyvolali v ňom túžbu vďaky i poetickej tvorby. Do zbierky inšpirovanej Trnavou zaradil nielen básne z rokov 2001 až 2010, ale aj z obdobia rokov 1941 až 1943, pričom nechýbajú zamyslenia, spomienky a reflexie. Poznačené sú vzťahom k mestu a ľuďom v ňom. Zároveň cítiť aj premenu chlapca z Chtelnice v mestskom prostredí a smútok za rodným domom. Popri vyznaniach mestu, jeho uličkám, zákutiam, hradbám a dominantám venoval svoje básne aj P. Pázmaňovi, J. Hollému, A. Bernolákovi či J. Strečanskému. Úsmev autora však v rokoch 2012 a 2013 poznačili úmrtia najbližších. Postupne mu cez rieku Styx prešli na druhý breh zať, dcéra, syn a nakoniec aj manželka Alica. Smútok a bolesť, ktoré sa mu zaryli do duše, pretavil do zbierky Elégia, o ktorej v minuloročnom čísle Noviniek z radnice (5/2015) profesor Šimončič napísal: „Kapeller nadväzuje na Žarnovovu zbierku Mŕtvy, ktorá ho kedysi fascinovala, ale tému smútku, bolesti, straty rodiny dostal do podstatne vyšších polôh. Aj kvantitatívne. Elégie sú rozsiahlou analýzou, komentárom i najvnútornejším vyznaním básnika. V slovenskej literatúre niet obdoby. Veď koľko tercín potreboval Dante v Božskej komédii?“

Autor však neustrnul v bolesti. Cez ticho ju pretavuje do ďalšej tvorby a ponúka nám, čitateľom, priateľom a všetkým, ktorí nestrácajú nádej, nový priestor na stretnutie s človekom. Cez slovo, slovo poézie v novej zbierke Nostalgia. Zbierka nie je útekom pred realitou ani konečnosťou. Naopak, ide o pokus vytvoriť nepretrhnuteľné spojivo. Naznačuje to aj samotný podtitul zbierky: Príhovory k živým a mŕtvym. Vyrovnáva si nielen vnútorné závázky voči priateľom, ale naznačuje aj východisko z atmosféry predchádzajúcej zbierky poznačenej osudom starozákonného Jóba. Ide hlavne o cyklus básní v časti Lúč svetla v tmavej noci.

Nezabúda ani na priateľov, ktorým je vďačný a ktorým chce na-

novo svojimi básňami vyjadriť to, čo k nim cíti, predovšetkým však vďaku za ich existenciu. Venoval im jednu časť zbierky.
Karol Kapeller potvrdzuje svojím dielom, že v láske a poézii je sila a návod, ako preklenúť aj tie najťažšie chvíle života, ako neprepadnúť bezhraničnej úzkosti a pochopiť, aká dôležitá je v týchto situáciách viera v pokračovanie života. Neodmysliteľne k nej patria aj miesta, ktoré sa človeka v živote dotkli. Miesta vzťahov, priateľov a priestoru na realizáciu. Takým miestom pre jubilanta, deväťdesiatročného lekára a poeta, bola a je Trnava. Veď ako inak by mohol svojmu mestu napísať v básni Trnava tieto slová?
„Ako vták svoje hniezdo mám toto mesto rád,
– spomienok prepekných príval a citov vodopád. –
Stále je pre mňa nežná milenka i dobrá mať,
z radu miest sveta, vždy sa mi bude vynímať."
V mene všetkých, pre ktorých sa stala Trnava výnimočným mestom, patrí Karolovi Kapellerovi naša vďaka, prianie dobrého zdravia a tvorivého ducha v ďalšom desaťročí života. Mesto Trnava mu právom v tomto roku udelilo čestné občianstvo. ■

Martin Jurčo, foto OZ Godot Projekt

Komunitný priestor Archa na Hlavnej ulici má ambiciózne plány pre mladých

Komunitný priestor Archa. Tak sa po novom volá známy kultúrny a spoločenských priestor v centre Trnavy na Hlavnej ulici, ktorý v revitalizovanej podobe nedávno opäť uviedli do života dve trnavské občianske združenia. Prezentujú ho pod spoločným názvom Komunitný priestor Archa (KP).V časti, kde sa v minulosti nachádzal bar, našlo svoj priestor občianske združenie Godot Projekt, ktoré tam organizuje hudobné, literárne, diskusné podujatia a verejné relácie. V priestoroch bývalej sály aktívne funguje združenie Mladá Archa, ktoré poskytuje priestor pre prednášky, verejné diskusie, premietania filmov a iné podujatia, orientované hlavne na mladých ľudí a ich zapájanie do spoločenského diania.

Obe združenia spolu úzko spolupracujú a organizujú aj spoločné podujatia. Aktívnu spoluprácu rozvinuli aj s ArtKlubom, ktorý už viac ako dve desaťročia poskytuje priestor hudbe a kultúre v rôznych formách a podobách a sídli v tej istej budove na Hlavnej 17.Oficiálne otvorenie priestoru spojili koncom novembra s výstavou fotografií Ivany Drozdovej a koncertom Silvie Josifoskej a formácie Blues Laboratory.
Dôležitým princípom oboch združení je komunitná orientácia a zapájanie ľudí do komunitného diania, preto je cieľom Archy poskytovanie priestoru na prezentáciu projektov, ktoré pozitívnym spôsobom prispievajú k verejnému dianiu v našom meste.
Ako povedala jedna z koordinátoriek OZ Mladá Archa Laura Juhásová, zhruba pred dvadsiatimi rokmi sa tam stretávali študenti na rôznych podujatiach. Neskôr tam prevádzkovali internetovú kaviareň a začas aj základnú umeleckú školu. „Keďže cestujem, vždy ma zaujímalo, ako v takýchto alternatívnych priestoroch oslovujú mladých. Jednou zo vzorových krajín je Dánsko. Tam ma prekvapila miera demokracie, ako študenti chápali voľby a ako sa v nich angažovali. U nás prvovoliča skôr oslovujú strany na jedno použitie. V Dánsku naopak. Študenti patria k najuvedomelejším. Toto by som rada preniesla na Slovensko. A práve aj v našom KP Archa.
O desať až pätnásť rokov budeme túto krajinu tvoriť, a tak by sme mali byť na to pripravení. Filmové projekcie, koncerty a kultúrne podujatia môžu mladých ľudí k nám pritiahnuť. Chceli by sme navyše oslovovať tých, čo majú svoju neziskovú organizáciu, časopis i ďalšie projekty, ktorými by mohli osloviť mladých. Všetko ukáže čas, pretože existujeme len krátko," hovorí Juhásová. V poslednom období mali napríklad interaktívne stretnutie o zapojení mladých ľudí do politiky, témy o neformálnom vzdelávaní, či diskusiu o ženskej architektúre.

Ako pripomenula ďalšia z koordinátoriek aktivít OZ Mladá Archa politologička Viera Žuborová, zatiaľ je klub otvorený v rámci akcií, diskusií a filmových klubov. Od nového roka by chceli byť otvorení denne a chceli by slúžiť ako zázemie pre mladých ľudí na čítanie kníh i neformálne diskusie. „Komunitné dianie je rozdelené na kultúru, spoločensko-politické dianie a komunitný priestor. V Trnave chceme vyhlásiť verejnú výzvu. Tomu, kto má projekt a nemá ho kde prezentovať, môžeme tento priestor poskytnúť. Podobne ho ponúkame aj mladým umelcom, ktorí nemajú šancu vystavovať v rámci oficiálnych platforiem, napríklad v galériách," hovorí Viera Žuborová a dodáva: „Naše aktivity sme začali už v predchádzajúcom období na vysokých školách prednáškami o extrémizme. Chceli by sme ich ponúknuť aj stredným školám. Viac nás to naštartovalo po tohtoročných voľbách. Slovo dostali subjekty, ktoré sa netaja šírením nenávisti, nacionalizmu a sympatické sú im rôzne autoritatívne režimy. Pretože pochádzam z Oravy a tento región odovzdal takýmto skupinám vo voľbách vysoký počet hlasov, mňa i mojich kolegov to zmobilizovalo. Chceme práve mladých ľudí naučiť neprijímať len priamočiare riešenia, ale aby vedeli nastoľovať témy a vytvárať si vlastný názor."

V priestore KP Archa sa chce svojimi aktivitami prezentovať najmä občianske združenie Godot Projekt, ktoré existuje od roku 2011. Ako nám povedal Pavol Vančo, združenie vzniklo v komunite mladých ľudí, ktorých omrzelo čakanie na to, že sa niečo samo zmení. Rozhodli sa realizovať vlastné projekty a takýmto spôsobom prispieť ku zmene zažitej reality. Odtiaľ pochádza aj názov združenia (podľa známej hry absurdnej drámy Čakanie na Godota).

Jednou z úspešných aktivít z minulosti je projekt Umenie bez bariér. Úmyslom riaditeľa združenia Jozefa Lužáka bolo prezentovať umenie trnavských fotografov a maliarov. Boli vytlačené pohľadnice, ktoré boli dané do obehu a predávali sa za dobrovoľný príspevok formou verejnej zbierky. Z vyzbieraných príspevkov boli vyrobené reprodukcie týchto fotografií, ktoré boli počas fungovania tohto projektu umiestnené v izbách na internom, neurologickom, pôrodníckom, gynekologickom a hlavne onkologickom oddelení Fakultnej nemocnice v Trnave. Počas fungovania tohto projektu bolo do izby pacientov umiestnených viac ako 40 obrazov, hlavne trnavských výtvarníkov a fotografov. Ďalší projekt Soul Dinner je zameraný na kvalitnú poéziu, ktorú prepájajú s hudobnými improvizáciami, prezentáciou menšinových hudobných žánrov, zaujímavých projektov, nápadov a výrobkov, i podávaním vegánskeho občerstvenia, ktoré si účastníci môžu spoločne s tímom pred podujatím sami pripraviť. Okrem množstva kultúrnych projektov spustilo občianske združenie Godot Projekt aj vlastné internetové vysielanie neziskového komunitného Rádia Bunker z pôvodných priestorov na Priemyselnej ulici v Trnave. Rádio Bunker je najznámejším projektom združenia a od septembra 2016 sa spolu s ostatnými aktivitami združenia realizuje v KP Archa.

„Hlavným zmyslom vysielania je dať priestor aj pre menej známu, nedostatočne prezentovanú hudobnú tvorbu, ktorá okrem Rádia _FM (programovej služby Rozhlasu a televízie Slovenska) nedostáva v slovenskom éteri takmer žiadny priestor. Hudobné skupiny a hudobníkov prezentujeme formou hudobných relácií v nonstop vysielaní Rádia Bunker. V archíve na webe majú vytvorenú komplexnú podstránku so záznamom z relácie, spoluprácu s inými združeniami a tiež formou prezentácie na portáli Free Music Archive. Kurátorom celosvetového projektu FMA – Free Music Archive sme od roku 2013. FMA poskytuje legálnu platformu, ktorá unikátnym spôsobom prepája kurátorov, hudobníkov a poslucháčov a do maximálnej možnej miery rozvíja potenciál voľného šírenia hudobnej tvorby. Od konca roka 2013 sme zverejnili prostredníctvom FMA 38 albumov a singlov s celkovým počtom 201 skladieb. Počet stiahnutí tohto hudobného materiálu sa k októbru 2016 rovnal číslu 174 500 a počet počutí 532-tisíc." hovorí Vančo. Za posledných päť rokov sa v rámci 128 odvysielaných relácií venovali najmä hudobným žánrom ako je worldmusic, jazz, blues, punk, psychedelická hudba, alternatívny rock, hip-hop, ako aj folku, folklóru a reggae. Priestor dali aj prezentácii tvorcov literatúry, propagovali trnavské kultúrne podujatia, neziskové subjekty, spisovateľov i výtvarníkov. Navyše, v ďalšom projekte s názvom Stready dávajú priestor aj mladým Trnavčanom, aby si v éteri rádia urobili svoje vlastné rozhovory so svojimi hosťami formou vlastných relácií. V máji 2016 pripravili súťaž mladých kapiel HUMBUnKer. V rámci internetového hlasovania na Facebooku si verejnosť určila víťaznú kapelu, ktorá dostala v spolupráci so združením Trnavská 13 možnosť koncertovať na pódiu v trnavskom amfiteátri (najúspešnejšia bola trnavská kapela White Melon). Úspešné je aj pásmo večerníčkov Deti píšu deťom (príbehy), ktoré vymyslela deväťročná Peťka. Tento združenie momentálne realizuje s podporou Mesta Trnavy, keďže bol schválený v rámci Participatívneho rozpočtu. Možnosť využívať takýto priestor v budúcnosti víta i Juraj Štofej zo združenia Centrum Koburgovo, ktoré sa venuje sociálne vylúčeným. „Vidím priestor, kde budeme môcť našich priviesť, môcť komunikovať s ľuďmi z Trnavy a prezentovať sa. V poslednom období sme pripravili viacero aktivít. Napríklad Trnavčania poznajú sídliskový festival na Linčianskej, kde sa zapájali súbory a muzikanti z Coburgovej a Zelenečskej ulice. Takisto sme umožnili deťom zapájať sa do aktivít v galérii, knižnici a podobne," hovorí Štofej. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Hudobného skladateľa Zdenka Mikulu spája s Trnavou šnúra zborového spevu

Veľkolepým a nie celkom každodenným spojením štyroch zborov si v Aule profesora Adamku na Materiálovotechnologickej fakulte STU pripomenuli sto rokov od narodenia významného slovenského skladateľa a upravovateľa mnohých ľudových piesní Zdenka Mikulu (*27. november 1916 Vyhne – †31. október 2012 Bratislava). Aj keď žil v Prahe, Banskej Bystrici i v Bratislave, práve s Trnavou ho spája významná etapa jeho práce a najmä uplatnenia jeho diela, pretože trnavské zbory spievali predovšetkým jeho úpravy i autorské skladby. Tak vzniklo aj vzájomné priateľstvo medzi Zdenkom Mikulom a členmi trnavských zborov.

Dirigenti Trnavských zborov: Marián Pavlík Michal Stahl a Gabriel Kalapoš s manželkou Zdenka Mikulu Evou Mikulovou.

Na spomienkovom večeri sa predstavili hneď štyri trnavské spevácke zbory. Okrem speváckeho zboru Cantica nova, ktorý vznikol ako zbor trnavských gymnazistov, to boli mužský robotnícky spevokol Bradlan (pod vedením Mariána Pavlíka), miešaný spevácky zbor Tirnavia (pod vedením Michala Stahla) a miešaný spevácky zbor Cantica (z)nova. Je najmladší zo zborov a jeho členmi sú bývalí speváci zboru Cantica nova, ktorí sa stretli pri príprave jubilejného programu zboru Cantica nova, a začali aktívne pôsobiť.

Ako hlavný zbormajster sa na koncerte predstavil dirigent „nového“ i „starého“ zboru Cantica Gabriel Kalapoš, ktorý sa aktívnemu dirigovaniu zborov venuje od roku 1983. Každý zo zborov si pripravil svoje úpravy zborových skladieb Zdenka Mikulu. Mužský spevácky zbor Bradlan úpravu ľudovej piesne Počúvaj, počúvaj, miešaný spevácky zbor Tirnavia tri skladby Zdenka Mikulu Akože nežiť, Ej, keď ja pôjdem a Go down, Moses, speváckу zbor Cantica nova tri úpravy ľudových piesní Do dvorečka, do dvora, Hora, hora vysoká a Keď si ja zaspievam, a mužský spevácky zbor Cantica (z)nova zborový cyklus venovaný Trnave s názvom Mesto na rovine (vznikol pri príležitosti 30. výročia zboru Cantica nova) a skladbu Joj, mamo z cyklu Po cigánsky. Spoločne potom zaspievali Mikulovu pôsobivú úpravu vianočnej piesne Daj Boh šťastia.

Od roku 1994 tieto telesá vystupujú aj spod spoločnou hlavičkou Trnavské mestské zbory, takže sa sporadicky predstavujú na pódiách aj spoločne. Repertoár Zdenka Mikulu je pre nich zaujímavý, veď písal autorské skladby, upravoval ľudové piesne a často využíval ako texty aj básne slovenských autorov.

Na stretnutí odznelo aj viacero spomienok na skladateľa. Dlhoročná riaditeľka Trnavského osvetového strediska Anna Melíšková pripomenula najmä atmosféru Trnavských zborových dní, vďaka ktorým si získal ako autor vzťah k interpretom svojich skladieb. Bol komunikatívny, milý a otvorený aj názorom mladých, zaiste preto si tak dobre rozumel s rôznymi generáciami zboristov. Vždy pripomínal, že sa do Trnavy rád vracia. A to aj napriek tomu, že práve v Trnave utrpel napohľad nevinný úraz ruky, ktorý časom prerástol do trvalejších problémov s ohybnosťou ruky. Na stretnutí bola aj skladateľova manželka Eva Mikulová, ktorá nešetrila nadšenými vyjadreniami na výkony všetkých zboristov. Navyše, je rada, že dielo jej manžela takto žije aj po jeho smrti.

Spomínal aj dirigent Gabriel Kalapoš. Prvýkrát sa so Zdenkom Mikulom stretol koncom 80. rokov, keď sa ako mladý začínajúci zbormajster zúčastňoval stretnutí v Poradnom zbore pre zborový spev pri vtedajšom Osvetovom ústave v Bratislave. „Prišiel som na stretnutie a ocitol som sa v spoločnosti osobností slovenského zborového spevu ako boli nielen Zdenko Mikula, ale aj Štefan Klimo, Ivan Hrušovský, či Peter Hradil. Všetci ma veľmi milo medzi seba prijali. Pamätám si, ako ma po skončení stretnutia Zdenko Mikula v rámci bližšieho zoznámenia pozval k Malým františkánom na dva deci červeného. Náš rozhovor trval asi tri hodiny a bol základom umeleckého priateľstva, ktoré trvalo až do jeho smrti,“ hovorí Gabriel Kalapoš. „Zdenko bol majstrom slova a nekonečná studnica životných skúseností, a to nielen v oblasti hudby. Bol som jeho vďačným posluchá-

čom. Práve množstvo súkromných rozhovorov so Štefanom Klimom a rozhovory so Zdenkom o tvorbe a interpretácii boli mojím štartovacím motorom pri práci so speváckymi zbormi. Vranov nad Topľou, Banská Bystrica, Humenné, to bolo len niekoľko miest, kde sme sa stretávali na prehliadkach a festivaloch speváckych zborov, ale aj na obľúbenom festivale vianočných piesní vo Veľkom Kýre pri Nitre, kde vládla príjemná atmosféra medzi členmi zboru a protagonistami zborového spevu," povedal Kalapoš.
K storočnici Zdenka Mikulu bola vydaná aj kolektívna monografia s názvom Rád som žil a tvoril. Vznikla pod vedením muzikologičky Marianny Bárdiovej a vyšla pod hlavičkou Akadémie umení v Banskej Bystrici. Obsahuje nielen spomienky jeho súčasníkov, fotografie, ale najmä mapuje zborovú, inštrumentálnu a komornú tvorbu. „Oratórium Premeny na verše Jána Kostru bolo jeho autobiografickým dielom. Aj keď za jeho života nebolo nahraté, pri poslednom rozhlasovom rozhovore na jar v roku 2012 povedal, že azda si raz nájde cestu k interpretom," povedala Mariana Bárdiová a pripomenula, že sa monografiu podarilo vydať koncom roka 2015, aj keď začala vznikať ešte za autorovho života. ■

Erika Juríková

Milovník krásy, pravdy a múdrosti

Medailón klasického filológa a univerzitného profesora Daniela Škovieru

Koncom novembra tohto roka sa dožil sedemdesiatich rokov klasický filológ, neolatinista a vysokoškolský pedagóg Daniel Škoviera. Hoci sa narodil na východe Slovenska, študentské časy a pedagogické pôsobenie spojil s jeho západom. S Trnavou ho viaže nielen 24 rokov pôsobenia na Trnavskej univerzite, pri ktorej zrode stál spolu s inými významnými osobnosťami slovenskej vedy. Prekladom diela Jána Kaziho Stará a nová stoa (2009) a knihy Gabriela Hevenešiho Dôkazy svätosti Uhorska (2016) totiž prispel k odkrývaniu pamiatok novolatinskej literatúry z vydavateľského prostredia historickej Trnavskej univerzity.
Daniel Škoviera sa narodil 30. novembra 1946 v dedine Mikulášová neďaleko Bardejova. Pochádza z rodiny gréckokatolíckeho kňaza, ktorý bol v päťdesiatych rokoch minulého storočia prenasledovaný a odsunutý do Čiech. Pre rodinu v tom čase nastalo obdobie častého sťahovania, až kým sa roku 1963 mohla znova vrátiť na Slovensko. Absolvoval strednú ekonomickú školu a vďaka šťastným okolnostiam pokračoval v štúdiu na Komenského univerzite v Bratislave, v odbore latinský jazyk – francúzsky jazyk. Po skončení štúdia zostal pôsobiť na univerzite, pričom vyučoval aj na gymnáziu. Napriek pedagogickým danostiam kvôli svojmu pôvodu a politickej situácii až do roku 1989 nemohol pôsobiť ako pedagóg, ale bol pracovníkom Oddelenia dejín a teórie žurnalistiky FiF UK.
Po zmene politickej klímy sa vrátil na Katedru semitskej a klasickej filológie, vyučoval gréčtinu na Rímskokatolíckej bohosloveckej fakulte v Bratislave a v teologickom inštitúte Aloisianum. V roku 1992 získal habilitáciu. V tom istom roku patril k skupine, ktorá znovu obnovila Trnavskú univerzitu, okrem iného so zámerom rehabilitovať klasické jazyky. Od jej založenia do roku 2014 pôsobil vo funkcii vedúceho Katedry klasických jazykov na tejto univerzite. V roku 2004 bol menovaný za profesora v odbore klasické jazyky. Vo vedecko-pedagogickej činnosti sa prof. Škoviera dlhodobo venuje spisom kresťanskej antiky a literárnym pamiatkam novolatinského obdobia. S celkovým počtom publikovaných prác viac než štyristo sa právom zaradil medzi významné osobnosti kultúrnych dejín ponovembrového Slovenska. Medzi jeho najznámejšie práce patria preklad historického diela Ammiana Marcellina (1988), za ktorý získal cenu Jána Hollého, monografia o Bardejovčanovi Valentínovi Ekchiovi a jeho diele (2002) následne jeho edícia s prekladom (2006), vydanie spisu O írečitej spisbe Slovákov (2005), preklad Plutarchových Životopisov (2008), publikácia Latinský humanizmus (2008), monografia venovaná prvému profesorovi klasickej filológie na Slovensku Miloslavovi Okálovi, ktorá má prvenstvo aj medzi publikáciami o profesoroch Univerzity Komenského (2014).

Pán profesor bol aktívnym členom vedeckých rád na oboch univerzitách, vždy vítaným a konštruktívnym diskutérom, vynikajúcim pedagógom, ktorý vychoval dve generácie slovenských klasických filológov. V neposlednom rade je však skromným a pokorným človekom, ktorý našiel oporu v rodine. Práve tá mu umožnila venovať sa tomu, čo ho napĺňa. Pre svojich kolegov je príkladom múdreho, uvážlivého a otvoreného človeka, vždy ochotného pomôcť, žijúceho v súlade s hodnotami, ktoré vyznáva. Vykajúco ho vystihujú slová profesora filozofie na Trnavskej univerzite Andreja Démutha: „Profesor Škoviera nie je len klasickým filológom – vzdelaným a rozhľadeným znalcom starokresťanskej a humanistickej literatúry a kultúry, ale je najmä milovníkom pravdy, krásy a múdrosti. A ako presviedča jeho celoživotné dielo, múdrosť mu jeho náklonnosť opätovala." ■

Martin Jurčo, foto Blažej Vittek

Martin Gregor sa na chvíľu vrátil do rodného mesta

Čo súčasníkom pripomína herca Martina Gregora takmer 35 rokov po jeho smrti? Výrazná stopa v slovenskom divadelníctve zhmotnená do desiatok televíznych inscenácií, od klasiky až po zábavné programy. Ďalej niekoľko filmov, dve spomienkové knihy jeho manželky Magdy, takmer dvesto rôznych rozhlasových relácií a zopár desiatok fotografií, no najmä stopy po mnohých inscenáciách Činohry SND v Bratislave vo forme recenzií a bulletinov. Tých, čo prišli na spomienkové pásmo na Martina Gregora do Zrkadlovej siene Divadla Jána Palárika v Trnave spájalo oveľa viac. Buď ho poznali osobne, alebo ich zaujalo jeho herectvo, či osobná spomienka.

Spomienkové stretnutie Na javisku Martin Gregor pripravilo divadlo ako verejnú nahrávku rozhlasového programu, ktorým si tvorcovia pripomenuli 110 rokov od jeho narodenia. Súčasťou spomínania boli aj viaceré ukážky najmä z rozhlasových hier – od veselých postáv, historických kreácií až po smutné a tragické polohy. Nechýbali úryvky zo silvestrovského kabaretu, ani z rozhlasového rodinného seriálu Čo nového Bielikovci?, ktorý v éteri znel celých sedemnásť rokov. Podujatie bolo jedným zo stretnutí rozhlasu s poslucháčmi pri príležitosti 90. výročia od začiatku rozhlasového vysielania na Slovensku.

Hostia – každý zo svojho pohľadu – hovorili o jednotlivých životných etapách Martin Gregora. Do Trnavy prišiel po rokoch hercov syn, lekár Peter Gregor (na fotografii). Spomínal tiež dlhoročný člen Činohry SND v Bratislave Anton Kret, ktorý sa venuje aj divadelnej kritike. Mladšiu generáciu zastupoval Karol Mišovic, ktorý je odborným pracovníkom Divadelného ústavu v Bratislave. Pre túto príležitosť si skladbu trnavského rodáka Karola Elberta Maličká slzička naštudoval mladý talentovaný trnavský klavirista Miloš Biháry.

Život Martina Gregora vyrozprávala pred rokmi jeho manželka Magda (tiež pracovala v divadle) v dvoch spomienkových knihách Môj komediant a Môj komediant a ja, z ktorého úryvky z rôznych období čítala herečka Lucia Bugalová. V prvej časti sa hostia venovali najmä trnavskému obdobiu herca: „Nezáležalo na tom, v akej reči hrám, dôležité bolo, že môžem hrať. Účinkoval som vo všetkých trnavských ochotníckych krúžkoch, a bolo ich neúrekom. Hrával som s typografmi, v divadelnom súbore futbalového klubu Rapid Trnava, katolíckom spevokole, a dokonca aj v nemeckom Kulturverbande," odznelo zo spomienok Martina Gregora. Dokonca práve tento nemecký spolok pripravil benefičné predstavenie a celý zisk mu venoval, aby ho finančne podporil na jeho štúdiách v Bratislave. V Trnave viedol Martin viacero divadelných krúžkov. A keď nemal kto hrať, zapriahol súrodencov. Mali talent aj oni, no nehoreli láskou k divadlu ako Martin. Jeho otec bol vraj rodeným komediantom, a ani sa tým netajil. Martin vraj, keď sa ho niekto spýtal, z akej rodiny pochádza, hovoril, že z krčmársko-klampiarsko-klaunskej. Bola to vlastne pravda, jeho otec bol pôvodne klampiar, aj keď mali v Trnave pri stanici reštauráciu. Po absolvovaní vojenčiny Martin nemal prácu, a tak si ako otcov pomocník – klampiar privyrábal. Aj preto vraj poznal strechy takmer všetkých trnavských kostolov. Aj Martin mal byť totiž klampiar, a začas pracoval aj v trnavskom Coburgu a živil sa v Trnave aj ako predavač kníh. Zrazu si všimol oznam v novinách: Hudobná a dramatická akadémia v Bratislave prijme poslucháčov na štúdium herectva. A to zmenilo jeho život.

Na spomienkovom stretnutí sme sa dozvedeli napríklad – že Martin Gregor pôsobil na našej prvej scéne od tridsiatych rokov. Dvakrát však musel odísť z divadla, no našťastie sa vždy vrátil. Martinovi sedeli hlavne typy v komediálnych hrách, mal rád aj vtip a nadsádzku. Karol Mišovic hovoril aj o tom, že v Divadelnom ústave v zložke Martina Gregora dodnes nájdeme aj fotografie z tridsiatych rokov, hoci boli skôr

ateliérové ako z divadelných hier. Obdobie slovenského štátu prinieslo Martinov násilný odchod z divadla. Mohol si aj vraj vybrať, ktorou inscenáciou skončí. Hral Alcesta v Mizantropovi s mimoriadnym ohlasom u divákov. Karol Mišovic poznamenal, že z rasových dôvodov musel odísť z divadla len Gregor, aj keď v tom čase ho nasledovali najmä z politických dôvodov aj ďalší, napríklad Hana Meličková. Po roku 1945 prišli ďalšie impulzy – Gregor spoluzakladal Novú scénu Národného divadla a najmä v tom čase sa jedným z jeho stálych súputnikov stal Ladislav Chudík. Mladší herci túžili po novom repertoári a chceli hrať aj hlavné postavy. A to im ponúkla možno práve Nová scéna.
Všetci traja hostia sa príjemne dopĺňali. Anton Kret hovoril o tom, aké roly mu sedeli, v čom vynikal a ktoré roly veľmi nechcel. Primárny bol preňho komediálny repertoár, a naopak, nebol typom na rôznych dedinských sedliakov. Peter Gregor hovoril najmä o súkromí svojho otca – ako sa zoznámil s mamou, ako sa dokázal učiť postavy aj počas návštev alebo pri zapnutom televízore, ako mu sám Peter ako dieťa „nahadzoval" repliky, i ako nemal problém ani po rokoch hovoriť o strastiach koncentračných táborov, ktorými prešiel koncom vojny, ani spomínať na smutné päťdesiate roky, keď zo dňa na deň musel odísť z divadla. Našťastie ho privinul rozhlas, kde sa stal najmä režisérom.
Silné šesťdesiate a sedemdesiate roky prinášali Martinovi Gregorovi stále nové a nové postavy, veľmi intenzívne hral v televízii a občas aj vo filme. Hostia potvrdili, že za všetky treba vyzdvihnúť najmä jeho postavu v inscenácii Zlatí chlapci, kde Gregor hral s Ladislavom Chudíkom. Jej premiéra bola v roku 1974 na Malej scéne SND (nakrútila ju aj televízia) a hrali ju až do Gregorovej smrti. V spomienkach prítomných nechýbala zmienka o futbale, keďže Martin Gregor bol veľkým vyznávačom trnavského Spartaka, čo mu v prostredí bratislavského divadla prinášalo neraz trpko-veselé výmeny názorov. Aj keď bol jeho syn Peter slovanista, často chodil s otcom práve do Trnavy na futbal. A neraz sa na trnavskom ihrisku hral zápas – hercov a novinárov.
Súčasťou spomienkového stretnutia bolo aj otvorenie výstavy Martin Gregor – Odísť a zanechať radosť, ktorá je reinštaláciou pôvodnej výstavy k storočnici herca sprístupnenej v SND v Bratislave. K panelom pribudla i veľká fotografia, ktorú divadlu daroval Peter Gregor. Veľká reprodukcia záberu z televíznej inscenácie Jubelove deti, ktorá vznikla na sklonku života Martina Gregora. Zostrih zo spomienkového večera Na javisku Martin Gregor uvedie Rozhlas a televízia Slovenska na programovej službe Rádio Regina 31. decembra o 13. hodine a 2. januára 2017 krátko po polnoci. ■

(red)

Predvianočný Trnavský panteón privíta aj herečku Božidaru Turzonovovú

Voľný cyklus rozhovorov s osobnosťami kultúrneho a spoločenského života rôznym spôsobom spätými s Trnavou pod názvom Panteón Malého Ríma či Trnavský panteón, sa od svojej premiéry v septembri 2014 stihol stať pevnou súčasťou trnavského kultúrneho spektra. Veľmi zaujímavých hostí privíta aj ten predvianočný, ktorý sa začne v Aule Pazmaneum na Univerzitnom námestí 1 vo štvrtok 8. decembra o 16.30 h.

Z Ríma do Malého Ríma príde sekretár Kongregácie pre východné cirkvi a titulárny arcibiskup Ptolemaie v Lýbii Cyril Vasiľ, Sj, ktorý pôsobil ako profesor Pápežskej Gregorovej univerzity a profesor na Trnavskej univerzite. Druhým hosťom bude prorektor Trnavskej univerzity pre vonkajšie vzťahy a spoluprácu Šimon Marinčák, PhD.
Témou rozhovorov s moderátormi večera Petrom Horváthom a Pavlom Tomašovičom bude nielen predvianočné obdobie, ale predovšetkým tradícia a jej korene v našej kultúre. Veď pochopenie podstaty symbolov a tradícií je potrebné aj pri riešení rôznych spoločensko-kultúrnych kríz dnešnej doby.
Umeleckou hostkou večera bude slovenská herecká legenda Božidara Turzonovová, ktorá prednesie vo svojom vystúpení aj staroslovenský hymnický Proglas. S naším mestom ju spája manželstvo s trnavským rodákom a významným slovenským hercom Jozefom Adamovičom (*23. apríla 1939, Trnava – † 2. augusta 2013, Košice).
Predvianočnú atmosféru umocní hrou na harfe Mária Kmeťková, absolventka Vysokej školy múzických umení v Bratislave. Už počas štúdia na Konzervatóriu v Bratislave sa v roku 2006 stala absolútnou víťazkou Súťaže slovenských konzervatórií v hre na harfe. V sólovej hre na harfe sa venuje najmä súčasnej klasickej hudbe 20. a 21. storočia, no neustále sa pokúša hľadať nové spôsoby sebavyjadrenia cez čo najširšiu paletu skladieb rôznych žánrov i období.
Srdečne vás pozývame. Vstup na podujatie, ktoré pripravili Mesto Trnava, Trnavská univerzita, Klub priateľov Trnavy a Univerzitná knižnica TU, je voľný. ■

Lucia Duchoňová

Pro veritate cum caritate – s láskou za pravdu

Návštevníci Západoslovenského múzea si budú môcť v Dome hudby od 9. decembra 2016 popri expozícii venovanej životu a dielu hudobného skladateľa M. Schneidera Trnavského pozrieť novú múzejnú prezentáciu, ktorá je spojená s pôsobením prvého apoštolského administrátora novozriadenej Trnavskej apoštolskej administratúry Mons. ThDr. Pavla Jantauscha. Vo funkcii, do ktorej ho vymenoval 29. mája 1922 pápež Pius XI., zotrval až do svojej smrti v roku 1947.

V roku 2015 sa múzeu podarilo získať nábytkovú zostavu z pozostalosti Mons. ThDr. Pavla Jantauscha, ktorú pre neho v roku 1936 vyrobil piešťanský stolár Vojtech Novotný. Nábytok do zbierok daroval Ing. František Gregor z Košíc. Skriňa, posteľ s nočným stolíkom, pracovný stôl a kľakadlo sa vrátia naspäť do Trnavy v podobe expozície venovanej životu, dielu a odkazu významného mysliteľa, národného dejateľa, slovenského náboženského spisovateľa, teológa a pedagóga prvej polovice 20. storočia. Interiér jeho pracovne bude doplnený devocionáliami, obrazmi Trnavskej Panny Márie a historickým knižným fondom. Expozícia s názvom S láskou za pravdu bude prístupná verejnosti od piatka 9. decembra do piatka 23. decembra 2016 v čase od 13.00 do 14.30 hodiny v Dome hudby Mikuláša Schneidera Trnavského na prvom poschodí. Od januára 2017 podľa otváracích hodín múzea (www.zsmuzeum.sk).

Pavol Tomašovič

Politický škandál: Dve z jednej strany

Nie je dobré prepadnúť skepse. O to viac, ak na ňu nemáme dôvod. Ak však nadobúdame pocit, že príčin je už akurát dosť, nastáva najvyšší čas pozrieť sa na svet inou optikou. Napríklad z nadhľadu a s humorom. V Trnave sa o to už roky snažia dve protagonistky Fóra humoristov Eva Jarábková Chabadová a Janka Blašková. Aj ony pravdepodobne v poslednom období spozorovali rastúcu apatiu spoločnosti a rozhodli sa spojiť svoje sily. Výsledok je zjavný: spoločná kniha s názvom Dve z jednej strany.

Keďže počas prezentácie knihy v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave vyšlo na povrch viacero dôležitých až závažných informácií, nemožno túto skutočnosť z novinárskeho hľadiska ignorovať. Prvou závažnou skutočnosťou, ktorú si nemôže žiadne relevantné médium nevšimnúť, je objavenie kostry. Keďže podľa rozprávania Uzimená kostra (s. 81) nezaznelo do dnešného dňa žiadne priznanie, musel byť uplatnený štatút kolektívnej viny. Nepomohla totiž ani prítomnosť policajtov. Prípad nevyriešil ani Drevený žandár (s. 17), ani výzva Pomáhať a chrániť (s. 33). Nepomôže pravdepodobne ani naháňanie strachu rozprávaním s príznačným názvom Elektrické kreslo (s. 69).

No nemožno zostať iba pri faktoch. V rámci informovania musíme, prirodzene, ponechať priestor aj bulváru. Veď pri prezentácii knihy aj v knihe samotnej bolo preň dostatok podnetov. Nechýbali Svetový cirkus (s. 72), Papparazzi (s. 86) ani aktuálna téma Prestúpili na islam (s. 12) či vždy zaujímavý Koniec sveta (s. 78). Na svoje si prišli aj športovci. Našli si tu osvedčené informácie nielen o Futbale Slovensko – Anglicko (s. 34), ale aj o futbalovom stánku City Arena (s. 26) či o Paranormálnych pretekoch (s. 82). Kvôli objektívnosti posudzovania však nemožno obísť ani slabšie stránky knihy. Ide hlavne o skutočnosť, že v otázke počasia to autorky nemajú ujasnené. Najprv Meteorológovia hlásia sucho (s. 44), do ktorého prídu Jesenné listy (s. 48), aby napokon bolo Cicho pret búrku (s. 97). Je preto logické, že pri takýchto predpovediach aj Eskimák emigroval (s. 26).

No všetci, ktorí zostali a nerezignovali na humor, sa určite dočítajú ešte oveľa viac. Vyhladovaným čitateľom dávam do pozornosti Šibačkovú škvarelinu“ (s. 35) či Súťažný guláš (s. 60). To všetko rýchlo a chutne. Veľa podnetov čaká aj na seniorov, podnikateľov, turistov či ekológov.

Upozornenie na záver. To, čo je rafinovane žensky skryté, nevyšlo na povrch ani pri prezentácii. Moderátori podujatia v snahe zostať politicky korektní prehliadli práve hlboký spoločensko-rozvratný charakter tejto knihy. Predovšetkým z politologického hľadiska je kniha v príkrom rozpore s tradičnou slovenskou politickou praxou. Tá nám jasne hovorí, že kde sú dvaja Slováci, vzniknú tri politické subjekty. Každý má vlastnú politickú stranu a ďalšia k nim pribudne ako ich spoločná. Autorky v rozpore s touto dlhoročnou overenou skúsenosťou hovoria iba o jednej strane. No, pozor! Nezostávajú len pri tomto škandále. V závere knihy, pod zámienkou šírenia multikulturalizmu Čínska invázia (s. 56) a Čínska kultúra (s. 98), podsúvajú takzvanú Novú hru (s. 99), pomocou ktorej sa nenápadne angažujú v súboji o primátorské kreslo: Štvrté béčko (s. 103). A to všetko už dva roky pred voľbami. Potvrdzuje sa tak, že to, čo sa zamladi ako pionierky naučili, sa im dnes rozhodne zišlo. Tak, ako sa vám zíde táto knižka, ak máte radi humor a viete O čem sú Vánoce (s. 91).

Alžbeta Ševečková

Nový rok s Trnavským komorným orchestrom

privítame 1. januára 2017 o 15.30 h na koncerte v Kostole sv. Jakuba

Nový rok je dňom, ktorí trávia Trnavčania rôzne. Niektorí liečia ubolené nohy po silvestrovskom výstupe na Záruby, iní dospávajú polnočný ohňostroj, stretávajú sa s rodinou a priateľmi a predavačky hypermarketov sú konečne doma so svojimi deťmi. Kroky stále väčšej skupiny milovníkov hudobného umenia smerujú v tento deň do Kostola sv. Jakuba na pravidelný novoročný koncert. Stal sa už tradíciou. Trnavský komorný orchester ako súčasť tejto tradície sa snaží predostrieť svojim priaznivcom zaujímavú a pestrú hudobnú ponuku. Dramaturgiu volí tak, aby bola zaujímavá pre široké posluchačske spektrum. Najnovší novoročný program je zostavený zo skladieb dvoch svetových velikánov, ktorých okrúhle výročia si práve pripomíname. Uplynulo 275 rokov od úmrtia nezabudnuteľného tvorcu barokového koncertu, benátskeho kňaza a obľúbeného hudobníka Antonia Vivaldiho a 175 rokov od narodenia Antonína Dvořáka, jedného z najznámejších nielen českých, ale aj svetových skladateľov, v ktorého rozsiahlej tvorbe, kdekoľvek ju písal, cítiť autorovu nesmiernu lásku k rodnej českej zemi.
Na úvod novoročného koncertu zaznie Symfonia G dur od Antonia Vivaldiho a po nej jeho Koncert pre violončelo a orchester c mol. Ako sólistka sa v ňom predstaví Karolína Zívalíková.
Ďalšia časť programu je venovaná dielam Antonína Dvořáka. Najskôr to bude výber z jeho cyklu Biblické písně v podaní barytonistu Mareka Pobudu. Vrcholom novoročnej koncertnej dramaturgie je Dvořákova Sonatína pre husle a klavír G dur op 100. Skladbu do orchestrálnej podoby upravila v roku 2016 americká skladateľka Elaine Fine a takto zaznie dielo v slovenskej premiére.
Všetkým priaznivcom peknej hudby prajeme, aby im znela po celý adventný i vianočný čas a aby urobila tieto sviatky krajšími. Veríme, že tóny novoročného koncertu v podaní Trnavského komorného orchestra budú hodnotným umeleckým záverom tejto každoročnej hudobnej nádielky a zároveň príjemným vstupom do nového roka.

Marián Štúň

Requiem Wolfganga Amadea Mozarta

Na začiatku strach a skľúčenosť, na záver upokojenie a nádej. Hlboký citový zážitok s posolstvom o najvážnejších veciach v živote človeka prinieslo poslucháčom z Trnavy a širokého okolia slávne Requiem Wolfganga Amadea Mozarta, ktoré zaznelo 23. októbra v Kostole sv. Jakuba v predvedení zboru Cantica Collegium Musicum, Žilinského miešaného zboru a Trnavského komorného orchestra pod vedením dirigenta Štefana Sedlického. Sólových speváckych partov sa zhostili skvelí Miriam Maťašová (soprán), Alena Kropáčková (alt), Jozef Gráf (tenor) a Boris Prýgl (bas).

Po krátkom úvodnom slove, ktoré v stručnosti priblíži históriu diela, sa v chráme pochmúrne rozoznievajú úvodné tóny skladby. Meditatívne takty sú náhle preťaté zvučným fortissimo a mohutným nástupom zboru. Energický dirigent vedie účinkujúcich pevným gestom, a tak sa pod klenbou spájajú jednotlivé tóny a tvarujú melódie a témy omše za zosnulých. Po majestátnom Introite nastupuje rázna fúga – Kyrie. Nasledujúca Sekvencia pozostáva zo šiestich častí, ktoré prinášajú rôznosť nálad a pohľadov na tému smrti. Bezohľadné Dies irae zaznieva možno v príliš rýchlom tempe, sila zboru a plná farba dychov však výstižne opisujú hrôzy posledného súdu. Sólo pozauny začína časť Tuba mirum, v ktorej sa postupne predstavujú sólisti a časť získava zaujímavú zvukovosť v sláčikovej sekcii. Pochmúrne ladenie omše za zosnulých sa postupne začína meniť a na konci ďalšej časti – Rex tremendae, prichádza prvý krát prosba plná nádeje „salva me“ (zachráň ma). V zbore sa na tomto mieste prejavuje obdivuhodná citlivosť. Súboj strachu a nádeje predstavuje filozofický konflikt tohto veľkolepého diela a prejavuje sa vo všetkých nasledujúcich častiach.
O niekoľko minút zaznieva slávna Lacrimosa. Z histórie vieme, že toto je posledná časť, ktorú napísal Mozart pred vlastnou smrťou. Zvyšok skladby je dielom Mozartovho žiaka Franza Xavera Süssmayra, ktorého hudba nijako nezaostáva za hudbou jeho učiteľa.
Z koncertu treba vyzdvihnúť aj slávnostné Sanctus či konfliktné Agnus Dei. Záverečná časť – Communio, je vlastne tá istá hudba, ktorú sme počuli na začiatku diela, avšak jej vnímanie je zaujímavý fenomén: poslucháči v kontexte celej skladby počujú hudbu inak. Zatiaľ čo úvodná časť znie skľúčene a je plná strachu, záver prináša upokojenie a nádej. Slovami „Lux aeterna luceat eis... quia pius es“ (Svetlo večné nech im svieti... lebo si dobrotivý) končí posledné dielo Wolfganga Amadea Mozarta a v pôsobivej interpretácii všetkých účinkujúcich rezonuje v mysliach poslucháčov.

Jaroslav Lieskovský, foto: Ladislav Dobšovič

V Trnave sa na Nový rok pobeží tridsiaty raz

Trilógiu otvorí Zimný beh zdravia a záverečné body rozdelí Trojkráľová šestka

Masové bežecké hnutie v priesečníku rokov má z celoslovenského pohľadu výnimočnú trilógiu. Popýšiť sa ňou môže naše kráľovské mesto. Aj tieto sviatočné dni ponúknu ctiteľom dlhých tratí rovnakú možnosť. Prvý a tretí diel Trnavskej bežeckej trilógie ich pozve 26. decembra (3,9 km, 10 km) a 6. januára (6 km) do športovo-relaxačného areálu Na rybníku. V oboch prípadoch sa krosové pelotóny dajú do pohybu o 11.00 h. Cez úvodné popoludnie r. 2017 zasa ožije pohybovou aktivitou v maratónkach historické centrum. Úvodný deň nadchádzajúceho roku 2017 sľubuje vzácnu oslavu jubilea. Pôjde totiž o tridsiate dejstvo trnavskej oslavy džogingu. Na Trojičnom námestí sa začne o 13.45 h súťažou žiactva (1,5 km). O pätnásť minút neskôr vybehne na 6-kilometrovú dištanciu hlavné pole dospelých. Pôjde o Memoriál Ladislava Kmeča, na uctenie si pamiatky spoluzakladateľa TNB.

Centrom Memoriálu Ladislava Kmeča 2017 bude v nedeľu 1. januára Trojičné námestie. Pred rokom sa bežeckému pelotónu nová trať zapáčila.

Novoročná bežecká tradícia sa začala písať 1. 1. 1988 v Kamennom mlyne. Premiéra krosu na 8,5 km vtedy prilákala do lesnej zóny na okraji Trnavy rovnú stovku vytrvalcov a víťaznú trofej si odniesol dlhoročný trnavský cyklista Karol Lipovský.

Od druhého do dvadsiateho pokračovania sa na Nový rok behalo po asfaltovom okruhu okolo mestskej radnice. Ďalších osem kapitol pridala bežecká masa v areáli Slávie a od 29. ročníka prišiel presun do historického centra, na Trojičné námestie. Pred rokom tu patril absolútny piedestál Marekovi Jankovičovi (Slávia Trnava) a Lenke Porubskej (Hviezdoslavov). „Popri atlétoch sa tešíme na všetkých záujemcov o kondičný beh, bez rozdielu veku a výkonnosti. Budeme však radi, ak svoju účasť vopred zaregistrujú on-line systémom. Predpokladáme, že pri oslave jubilea padne vyše tristočlenný účastnícky rekord spred roka," poskytol informácie Novinkám z radnice hlavný rozhodca Ondrej Puškár.

Vedno s bývalým úspešným reprezentantom SR v behoch na dlhé trate držia hlavné usporiadateľské liace aj ďalší atletickí činovníci Slávie, na čele s Mariánom Hammelom, Michalom Matysom a Vladimírom Gubrickým. V nedeľnom TNB budú klasifikovať pretekárov podľa vekových kategórií, kým v ďalších dvoch dieloch, pondelkovom Zimnom behu zdravia (26. 12. 2016) a piatkovej Trojkráľovej šestke (6. 1. 2017), dostane hlavný priestor pretekárska tombola vecných cien. Niet pochýb, že aj tieto sviatočné predpoludnia privábia na Sláviu početnú bežeckú a divácku masu. Mekka džogingu v krajine pod Tatrami je už na takúto žičlivú atmosféru zvyknutá. ■

Jaroslav Lieskovský

Dvojdielny cyklokrosový sviatok na Prednádraží

Tohtoročné majstrovstvá Európy kategórií UEC Masters privábili do Trnavy reprezentantov pätnástich štátov, o deň neskôr sa na okraji mesta jazdil Slovenský pohár

Po roku opäť pridelili nášmu slovenskému Rímu významné medzinárodné preteky na dvoch kolesách. Išlo o reprízu európskeho šampionátu v cyklokrose kategórií UEC Masters. Pre nezainteresovaných spresníme, že o medaily prišli k nám súperiť aktéri starší ako 30-roční. V prajnom jesennom počasí ich dovedna bolo 152 (vlani 111) a svoje miesto našli v jednej zo šestnástich vekových kategórií. Najviac majstrovských dresov, po štyri, si 22. októbra odniesli výpravy Francúzska a Švédska. Hostiteľská krajina získala zlaté pódium zásluhou Milana Barényiho. Okrem týchto troch krajín zavítali do Trnavy aj pretekári z Belgicka, Česka, Estónska, Holandska, Litvy, Maďarska, Nemecka, Poľska, Rakúska, Španielska, Švajčiarska a Talianska. Radi konštatujeme, že zo všetkých strán zneli obdivné slová na adresu usporiadateľského Cyklistického klubu Olympik. „Hlavou a srdcom nášho štábu bol opäť raz Bohuš

Jaroslav Lieskovský

Silvestrovské oprašovanie pästiarskej minulosti

Ozrutánsky Csaba, kubánsky štvorlístok aj šťúply mongolský boxer sa kedysi zvŕtali v trnavskom prvoligovom ringu

Trnavčan Peter Lang mal viacero záľub. Dominancia patrila boxu. Úpolový šport medzi dvanástimi povrazmi ho nadlho pritiahol do svojich osídiel. Keďže pracoval na skok z Trnavy, našiel v radoch budovateľov tamojšieho energetického veľdiela ochotných sponzorov aj ďalších ľudí s rovnakým funkcionárskym srdiečkom. Borcom jaslovskobohunického Hydrostavu a neskôr Atómových elektrární sa v sedemdesiatych či osemdesiatych rokoch na prvoligovej scéne mimoriadne darilo. Športová hala v Trnave nezriedka bola pri ich súťažných vystúpeniach plná. Langove tajomnícke ekvilibristiky okolo nových akvizícií bývali obdivné. „Ty budeš u nás Bajara," rozhodol v zlomku sekundy pri prvom trnavskom rozhovore so šťúplym chlapcom z Mongolska, ktorý sa mu predstavil ťažko zapamätateľným menom. Inokedy dotiahol do zostavy TJ Atóm 150-kilogramového Csabu Dömötöra, vyhadzovača v istom bratislavskom bare, o ktorom naspievala skupina Elán známy hit Čaba, neblázni!

Diváckej pozornosti v Trnave neušla ani ďalšia mediálna senzácia. Spustil ju príchod štyroch kubánskych pästiarov. Nedočkavé hľadisko pri ich ligovej premiére elektrizujúco hustlo. Lenže počas debutu zámorského štvorlístka sa udiala neslýchaná galiba. V každom súboji Kubáncov letel uterák do ringu už po niekoľkých desiatkach sekúnd. Domáci kouč musel totiž predčasne ukončiť beznádejné vystúpenia novicov spoza veľkej mláky. Ako dodatočne vysvitlo, s aktívnym boxom sa prvý raz zoznámili až po príchode za prácou do Trnavských automobilových závodov. Nečakaný priebeh úvodných majstrovských duelov v našom ligovom ringu na chvíľu dostal hlásateľa Petra Langa z koncentrácie. Záverečný súboj už slovenskej dvojice uviedol po krátkej prestávke zaužívanou formulkou: „Ring voľný, druhé kolo". Vzápätí zadunel z hľadiska opravný verdikt jedného z trnavských divákov: „Trecé, nééé??!"

(lies)

Šport v skratke

■ **KRASOKORČUĽOVANIE** – Do sveta piruet pozval Trnavčanov 9. ročník početne obsadených pretekov Tirnavia Cup. Pod strechou mestského zimného štadióna tvorili program od 4. do 6. novembra dve časti: medzinárodné súťaže (juniorky, juniori, staršie i mladšie žiactvo) a Slovenský pohár (staršie i mladšie nádeje). Najstaršiu kategóriu dievčat vyhrala v 27-člennom menoslove francúzska reprezentantka Elodie Eudineová (* 5. 9. 2001). Pozoruhodný úspech dosiahla Alexandra Hagarová (Krasokorčuliarsky klub Trnava). Celkovo skončila dvanásta a zo Sloveniek bola druhá najlepšia. Súboj desiatich juniorov si na trnavskom ľade vyárendoval pre seba Poliak Ryszard Gurtler (* 17. 9. 1999).

■ **DŽOGING** – Po troch ročníkoch s centrom na Námestí Jozefa Herdu sa hlavné dianie Nočného behu Trnavou presťahovalo do centra mesta. Vo štvrtok 10. novembra prijalo pozvanie organizátorov početné pole ctiteľov džogingu. V uliciach mesta absolvovala vytrvalostná masa približne päť kilometrov. Do cieľa na Trojičnom námestí dobehlo 365 účastníkov (231 + 134). Celkový primát si odniesol popredný východoslovenský maratónec Imrich Pástor (rok narodenia 1974, Slávia TU Košice, 16:42 min). Iba sekundu za ním skončil najlepší Trnavčan Michal Puškár (1986, OZ Bernohy). Bronzový Michal Kránitz (Slávia STU Bratislava) mal od víťaza 22-sekundový odstup. Ženské zlato patrilo Piešťanke Jane Majerníkovej (1983, TJ Družba Piešťany, 19:08). S trojsekundovou stratou prešla cieľovou métou Silvia Valová (1991, AK ZVP Lučatín). Tretí stupienok obsadila ikona slovenskej reprezentácie na dlhé trate, Novozámčanka Dana Janečková (1973, 19:46).

■ **HALOVÝ FUTBAL** – Zo série zimných turnajov s koženou loptou neobíďme 16. ročník Pohára predsedu Oblastného futbalového zväzu v Trnave. Mestská športová hala bude v sobotu 7. januára naplno žiť súbojmi ôsmich celkov. Usporiadatelia adresujú celodenné zápolenie najlepším mužským tímom jesennej časti majstrovských súťaží od šiestej po ôsmu ligu. V základnej časti rozdelia kolektívy do dvoch štvorčlenných skupín. Vlani si víťaznú trofej odniesol MTK Leopoldov, keď po finálovej remíze 2:2 vyhral nad Voderadmi v streľbe pokutových kopov. Rovnaký záver mal aj súboj o tretie miesto, v ňom uspeli Špačince. Za seba odsunuli štvrtého semifinalistu z Hornej Krupej. Cez prvú sobotu nového roka zároveň vyhlásia v trnavskej hale aj výsledky ankety o najlepšiu jedenástku ObFZ 2016.

(red)

Spôsobila kráľovská hra v kráľovskom meste zvýšený záujem o náš časopis?

Šachová rubrika v Novinkách z radnice oslávila už svoje piate narodeniny. Jej autor vystupuje skrytý pod iniciálkami GK, ktoré si niektorí optimisti mylne vysvetľujú ako Garri Kasparov a realisti zase tipujú na dvojicu šachistov z Trnavy – Modranky: Gajarský – Kozinka. V skutočnosti je ním šachový skladateľ, publicista i popularizátor kráľovskej hry v našom regióne Gorazd Kollárik (*1951) z Leopoldova.

■ Gorazd, opäť sa stretávame pri horúcej čokoláde, aby sme bilancovali uplynulé dva roky od nášho posledného rozhovoru o šachu a rubrike Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice. Zrekapitulujme, čo sme v nej prívržencom šachu priniesli.

- Rubriku by som mohol stručne charakterizovať ako symbiózu praktického – hraného a kompozičného šachu, lebo obidve tieto odvetvia logickej hry sa v nej či už pravidelne alebo nepravidelne striedali, aby sme uspokojili obidva tábory priaznivcov kráľovskej hry. Pripomíname si rôzne výročia narodenín alebo úmrtí šachových skladateľov, či praktických hráčov. V tomto roku sme zablahoželali dokonca aj jednej slovenskej šachistke – Ľubici Škápikovej z Jablonice k jej polstoročnici, lebo žien je za šachovými stolíkmi oveľa menej ako mužov a treba si ich preto veľmi vážiť. Šachu zostala verná už viacej ako tridsať rokov a zdá sa, že v tejto vernosti bude pokračovať aj naďalej. Pripomenuli sme si tiež aj 40. narodeniny svetovej megahviezdy Judit Polgárovej z Maďarska, ktorá sa rozhodla zanechať svoju úspešnú šachovú kariéru pred dvoma rokmi ako tridsaťosemročná. Vo svetovom rebríčku medzi ženami mala najvyšší rating, ale majsterkou sveta sa na rozdiel od svojej staršej sestry nestala. Pripomenuli sme si 70. narodeniny prvého slovenského medzinárodného veľmajstra Jána Plachetku, sté nedožité narodeniny medzinárodného majstra Maximiliána Ujtelkyho, 65. narodeniny trnavského šachistu Milana Szitkeya, inauguráciu nového prezidenta Slovenského šachového zväzu Františka Jablonického, 25. narodeniny majstra sveta Magnusa Carlsena, 50. narodeniny prvého slovenského veľmajstra v šachovej kompozícii Petra Gvozdjáka, prvé výročie úmrtia medzinárodného majstra Róberta Tibenského, 70. narodeniny medzinárodného veľmajstra Jana Smejkala, 65. narodeniny Františka Jablonického a tiež tri partie ako spomienku na legendárne šachové festivaly Tirnavia hrané ako Memoriál Richarda Rétiho i 30. výročie majstrovského titulu Lok. ŽOS Trnava, 90. narodeniny nestora slovenských kompozičných šachistov Ľudovíta Lačného. Uverejnili sme aj tri originálne skladby a jednu „nesmrteľnú“ od Konráda Bayera. Celkovo ich bolo doteraz 33, čo je symbolické číslo, do ktorého nie sú započítané koncovky zo šachových partií. Čo viac si môžeme priať?

■ V čom vidíte príčinu, že u niektorých ľudí vzniká dokonca až určitá závislosť na kráľovskej hre?

- Zdá sa mi, že by to možno nedokázali vysvetliť ani poprední svetoví neurológovia, aké prepojenia medzi mozgovými bunkami človeka vznikajú. Nejde tu o gamblerstvo v pravom slova zmysle, lebo za výhru si výherca neberie peniaze, ale ide skôr o pôžitok z víťazstva a rôzne kombinácie, ktoré poskytuje odlišný pohyb kameňov na šachovnici. Šach je pre ľudí, ktorí radi premýšľajú, odhadujú súperove možnosti, prepočítavajú svoje ťahy na niekoľko vopred, nekonajú impulzívne, hoci ich niekedy vidina blížiaceho sa víťazstva k tomu nabáda. Koho rozmýšľanie bolí, ten si k tejto duchaplnej hre cestu isto nenájde. Závislosť tu určite vzniká, lebo niektorí šachisti dokážu nad šachovnicou presedieť aj niekoľko hodín bez dlhšej prestávky a o niekoľko dní sa k nej opäť vrátia, a tak to pokračuje veľa rokov, niekedy až takmer do smrti. V niektorých rodinách sa zo šachu stalo už akési dedičstvo, ktorého sa nechcú vzdať, lebo prechádza z otcov na ich deti cez celé generácie.

■ Máte spätnú väzbu od čitateľov a riešiteľov šachovej rubriky?

- Príjemne ma prekvapilo, keď sa prostredníctvom svojej nevesty prihlásila pani Terézia – manželka už nežijúceho šachového skladateľa Jozefa Vilema z Trnavy a vyslovila poďakovanie za pripomenutie si jeho piateho výročia úmrtia prostredníctvom šachovej skladby. Vraj som všetky životopisné údaje o ňom uviedol správne, čo ma tiež potešilo. Rodina českého šachistu umučeného a popraveného nemeckými fašistami počas druhej svetovej vojny Karla Treybala si uložila jedno číslo NzR do svojho šachového archívu a vyslovila poďakovanie za uverejnenie jeho šachovej partie ako tichú spomienku na neho. Veľmajstra v šachovej kompozícii Petra Gvozdjáka z Bratislavy sme potešili gratuláciou i darovaným časopisom k jeho polstoročnici. Sľúbil, že bude šachovú rubriku propagovať medzi členmi BKKŠ (Bratislavský krúžok kompozičného šachu). Riešiteľ a výborný šachový skladateľ Michal Hlinka z Košíc sa zase aktívne zapojil do „rekonštrukcie“ mojej šachovej štúdie.

■ **Viete o populárnych osobnostiach, ktoré si vo svojom voľnom čase radi zahrajú šach?**
- Populárny herec a komik Milan Lasica sa nechal odfotografovať do svojej životopisnej knihy, ako sedí nad šachovnicou, kde zostali po tuhom boji len dvaja králi, lebo takto vraj tradične končili ich spoločné súboje s jeho hereckým partnerom Júliusom Satinským. S iným hercom, Vladimírom Černým, hrali šach počas prestávok medzi divadelnými vystúpeniami. Všetko sa odohralo bez hlbokej znalosti šachovej teórie len podľa ich zdravého rozumu. Neskôr skúšal poraziť v tejto logickej hre aj počítač. Keď zistil, že sa majstrom sveta nestane, tak sa šachu prestal venovať. Môžem menovať aj iné osobnosti, ako sú: športový komentátor Marcel Merčiak, futbalista Dušan Tittel, karikaturista Pavel Popovič, politik Ján Čarnogurský, exprimátor Bratislavy Milan Ftáčnik, dirigent Branislav Kostka, právnik Martin Dilong, exminister dopravy Ján Figeľ, nezávislý poslanec NR Miroslav Beblavý, ministerka spravodlivosti Lucia Žitňanská, ktorej otcom bol medzinárodný šachový majster Július Kozma, populárna speváčka Celeste Buckingham, strelkyňa a olympijská víťazka Danka Barteková...

■ **Aké je vaše želanie ako šachistu do budúceho roka?**
- Niekedy si sadnem na lavičku na pešej zóne a pozorujem ľudí, ako si berú zo stojana pred radnicou časopis Novinky z radnice – život a kultúra Trnavy, vidím, aký je oň veľký záujem i premýšľam, či má na tom zásluhu aj šachová rubrika, že niektorí čitatelia pred radnicou čakajú na svoj obľúbený mesačník už od siedmej hodiny rannej... Bodaj by ľudia na celom svete proti sebe bojovali len na šachovniciach, a nie zbraňami na bojiskách! Želám si, aby šachová rubrika zostala aj naďalej stálou súčasťou mesačníka a prinášala šachový diagram do rúk jeho stálych čitateľov i riešiteľov. Možno sa na pešej zóne niekedy objavia šachové stolíky, na ktorých pri pití svojho obľúbeného nápoja budú šachisti i šachistky zvádzať urputné súboje. Len škoda, že časopis nemôžeme poslať do šachového neba prvému slovenskému šachovému skladateľovi Arnoldovi Pongráczovi (* 1810 – 1890), ktorý v Trnave tridsať rokov býval i tu umrel, ktorého by šachové okienko určite veľmi potešilo a možno by do neho prispel aj nejakým svojím originálom. Niekoľko známych šachistov bude mať na budúci rok okrúhle výročia narodenia, a tak si ich pripomenieme šachovým diagramom i stručnou informáciou o ich šachových úspechoch, ale iste nezabudneme ani na už nežijúcich. ■

GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Skladba č. 33 Gorazd Kollárik originál pre NzR Biely vyhrá (5 – 5)

Chcete zložiť šachovú štúdiu zo šachovej partie a neviete ako? Uvádzam jednoduchý príklad: Na konci roka 2014 sa uskutočnil medzinárodný otvorený šachový turnaj Qatar Masters Open v Katare, na ktorom sa zúčastnili najlepší šachisti z celého sveta ako Vladimír Kramnik, Šachrijar Mamedjarov, Maxime Vachier-Lagrave, Sergej Movsesjan, atď. V partii 8. kola Aniš Giri vs. Yu Yangyi (Číňan vyhral turnaj so ziskom 7,5 b.) dospeli hráči po 86. ťahoch do pozície: biely - Kf3, De3, Sf4, Pg4, h3 (5), čierny - Kg6, Dc2, Jc3, Pf6, g7, h6 (6). Predchádzalo tomu 41 ťahov dlhého manévrovania bez brania čo len jedného kameňa. Pravdepodobne už bielemu povolili nervy, lebo zahral nesprávny ťah 87.S×h6? po čom ešte nasledovalo: 87. - Dh2! 88.De8+ Kh7 89.S×g7 Dh1+ 90.Kf2 Je4+ 91.Ke2 Dg2+ a biely sa vzdal. Bojovať o remízu mohol po 87.Sg3.Pri

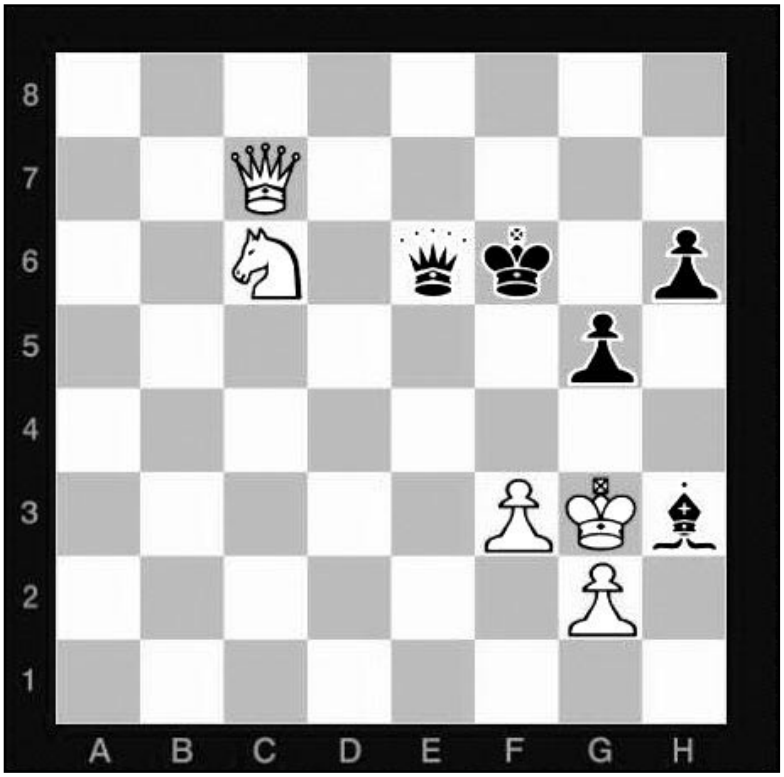

skladaní šachovej štúdie som vychádzal z pozície po 87. ťahu bieleho, ale zamenil som farby kameňov, a tak vzniklo postavenie zobrazené na diagrame s výzvou: Biely ťahá a vyhrá po akejkoľvek obrane čierneho. Ak biely zoberie v prvom ťahu čierneho strelca pešiakom 1.g×h3?, tak vznikne remíza večným šachom: 1. – De1+ 2.Kg2 De2+ 3.Kg1 De1+ (2.Kg4? Dh4 mat). Problém je nájsť aspoň jeden taký variant (hlavný), v ktorom je riešenie pre bieleho jednoznačné bez vedľajších riešení a ľubovoľných zámen ťahov (duálov). Ostatné varianty sú len vedľajšie čiže doplňujúce. Šachová štúdia z partie je akýmsi spojivom medzi praktickým (hraným) a kompozičným šachom. Hor sa do skladania šachových štúdií! Želám vám pri výbere šachovej partie šťastnú ruku a veľa trpezlivosti pri analýzach pozície, lebo všetko nejde tak rýchlo, ako sa na prvý pohľad zdá.

Riešenie skladby č. 32 (Lačný): 1.Jd6? hrozí 2.Sc2 mat, 1. – Jc6 ľub.,J:b42.V:a5,Jb6 mat, 1. – D(V):d6! Rieši: 1.Sc5! hrozí 2.Jb6 mat, 1. – Jc6 ľub.,Jb4 2.Sc2,V:a5 mat. Lačného téma, ktorá má v cykle okrem variantového matu i primárnu aj sekundárnu hrozbu. V skladbe je prvé spracovanie cyklickej formy hrozbového a sekundárnohrozbového paradoxu. Po správnom úvodníku sa maty a hrozbový mat cyklicky zamenia. Nedostatkom je dvojité vyvrátenie aj s braním bielej figúry. Rozhodca pri rozhodovaní uprednostnil originalitu a umelecký dojem. Skladba bola zaradená aj do Albumu FIDE 1983 – 1985. ■

Jaroslav Lieskovský

Pocta futbalovému bardovi Antonovi Malatinskému

Za priehrštie spomienok na nezabudnuteľného strojcu výnimočnej éry

Medzi významné športovo-spoločenské udalosti končiaceho sa roka načim zaradiť augustové odhalenie sochy Antona Malatinského, prvej v slovenskom futbale. Niet pochýb, že takúto poctu si nezabudnuteľný Toni-báči zaslúžil plným právom. Z piatich majstrovských titulov Spartaka TAZ v československej lige bol pri troch (1968, 1972, 1973). Keďže v dobe internetu sa priaznivci môžu poľahky zoznámiť s mimoriadne pestrou a úspešnou dráhou výnimočnej osobnosti trnavskej koženej lopty, dovoľ, milý čitateľ, oprášiť žurnalistovi za priehrštie osobných spomienok.

Úvodná je atypická a s odstupom času aj úsmevná. To keď progresívny formovateľ majstrovskej etapy bílích andelov odmietol poskytnúť akékoľvek informácie začínajúcemu športovému redaktorovi Trnavského hlasu pri piešťanskom zimnom sústredení svojich zverencov. „Žiaden rozhovor nebude. Veď som našim na štadióne jasne zdôraznil, že tu novinárov nechcem vidieť!“ Na dôvažok povedaného spomenul zopár už známych pracovníkov masmédií, ktorí pochodili rovnako. Opáčil som inak: „Toni-báči, lenže ja som v redakcii tri dni aj cestou. A keď sa vrátim bez interview, možno ma šéfredaktor Milan Jurina z roboty vyhodí.“ S takouto reakciou začínajúce novinárskeho ucháňa zrejme Malatinský nerátal. Zasmial sa – a poručil: „Tak poďte do hotela.“

Náš okresný týždenník vtedy ako jediný zo slovenských titulov priniesol piešťanský rozhovor so slávnym koučom trnavskej futbalovej družiny. Od tohto okamihu mi bolo zrejmé, že Anton Malatinský, medzi zverencami s prezývkou Salazar, vlastne iba hral príslovečnú prísnosť. Inak by výnimočný trénerský výstup na svoj futbalový Olymp nemohol dosiahnuť.

„Len tých mladých priveľmi v novinách nevychvaľujte, veď ešte nič mimoriadne nedokázali,“ často nám kládol na srdce, hoci do jeho kategórie mladých už vtedy patrilo aj zopár hráčov reprezentačného áčka.

Inokedy mi zasa bolo veľkou cťou, keď sme vo dvojici s Toni-báčim prichystali Imrichovi Stachovi oslavu šesťdesiatin zápasovou konfrontáciou domácich internacionálov s viedenskými rovesníkmi, ktorú odmietli zorganizovať pre jubilujúceho brankára vtedajší futbaloví výborníci Spartaka. „Krátko predtým dokonca v Trnave nechceli pustiť Capana na ligu,“ potvrdil jeho najlepší piešťanský kamarát Tibor Krajčovič. Tiež vtedy platilo: Svetská sláva, poľná tráva. Nezabudnuteľné chvíle sme spolu Mikulášom Rožňákom, šéfom spartakovského fanklubu, zasa prežívali pri sedemdesiatke A.

Bronzová socha Antona Malatinského patrí od 19. 8. 2016 k športovému koloritu nášho mesta. Nezabudnuteľný tréner z obdobia romantického futbalu viedol spartakovcov v 538 zápasoch a bol pri troch z piatich majstrovských titulov svojich trnavských zverencov v československej lige.

Malatinského. V decembri 1990 sa nám totiž podarilo prichystať pred beznádejne plným hľadiskom trnavskej športovej haly prvý diel Predsilvestrovskej futbalovej šou. Hráčskemu aj trénerskému velikánovi prišla zavinšovať k jubileu celá plejáda výborných futbalistov z predošlých rokov, vrátane zahraničných tímov (Viedeň, Sopron).
Inokedy sme sa pustili do halového futbalového projektu s Dušanom Malatinským, synom Toni-báčiho. Jeden z ročníkov spestril nevšedný rámcový duel medzi poslancami slovenského parlamentu a prvoligovými rozhodcami. Keď Dušanov otec koncom roka 1992 zomrel, premenovali sme podujatie na Memoriál Antona Malatinského.
A napokon niečo o názvoslovných kotrmelcoch. V poslednej dekáde 20.storočia sa v Trnave menili pomenovania námestí, ulíc či subjektov. Dekrét člena komisie sa mi ušiel z pozície promovaného slovenčinára. Keďže športových názvov bolo v našom meste poskromne, navrhol som tri (Olympijská ulica, Námestie Jozefa Herdu, Štadión Antona Malatinského). Podporili ma v tom dva listy so súhlasnou reakciou. Prvý prišiel od Henryho Herdu, syna strieborného olympionika v zápasení, druhý od Tiliky Malatinskej, manželky Toni-báčiho. Mestské zastupiteľstvo odobrilo všetky tri návrhy. Ten ostatný dostal zelenú 13. januára 1998 schválením uznesenia MZ č. 530. Keď sme s Milanom Brežákom z mestského úradu o niekoľko dní navštívili futbalových bossov Spartaka s informáciou o novom pomenovaní štadióna a s libretom slávnostného krstu, prekvapila nás ich zamietavá reakcia. Očakávali sme, že príde k reprízam z Olympijskej ulice a Námestia J. Herdu, kde ambasádormi sviatočných spoločenských okamihov boli významní hostia, olympijský víťaz v boxe Janko Zachara a člen Medzinárodného olympijského výboru, predseda SOV Vladimír Černušák. Do tretice to však nevyšlo.
V predjarí 1998 sa na trnavskom futbalovom javisku teda tak nestalo. Našťastie, dlh voči Antonovi Malatinskému (15. 1. 1920 –1. 12. 1992) nezostal nesplatený. Úctu a vďaku Trnavčanovi 20. storočia in memoriam vyjadrili rodáci 19. augusta 2016 odhalením jeho bronzovej sochy.

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/55 12 913, 033/55 12 911,
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info: www.zsmuzeum.sk

Otvorené expozície.....
Príroda Malých Karpát, Sakrálne pamiatky, Ľudová hrnčina, Štefan Cyril Parák – pocta kráľovi zberateľov, Kampanologická expozícia, Archeologická expozícia, História Trnavy, Gotická Trnava, Krása zašlých čias, Oratórium, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave

Výstavy.....
■ TRNAVSKÁ PALETA
do 15. januára 2017
■ VIANOCE V ŠESŤDESIATYCH ROKOCH
do 8. januára 2017
■ MAROKO – RAJ GEOLÓGOV
geologická výstava doplnená fotografiami
do 28. februára 2017
■ ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA
vianočný motív

PODUJATIA.....
■ Denne do 23. 12. 2016
od 15.00 do 15.30 h
ADVENT V MÚZEU – komentované vstupy pre návštevníkov vianočných trhov, zdarma

■ DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO
Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava
Otváracie hodiny – ZIMNÁ SEZÓNA 1. 10. – 31. 3.
Prosíme, ohlasujte návštevy cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/ 55 12 913

Expozície.....
PAMÄTNÁ IZBA MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO, DEJINY CIRKEVNÉHO HUDOBNÉHO SPOLKU, DVORANA SLÁVY DOBRA
a nová expozícia z cirkevných dejín Trnavy
S LÁSKOU ZA PRAVDU
Otvorené ut – pia 13.00 – 14.30 h do 23. 12. 2016, neskôr počas zimnej sezóny na objednanie

Výstavy.....
■ BRADLAN
výstava k 85. výročiu trnavského speváckeho zboru
predĺžená do 31. 12. 2016

POZNÁTE HUDOBNÉ NÁSTROJE?
výstava zo zbierok ZsM predĺžená do 31. 12. 2016

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY
Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č. 033/55 14 421
Otváracie hodiny – ZIMNÁ SEZÓNA 1. 10. – 31. 3.
Prosíme, ohlasujte návštevy cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/ 55 12 913

Expozícia.....
WILLIAM SCHIFFER – ŽIVOT A DIELO SOCHÁRA A MEDAILÉRA

Výstavy.....
■ SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!
Výstava k 250. výročiu narodenia A. Bernoláka
predĺžená do 31. 12. 2016
■ DETSKÝ SVET V MINULOSTI
Výstava rozprávkových kníh a hračiek z 20. storočia zo zbierok Západoslovenského múzea
do 27. marca 2017

PODUJATIA.....

■ **DETSKÝ SVET V MINULOSTI ČÍTAME SI ROZPRÁVKU**
Sprievodné podujatie pre základné školy k výstave Detský svet v minulosti pre prvý stupeň základných škôl, na objednávku počas trvania výstavy

Galéria Jána Koniarka

Galéria Jána Koniarka
tel.: +421 33 55 11 659
info@gjk.sk, www.gjk.sk

■ **8. decembra o 17.00 h v Kopplovej vile**
40 rokov GJK – vernisáž prierezovej výstavy výberu z akvizícií galérie za posledných 10 rokov, sprístupnenie reinštalovanej stálej expozície Sochár Ján Koniarek
Koncepcia: akad. arch. Róbert Němeček a kolektív kurátorov galérie
do 8. 1. 2017

■ **15. decembra o 18.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia**
Marián Oravec: TAJOMNÝ SVET
Vernisáž výstavy slovenského grafika staršej strednej generácie – tzv. Brunovského školy
Kurátor: Ľuboslav Moza
do 29. 1. 2017

■ **Lenka Lukačovičová: ŠEDÁ KNIHA**
Výstava fotografií a jej presahov k iným médiám
Kurátorka: Simona Bérešová
do 4. 12. 2016 v Synagóge – Centre súčasného umenia

Stále expozície v Kopplovej vile:

■ **Sochár JÁN KONIAREK (1878-1952)** – zakladateľ moderného slovenského sochárstva

■ **KLENOTY DOMOVA** – slovenské klasické umenie 20. storočia

■ **GALÉRIA PORTRÉTOV** – výber diel z kolekcie portrétneho žánru reprezentujúcich vývoj portrétneho maliarstva od konca 18. storočia po súčasnosť

AKCIE / AKTIVITY.....

■ **2. 12. o 17.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia**
KOMENTOVANÁ PREHLIADKA spojená s neformálnou diskusiou pre širokú verejnosť k aktuálnej výstave Lenka L. Lukačovičová Šedá kniha za účasti autorky a kurátorky. Vstup voľný

■ **8. 12. o 19.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia**
KONCERT pri príležitosti 40. výročia založenia Galérie Jána Koniarka Zuzana Grejtáková – hoboj, Katarína Zacharová – husle, Mário Gajarský – gitara, perkusie, Denis Bango – klavír, Silvia Bartošová – spev, Jakub Rizman – harfa
Vstup voľný

■ **10. 12. od 10.00 do 19.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia**
TRNAVSKÝ RÍNEK – moderný mestský trh zameraný na lokálnych malopredajcov poctivých produktov, kreatívnych ľudí či neziskové organizácie, ktoré tu môžu predstaviť svoje aktivity

■ **12. 12. o 19.30 h v Synagóge – Centre súčasného umenia**
SLOVENSKO 2016 ADVENT
Unikátny projekt Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS), ktorý spája umenie a kultúru s ušľachtilým charitatívnym rozmerom
Hudobná hostka: Ľubica Čekovská
Moderátorka: Soňa Müllerová
Vstupenky: https://www.ticketportal.sk/event.aspx?ID=23005

ART Laboratórium
Tvorivé dielne a výtvarná tvorba k aktuálnym výstavám pre MŠ, ZŠ, SŠ (podľa záujmu škôl)

Knižnica J. Fándlyho

Rázusova 1, tel. č. 0910 488 376
od 8.00 do 14.30 h,
www.kniznicatrnava.sk, kniznica@kniznicatrnava.sk, zákaznícka linka: 033/55 13 896

■ **3. decembra o 15.00 h v čitárni**
VIANOČNÉ ČARO – stretnutie pri čaji a literatúre spojené so súťažou pre deti a priateľov knižnice. V rámci projektu Vianoce v knižnici

■ **6. decembra o 17.00 h v čitárni**
MISIA PERU – prezentácia knižnej novinky Lenky Adamčíkovej Kostolanskej. Obsahom knižky plnej fotografických príloh sú zážitky, skúsenosti a dobrovoľnícke i cestovateľské príhody, ktoré si autorka priniesla z ročného pobytu v Peru

■ **10. decembra o 15.00 h v čitárni**
VIANOCE U KRISTÍNY FARKAŠOVEJ
Čítačka a rozprávanie o Vianociach s herečkou, dramaturgičkou a blogerkou Kristínou Farkašovou, autorkou knihy Som mama. V rámci projektu Vianoce v knižnici

■ **12. decembra o 10.00 h v čitárni**
KÚZELNÍK SO SLOVAMI
– stretnutie detí s jubilujúcim spisovateľom Ľubomírom Feldekom. Súčasťou podujatia bude aj prezentácia výberovej personálnej bibliografie Ľubomír Feldek. Hosť: Katka Feldeková. V rámci projektu Kniha a ešte trochu viac

■ **19. decembra o 10.00 v oddelení pre deti**
11.15 h v pobočke Prednádražie, Mozartova 10
PRÁZDNINY NA TRETIU
– prezentácia knižnej novinky pre deti Svetlany Majchrákovej. Hosťami budú aj ďalšie spoluautorky: ilustrátorka Oksana Lukomska a vydavateľka Danuša Dragulová-Faktorová. V spolupráci so Združením vydavateľov a kníhkupcov Slovenska

■ **13. decembra o 17.00 h v čitárni**
PRÍBEHY DECEMBROVÝCH OHŇOV
Poetický večer s Evou Jarábkovou, Lacom Hannikerom a Benjamínom Škrekom. Príďte si zaspievať s Beatou Vargovou Kuracinovou a Antonom Škrekom. Súčasťou bude prezentácia zborníka členov Fóra humoristov Humor_zasináč.sk 2010 – 2015. Tradičné decembrové občerstvenie: čaj a chlieb s oškvar-

kovou nátierkou. V rámci literárneho klubu Fórum humoristov s finančnou podporou Fondu na podporu umenia

■ **17. decembra o 15.00 h**
TRI MAČIATKA TETY MILY
– prezentácia knižnej novinky pre deti. Za účasti autorky Márie Lazárovej a ilustrátorky Simony Čechovej. V rámci projektu Vianoce v knižnici

Výpožičný čas počas vianočných sviatkov
Hlavná budova, Rázusova 1
23. 12. / 8.00 – 16.00 h
24. – 26. 12. zatvorené
27. – 30. 12. / 8.00 – 16.00 h
31. 12. – 1. 1. 2017 zatvorené
2. – 5. 1. 2017 / 8.00 – 16.00 h
6. – 8. 1. 2017 zatvorené

■ **Pobočka Tulipán a hudobné oddelenie**
23. 12. 2016 – 9. 1. 2017 zatvorené
■ **Pobočka Prednádražie**
23. 12. 2016 – 2. 1. 2017 zatvorené

■ **4. januára 2017 o 10.00 h v oddelení pre deti**
ZIMNÁ TVORIVÁ DIELŇA
■ **23. januára 2017 o 10.00 h v oddelení pre deti**
11.15 h v pobočke Prednádražie, Mozartova 10
AKO SME S ŤUKŤUKOM ŤUKŤUKOVALI
Stretnutie detí s jubilujúcim autorom Petrom Karpinským. V spolupráci so Združením vydavateľov a kníhkupcov v SR

■ **26. januára o 17.00 h v čitárni**
VESELÉ JANUÁROVÉ STRETNUTIE
s tvorcami BUMerangu Fedorom Vicom, Miroslavom Vicom, Jakubom Vicom a členkou Fóra humoristov Evou Jarábkovou. Moderuje: Mikuláš Jarábek. V rámci literárneho klubu Fórum humoristov

Divadlo Jána Palárika

Tel: 033 / 551 11 25
email: pokladna@djp.sk, www.djp.sk

■ **2. piatok 18.00**
MANDRAGORA
■ **3. sobota 15.00, 17.00**
ŠÍPKOVÁ RUŽENKA – DIVADLO POD BALKÓNOM, Banská Bystrica
■ **4. nedeľa 14.00, 17.00**
MLYNÁRKIN PYTAČ
■ **5. pondelok 10.00 ZLATÝ KĽÚČIK**
■ **9. piatok 10.00 William Shakespeare: TIMON ATÉNSKY – verejná generálka**
■ **19.00 William Shakespeare: TIMON ATÉNSKY – predpremiéra**
■ **10. sobota 19.00 William Shakespeare: TIMON ATÉNSKY – PREMIÉRA**
■ **11. nedeľa 19.00 ANIMÁTOR ROKA 2016**
■ **12. pondelok 19.00 TIMON ATÉNSKY**
■ **13. utorok 10.00 ŠPORTOVEC ROKA 2016 – Trnavský samosprávny kraj**
■ **14. streda 19.00 DIVNÝ JANKO**
■ **15. štvrtok 10.00 KAMENNÝ CHODNÍČEK**
■ **19.00 ACH TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI**
■ **16. piatok 19.00 BÁTHORY – Súkromné tanečné konzervatórium Dušana Nebylu v Trnave**
■ **17. sobota 16.00, 19.00 LÁSKA-NIE 2 – Radošinské naivné divadlo Bratislava**
■ **18. nedeľa 16.00, 19.00 LÁSKA-NIE 2 – Radošinské naivné divadlo Bratislava**
■ **19. pondelok 10.00 ČIERNA KOMÉDIA**
■ **20. utorok 10.00 OSTROV POKLADOV**
■ **21. streda 10.00 MALÝ PRINC**
■ **18.00 VIANOCE S GEMINI – Vianočný koncert trnavskej hudobnej skupiny Gemini**
■ **22. štvrtok 10.00 ZMIERENIE alebo DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH**
■ **27. utorok 19.00 SLUHA DVOCH PÁNOV**
■ **28. streda 19.00 TIMON ATÉNSKY**
■ **29. štvrtok 19.00 TRI LETUŠKY V PARÍŽI**

ŠTÚDIO.....
■ **12. pondelok 10.00 TRNAVSKÁ SKUPINA alebo Viseli sme za nohu z kolotoča**
■ **19. pondelok 19.00 [NA GUT] ZAČÍNAME!**
.....
Západoslovenské múzeum, Galéria Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja

Kalokagatia

Kalokagatia - Centrum voľného času
Strelecká 1, 917 01 Trnava
www: cvc.trnava.sk

■ **1. decembra o 8.00 h v Mestskej športovej hale**
FUTSAL – Majstrovstvá okresu žiakov SŠ
■ **4. decembra od 15.00 do 18.00 h na Streleckej 1**
ADVENTNÁ NEDEĽA – tradičné tvorivé podujatie pre širokú verejnosť – pečenie medovníkov, výroba oblátok, slamených ozdôb a pod.
■ **6. decembra o 8.00 h v ZŠ na Spartakovskej**
STOLNÝ TENIS – majstrovstvá okresu žiakov ZŠ
■ **7. decembra o 8.00 h v ZŠ na Spartakovskej**
STOLNÝ TENIS – majstrovstvá okresu žiakov SŠ
■ **8. decembra o 14:00 h na Streleckej 1**
Maľovaný Sen Vianoc – vernisáž výstavy detských výtvarných prác
■ **10. decembra o 9.00 h na Kollárovej**
LUCIINA 10-tka – tradičné turistické podujatie pre širokú verejnosť. Odchod autobusmi o 9.00 h z parkoviska na Kollárovej, účasť

treba vopred nahlásiť v K-CVČ.
Smer Dechtice – turistika na chatu Katarínka

■ **12. decembra o 10.00 h v Mestskej športovej hale**
VIANOČNÁ ŠOU
Zábavná súťaž pre žiakov základných škôl

■ **13. decembra o 9.00 h v kine Hviezda**
VIANOČNÉ PIESNE A KOLEDY
Spevácka súťaž pre žiakov ZŠ a SŠ

■ **15. decembra o 9.00 h na Streleckej 1**
VIANOČNÉ ARANŽOVANIE
Súťaž v tvorbe vianočných dekorácií pre žiakov ZŠ

■ **19. decembra o 15.00 h v západnej bašte**
Vernisáž keramických prác detí ZÚ Keramika

Trnavské materské centrum

Okružná 20, 917 01 Trnava, tel. č.. 033 / 53 41 054, 0907 790 046, www.trnavskemc.sk, trnavske.mc@centrum.sk

■ **1. 12. / 9.30 – 11.30 h POHRAJME SA SPOLU** – princíp montessori hier na podporu kreativity a vývoja

■ **2. 12. / 10.00 h ZDRAVÉ NÔŽKY** – cvičenia, predchádzame plochým nôžkam
18.30 h KURZ SYMPTO-TERMÁLNEJ METÓDY – efektívny a nenáročný systém pozorovania a hodnotenia príznakov plodnosti, životný štýl založený na vzájomnej úcte a rešpekte jedinečnosti muža a ženy, vedú lektori LPP

■ **5. 12. / 10.00 h MIKULÁŠSKE STRETNUTIE** – zábavný program pod vedením Janky Ondríkovej, stretnutie s Mikulášom, rozdávanie balíčkov, občerstvenie – prinesený koláčik poteší, odmena voľné vstupy –vstupenky v predpredaji do poludnia 2. 12. – obmedzený počet
16.00 – 17.00 h ANGLIČTINA PRE MAMY – konverzácie s Ing. Ľubkou Mečiarovou
18.00 – 20.30 h U HRDZAVEJ SINGERKY – kurz šitia pre začiatočníkov – 1. stretnutie s J. Makraiovou – nahlasovanie: jana.makraiova@gmail.com

■ **6. 12. / 9.00 h HUDOBNÁ ŠKOLA YAMAHA**
10.00 h Prvé krôčiky k hudbe
17.30 a 18.30 h CVIČENIE VLASTNOU VÁHOU

■ **7. 12. / 8.30 h GITAROVÝ KRÚŽOK** pre mamy začiatočníčky
9.30 – 11.30 h VIANOČNÉ TRHY – predajná hand made burza ručných prác šikovných mamičiek, textilné a šité dekorácie, aranžmány, mydielka, šperky, medovníčky – spojené s prezentáciou detských „hovoriacich" kníh – predávajúci, nahláste sa vopred, vstup pre kupujúcich voľný, poplatok do herne 1,50 € pre rodinu
16.30 h VESELÁ GITARA – angličtina s Ikou pre deti od 2 do 4 rokov

■ **8. 12. / 9.00 – 12.00 h O ZDRAVOM CHODIDLE** – workshop o správnej chôdzi, vplyve chodidla na držanie celého tela, o plusoch i mínusoch ortopedickej a barefoot obuvi, podoskop, cvičenie a individuálne poradenstvo – potrebné nahlásiť sa vopred, vstupné 15 €

■ **9. 12. / 10.00 h PODPORNÁ SKUPINA NOSENIA DETÍ** – nahlasovanie nosime.deti.trnava@gmail.com

■ **12. 12. / 9.30 h SEBAÚCTA vs. SEBAVEDOMIE** – moderovaná diskusia s lektorkou Akadémie praktického rodičovstva Ing. Vierkou Babečkovou
16.00 – 17.00 h ANGLIČTINA PRE MAMY – konverzácie s Ing. Ľubkou Mečiarovou

■ **13. 12. / 9.00 h HUDOBNÁ ŠKOLA YAMAHA**
10.00 Prvé krôčiky k hudbe
17.30 a 18.30 h CVIČENIE VLASTNOU VÁHOU

■ **14. 12. / 8.30 h GITAROVÝ KRÚŽOK pre mamy začiatočníčky**
9.30 h KURZ ZDOBENIA MEDOVNÍKOV – jednoduché a pekné zdobenie medovníčkov alebo medovníkového svietnika s Gabikou Ďuratnou
16.00 VIANOCE V TMC – pozvánka pre rodiny s deťmi na krásny hudobný program nadaných umelcov spojený s vianočnými trhmi, občerstvením, koledami a voňavým punčom – vstupné 2,5 € pre rodinu

■ **15. 12. / 10.00 h PODPORNÁ SKUPINA DOJČIACICH MATIEK**

■ **16. 12. / 10.00 h ZDRAVÉ NÔŽKY** – cvičenia, predchádzame plochým nôžkam s mamou Lenkou

■ **19. 12. / 10.00 h SPIEVANKY** – hudobné stretnutie pri gitare s Ľubošom
16.00 – 17.00 h ANGLIČTINA PRE MAMY – konverzácie s Ing. Ľubkou Mečiarovou

■ **20. 12. / 9.00 h HUDOBNÁ ŠKOLA YAMAHA**
10.00 Prvé krôčiky k hudbe
17.30 a 18.30 h / CVIČENIE VLASTNOU VÁHOU

■ **21. 12. / 8.30 h GITAROVÝ KRÚŽOK** pre mamy začiatočníčky s Mgr. Máriou Durcovou
10.00 h ŠIKOVNÉ RÚČKY pre matky s deťmi, téma Vianoce – s mamou Jankou

■ **22. 12. / 9.00 – 12.00 h Otvorená herňa pre rodiny s deťmi**

■ 23. 12. MC zatvorené
Počas sviatkov od 23. 12. do 1. 1. bude TMC zatvorené. Prajeme vám krásne radostné Vianoce a šťastný nový rok 2017. Tešíme sa na vás 2. januára.

Kino Hviezda

0907 673 593, 033 / 32 36 444, kinohviezdatt@gmail.com, www.kinohviezda.trnava.sk

■ 1. 12. / 19.30 UNDERWORLD: KRVAVÉ VOJNY 2D – premiéra

■ 2. 12. / 16.00 TRI GENERÁCIE
18.00 SANTA JE STÁLE ÚCHYL
20.00 UNDERWORLD: KRVAVÉ VOJNY 2D

■ 3. 12. / 15.30 VAIANA 2D
17.30 TRI GENERÁCIE
19.30 SANTA JE STÁLE ÚCHYL
21.30 UNDERWORLD. KRVAVÉ VOJNY 2D

■ 4. 12. / 13.30 VAIANA 3D
15.30 VAIANA 2D
17.30 SANTA JE STÁLE ÚCHYL

19.30 UNDERWORLD: KRVAVÉ VOJNY 3D
■ 5. 12. / 19.30 TRI GENERÁCIE
■ 6. 12. / 19.00 3T
■ 7. 12. / 19.00 DUO JAMAHA
■ 8. 12. / 19.30 VIANOČNÁ PÁRTY – premiéra
■ 9. 12. / 16.00 ANJEL PÁNA 2
18.00 KAMENE BOLESTI
20.00 VAIANA 2D
■ 10. 12. / 15.30 VAIANA 2D
17.30 ANJEL PÁNA 2
19.30 VIANOČNÁ PÁRTY
11. 12. / 13.30 VAIANA 2D
15.30 ANJEL PÁNA 2
17.30 VAIANA 2D
19.30 VIANOČNÁ PÁRTY
■ 12. 12. / 19.30 KAMENE BOLESTI
■ 13. 12. / 18.00 JAMES WHITE
20.00 SNOWDEN
■ **14. 12. NEPREMIETAME**
■ 15. 12. / 00.10 ROGUE ONE: A STAR WARS STORY 2D – ST – premiéra
20.00 CESTOVATEĽSKÉ KINO: ISLAND
■ 16. 12. / 19.30 ROGUE ONE: A STAR WARS STORY 2D – ST
■ 17. 12. / 15.30 VAIANA 2D
17.30 COLLATERAL BEAUTY
19.15 ROGUE ONE: A STAR WARS STORY 3D – SD
21.30 INCARNATE
18. 12. / 18.00 Adventný koncert: MÁRIA ČÍROVÁ & ROBO OPATOVSKÝ
19. 12. / 19.30 COLLATERAL BEAUTY
21.15 ROGUE ONE: A STAR WARS STORY 2D – ST
■ 20. 12. / 19.00 ROGUE ONE: A STAR WARS STORY 2D – SD
21.15 INCARNATE
■ 21. 12. / 20.00 INCARNATE
■ 22. 12. / 17.30 MANŽEL NA HODINU – premiéra
19.30 PREČO PRÁVE ON? – premiéra
■ 23. 12. / 16.00 SPIEVAJ 2D
18.00 MANŽEL NA HODINU
■ 20.00 PREČO PRÁVE ON?
■ **24. 12. NEPREMIETAME**
■ 25. 12. / 13.30 SPIEVAJ 2D
15.30 SPIEVAJ 2D
17.30 MANŽEL NA HODINU
19.30 PREČO PRÁVE ON?
■ 26. 12. / 17.30 ROGUE ONE: A STAR WARS STORY 2D – SD
19.30 COLLATERAL BEAUTY
■ 27. 12. / 17.30 MANŽEL NA HODINU
19.30 ROGUE ONE: A STAR WARS STORY 2D – ST
■ 28. 12. / 17.30 MANŽEL NA HODINU
19.30 INCARNATE
■ 29. 12. / 17.30 LA LA LAND – premiéra
19.30 ASSASSIN´S CREED 2D – premiéra
■ 30. 12. / 17.30 LA LA LAND
19.30 ASSASSIN´S CREED 2D
■ 31. 12. NEPREMIETAME
■ **1. 1. 2017 NEPREMIETAME**

Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja

8. decembra od 13.00 h na radnici

23. ročník odborného pamiatkového seminára
Organizátori: Krajský pamiatkový úrad Trnava a Mesto Trnava
■ **13.00 h prezentácia**
■ **13.15 h ARCHEOLOGICKÝ VÝSKUM BÝVALÉHO CINTORÍNA PRI BAZILIKE SV. MIKULÁŠA V TRNAVE**
Doc. Dr. phil. Erik Hrnčiarik – Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Katedra klasickej archeológie
Ing. arch. Jaroslava Žuffová, CSc., samostatná výskumníčka v oblasti architektonicko-historického výskumu
■ **13.45 h NÁVRH PREZENTÁCIE ARCHEOLOGICKEJ LOKALITY BÝVALÉHO CINTORÍNA S KARNEROM PRI BAZILIKE SV. MIKULÁŠA V TRNAVE**
Doc. Ing. arch. Jana Gregorová, PhD. – Fakulta architektúry STU, Ústav ekologickej a experimentálnej architektúry
Ing. arch. Zuzana Ondrejková, PhD. – Ministerstvo kultúry SR, odbor ochrany pamiatok
Ing. arch. Silvia Petrášová, PhD. – autorizovaná architektka
■ **14.15 h ZANIKNUTÉ ÚSEKY MESTSKÉHO OPEVNENIA TRNAVY** – priestor mestského amfiteátra a SZ nárožná veža – výsledky I. etapy archeologického výskumu
PhDr. Branislav Lesák, Mgr. Jozef Kováč – Mestský ústav ochrany pamiatok Bratislava
Ing. arch. Ivan Staník – Krajský pamiatkový úrad Bratislava
■ **14.45 h UNIKÁTNE NÁLEZY ARCHEOLOGICKÉHO VÝSKUMU NA PARCELÁCH ŠTEFÁNIKOVA UL. Č. 31, 30 V TRNAVE**, krátka informácia
Mgr. Henrieta Baliová, PhD., Mgr. Michal Takacs – Archeocenter, s. r. o.
■ **15.00 h NIEKOĽKO POZNÁMOK K ERBOM V BAZILIKE SV. MIKULÁŠA V TRNAVE**
Mgr. Marek Gilányi – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
■ **15.30 h PRESTÁVKA**
■ **16.30 h VLASTNÍCKE VZŤAHY K MEŠTIANSKEMU DOMU NA ŠTEFÁNIKOVEJ ULICI Č. 3** v Trnave od 16. stor. do 1. pol. 20. stor.
Mgr. Zuzana Rábiková – Krajský pamiatkový úrad Trnava
■ **17.00 h KOSTOL SV. MARGITY V KOPČANOCH V NOVOVEKÝCH ARCHÍVNYCH DOKUMENTOCH**
PhDr. Radoslav Ragač, PhD. – Ministerstvo kultúry SR, Sekcia kultúrneho dedičstva
■ **17.30 h NOVÉ STREDOVEKÉ NÁLEZY V KOSTOLE SV. JÁNA KRSTITEĽA V JELKE**
PhDr. Mária Smoláková, CSc., Ing. arch. Jaroslava Žuffová, CSc. – samostatné výskumníčky v oblasti architektonicko-historického a umelecko-historického výskumu
■ **18.00 h PÁLFFYOVSKÁ PRESTAVBA KAŠTIEĽA V MALOM MAGRI** a jeho osudy v 1. pol. 20. stor.
PhDr. Daniel Hupko, PhD. – Múzeum mesta Bratislavy
■ **18.30 h DISKUSIA,** ukončenie seminára

Kalendár kultúrnospoločenských podujatí

■ 25. 11. – 24. 12.
na Trojičnom námestí
VIANOČNÉ TRHY 2016
■ 2. – 4. decembra
od 15. do 19.00 h Pod stĺpami
PREDVIANOČNÉ
TVORIVÉ DIELNE PRE DETI
Deviaty ročník festivalu detskej tvorivosti s vianočnou tematikou a kultúrnym programom
Organizátori: Mestská rada mládeže v spolupráci s Mestom Trnavou a Pedagogickou a sociálnou akadémiou bl. Laury
■ 3. decembra o 20.00 h
v Kostole sv. Jakuba
2. adventný koncert
TRNKI – ženská spevácka skupina z Horehronia interpretuje tradičným viachlasným vokálnym štýlom pôvodné piesne z horehronských obcí Telgártu, Šumiaca, Vernáru, Pohorelej, Heľpy...
Vstupné: 3 eurá, predaj: Trnava tourism – mestská veža alebo pred koncertom v kostole
■ 7. decembra o 19.00 h,
Berliner DKP, Pekárska 40
KUKADLO: Groteska – umenie rozosmiať
Tuláka Charlieho zbožňovali ľudia na celom svete. Prenesene to platí aj na jeho tvorcu Charlieho Chaplina. Nemé grotesky vyvinuli typ situačného a fyzického humoru, ktorý funguje aj v ére Jackass. Ako vzniká vizuálny gag a aké typy gagov poznáme? Len sa smejte – a zistite, prečo sa smejete. Ukážky vyberá a uvádza Juro Kovalčík
■ 8. decembra o 17.00 h
v Galérii Jána Koniarka
40 ROKOV GJK – vernisáž prierezovej výstavy výberu z akvizícií galérie za posledných 10 rokov, sprístupnenie reinštalovanej stálej expozície Sochár Ján Koniarek
■ 8. decembra o 16.30 h
v Aule Pazmáneum
TRNAVSKÝ PANTEÓN
Hosťami predvianočného pokračovania cyklu rozhovorov s osobnosťami spätými s Trnavou budú sekretár Kongregácie pre východné cirkvi a titulárny arcibiskup Ptolemaie v Lýbii Cyril Vasiľ, Sj, ktorý pôsobil ako profesor Pápežskej Gregorovej univerzity a profesor na Trnavskej univerzite, prorektor TU pre vonkajšie vzťahy a spoluprácu Šimon Marinčák, PhD. a významná slovenská herečka Božidara Turzonovová. Podujatie hudobne podfarbí hrou na harfe Mária Kmeťková
■ 8. decembra o 19.00 h
v Synagóge – Centre súčasného umenia
KONCERT pri príležitosti 40. výročia založenia Galérie Jána Koniarka
Zuzana Grejtáková – hoboj, Katarína Zacharová – husle, Mário Gajarský – gitara, perkusie, Denis Bango – klavír, Silvia Bartošová – spev, Jakub Rizman – harfa.
Vstup voľný
■ 9. – 11. decembra
od 15. do 19.00 h Pod stĺpami
PREDVIANOČNÉ TVORIVÉ
DIELNE PRE DETI
Festival detskej tvorivosti s vianočnou tematikou a kultúrnym programom. Organizátori: Mestská rada mládeže v spolupráci s Mestom Trnavou a Pedagogickou a sociálnou akadémiou bl. Laury
■ 10. decembra od 10.00 do 19.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia
VIANOČNÝ TRNAVSKÝ RÍNEK
Príďte si užiť vianočnú atmosféru, nakúpte originálne darčeky, vypočujte si príjemnú hudbu a pochutnajte na dobrom jedle.
Výťažok zo vstupného venujeme neziskovým organizáciám, ktoré sa venujú pomoci ľuďom v núdzi.
Vstupné: 2 eurá
■ 10. decembra o 15.00 h
v Knižnici Juraja Fándlyho
VIANOCE
U KRISTÍNY FARKAŠOVEJ
Čítačka a rozprávanie o Vianociach s herečkou, dramaturgičkou a blogerkou Kristínou Farkašovou, autorkou knihy Som mama. V rámci projektu Vianoce v knižnici
■ 10. decembra o 19.00 h v Divadle Jána Palárika
William Shakespeare:
TIMON ATÉNSKY
Premiéra a zároveň prvé uvedenie tejto hry na Slovensku pri príležitosti 400. výročia smrti W. Shakespeara. Režijného naštudovania sa chopil Viktor Kollár v tradičnom tandeme s dramaturgom Martinom Timkom. V úlohe Timona sa predstaví jeden z bardov trnavského divadla Tibor Vokoun. Súčasťou premiéry bude vernisáž výstavy zachovaných fotografií, plagátov a kostýmov doterajších inscenácií Shakespearových hier v Trnave
■ 11. decembra o 20.00 h
v Kostole sv. Jakuba
3. adventný koncert
FLAIR ENSEMBLE
Klára Obručová – spev, Jan Rokyta – umelecký vedúci, cimbal, spev, Petr Vala – husle, Jiří Pospěch – viola, Jiří Pivovarčík – klarinet, Lukáš Švajda – kontrabas
V čase adventu a tichého vnútorného rozjímania prináša Ensemble FLAIR hudobnú mozaiku, ktorá je symbiózou legendárnych zhudobnených veršov sliezskeho barda Petra Bezruča, kreácie valašského básnika Josefa Kalusa, Moravskej ľudovej poézie Leoša Janáčka i autorských skladieb Jána Rokyty v novom šate nadžánrového spracovania ľudovej melodiky. Nebudú chýbať ani intermezzá spejúce k dlho očakávaným veľkým sviatkom príchodu Spasiteľa, temperamentné rytmy ohnivého Balkánu, či lyrická balada o smolenskom zámku. Vstupné: 3 eurá, Trnava tourism – mestská veža alebo pred koncertom v kostole.
■ 12. decembra o 19.30 h
v Synagóge – Centre súčasného umenia
SLOVENSKO 2016 ADVENT
Unikátny projekt Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS), ktorý spája

umenie a kultúru s ušľachtilým charitatívnym rozmerom
Hudobná hostka: Ľubica Čekovská
Moderátorka: Soňa Müllerová
Vstupenky: www.ticketportal.sk

■ **13. decembra o 17.00 h v Knižnici Juraja Fándlyho**
PRÍBEHY DECEMBROVÝCH OHŇOV
Poetický večer s Evou Jarábkovou, Lacom Hannikerom a Benjamínom Škrekom. Príďte si zaspievať s Beatou Vargovou Kuracinovou a Antonom Škrekom. Súčasťou bude prezentácia zborníka členov Fóra humoristov Humor_zasináč.sk 2010 – 2015. Tradičné decembrové občerstvenie: čaj a chlieb s oškvarkovou nátierkou. V rámci literárneho klubu Fórum humoristov s finančnou podporou Fondu na podporu umenia

■ **13. decembra o 19.00 h, Berliner DKP, Pekárska 40**
ŽIVOTNOSŤ UMENIA
Hosťom Romana Gajdoša bude Juraj Gábor(1985). Absolvent ateliéru Antona Čierneho na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (2011), držiteľ ceny Igora Kalného na VI. Salóne mladých v Zlíne (2012) a finalista 21. ceny Oskára Čepana (2016) sprostredkuje svoje tvorivé uvažovanie prostredníctvom autorskej prednášky s témou Životnosť na vybraných dielach umelcov ako sú Rudolf Sikora, Jozef Jankovič a Tomáš Džadoň

■ **14. decembra o 17.30 h v bývalom Tatraskle, Trhová 2**
KLUB ZDRAVIA: Prevencia degeneračných ochorení vrátane srdcovo-cievnych a zhubných ochorení
prednáša MUDr. Milan Moskala

■ **14. decembra o 19.00 h, Synagóga Café**
PREDVIANOČNÝ KONCERT
Miro Macko Swing Band a hostia

■ **14. decembra o 19.00 h, Berliner DKP, Pekárska 40**
KineDok: MÔJ OTEC BANKÁR
Dokumentárny film lotyšskej režisérky pátrajúcej po otcovi, ktorý po rozpade ZSSR dokázal využiť situáciu, bleskovo zbohatnúť, a potom ešte rýchlejšie zmiznúť. Po 18 rokoch ho ale zrazu údajne objaví Interpol v malajzijskom blázinci

■ **15. decembra o 18.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia**
Marián Oravec: TAJOMNÝ SVET
Vernisáž výstavy slovenského grafika staršej strednej generácie – tzv. Brunovského školy

■ **16. decembra od 12.00 do 19.00 h na Námestí sv. Mikuláša**
STREDOVEKÉ VIANOČNÉ TRHY

■ **16. – 18. decembra od 15. do 19.00 h Pod stĺpami**
PREDVIANOČNÉ TVORIVÉ DIELNE PRE DETI
Deviaty ročník festivalu detskej tvorivosti s vianočnou tematikou a kultúrnym programom

■ **17. decembra od 10.00 do 19.00 h na Námestí sv. Mikuláša**
STREDOVEKÉ VIANOČNÉ TRHY

■ **17. decembra o 19.00 h v Kostole sv. Jakuba**
VIANOČNÝ KONCERT
Spevácky zbor Voci Allegre
dirigent Andrej Rapant
Vstup voľný

■ **17. decembra o 20.00 h v Divadelnom štúdiu DISK**
Blaho Uhlár a kolektív DISK: OPULENTNÁ SVIŇA
Účinkujú: Monika Babicová, Jozef Belica, Milan Brežák, Daniel Duban, Missi Chudá, Braňo Mosný, Ján Rampák, Betka Sersenová a Peter Tilajčík; réžia: Blaho Uhlár
Vo svojej päťdesiatej deviatej sezóne divadelný súbor DISK Trnava stavia opäť na kvalitných hereckých výkonoch, na paradoxnom pohľade na svet, kde sa vulgárne mieša s krásnym, tragické s komickým a groteskným. Opulentná sviňa je významový nezmysel, pretože tento prívlastok ťažko možno priradiť k životnému podstatnému menu. Zároveň je kontradiktické hovoriť o opulentnosti v súvislosti s ochotníckym divadlom, ktoré historicky stavia primárne na nehmotných hodnotách.

■ **18. decembra od 10.00 do 19.00 h na Námestí sv. Mikuláša**
STREDOVEKÉ VIANOČNÉ TRHY

■ **18. decembra o 18.00 h v kine Hviezda**
4. adventný koncert
ROBO OPATOVSKÝ A MÁRIA ČÍROVÁ
Mária Čírová zaspieva svoje naj hity, skladby z minuloročného Vianočného albumu a niekoľko duetov s Robom. Nebude chýbať ani ich úspešný minuloročný hit Vianoce. Robo Opatovský zaspieva piesne Vianočná pošta, Čas sviečok, Dieťa spí, Na vločkách zo svojich dvoch platinou ocenených Vianočných albumov a úplne nové skladby z albumu Vianočné duetá.
Vstupné: 17 eur, predpredaj v sieti Ticketportál, Trnava tourism – mestská veža alebo pred koncertom v kine Hviezda

■ **18. decembra o 18.30 h v Kostole Najsv. Trojice**
VIANOČNÝ KONCERT
speváckych zborov Cantica nova a Cantica /Z/nova
Vstupné dobrovoľné

■ **20. – 21. 12. od 16.00 do 18.00 h na Trojičnom námestí**
VIANOČNÝ PRIMÁTORSKÝ PUNČ – Predvianočné stretnutie primátora s občanmi mesta

■ **28. decembra o 19.00 h, Synagóga Café**
BIGBÍTOVÉ VIANOCE
Účinkujú: Duo Live Guitars, Ľuboš Beňa & Bonzo Radványi

■ **31. decembra o 16.30 h na Trojičnom námestí**
RODINNÝ SILVESTER
17.30 h OHŇOSTROJ PRE RODINY S DEŤMI
22.30 h SILVESTROVSKÝ KONCERT
23.30 – 02.00 h DISKOTÉKA

■ **1. januára 2017 o 00.00 h na Trojičnom námestí**
NOVOROČNÝ OHŇOSTROJ

■ **1. januára 2017 o 14.00 h na Trojičnom námestí**
TRNAVSKÝ NOVOROČNÝ BEH
– Memoriál Ladislava Kmeča

■ **1. januára o 16.00 h v Kostole sv. Jakuba**
NOVOROČNÝ KONCERT
Trnavský komorný orchester

Vianočné trhy 2016 25. 11. – 24. 12. na Trojičnom námestí

■ **1. 12. / 19.00 h DRUHÝ DYCH** (folk, pop, rock, country)
■ **2. 12. / 19.00 h LANDFIL** (rock)
20.30 h ŽIVÁ HUDBA – Róbert Cepko
■ **3. 12. / 9.00 – 16.00 h ZABÍJAČKA NA NÁMESTÍ**
Predaj čerstvých zabíjačkových špecialít
17.00 h ZAPAĽOVANIE ADVENTNEJ SVIECE, Jezuitský zbor
18.30 h ALLAN MIKUŠEK
20.00 h ŽIVÁ HUDBA – DZIVOCHOVCI (oldies, pop hity)
20. 00 h v Kostole sv. Jakuba TRNKI – adventný koncert
■ **4. 12. / 15.00 h DIVADIELKO PRE DETI**
18.30 h HRNČAROVANI
■ **5. 12. od 9.00 do 16.00 h v západnom krídle radnice**
17.45 h na Námestí sv. Mikuláša
18.00 h na Trojičnom námestí MIKULÁŠ IDE TRNAVOU
19.00 h BLUES MOTHER IN LAW
■ **6. 12. / 19.00 h ACOUSTIC BOOM** (pop, rock, revival)
■ **7. 12. / 19.00 h KOCHANSKI** (rock, pop, revival)
■ **8. 12. / 16.30 h v Aule Pazmáneum TRNAVSKÝ PANTEÓN**
rozhovor s trnavskými osobnosťami
19.00 h na Trojičnom námestí EWELYN (rock)
■ **9. 12. / 19.00 h THE BREAKERS** (rock)
20.30 h ŽIVÁ HUDBA – LUBOMÍR KONEČNÝ (oldies, pop)
■ **10. 12. od 9.00 do 16.00 h ZABÍJAČKA NA NÁMESTÍ**
Predaj čerstvých špecialít
17.00 h ZAPAĽOVANIE ADVENTNEJ SVIECE
Františkánsky zbor
18.30 h OPOJČANKA (ľudová hudba)
20.00 h ŽIVÁ HUDBA – PLASTIK DUO (oldies, pop hity)
■ **11. 12. / 15.00 h DIVADIELKO PRE DETI**
18.00 h LIVE GUITARS
20.00 h v Kostole sv. Jakuba FLAIR ENSEMBLE – adventný koncert
■ **12. 12. / 17.30 TRNAVČEK – VYMETANIE NÁMESTIA**
19.00 h MAROŠ BANGO
■ **13. 12. / 19.00 h SKUPINA LORD** (pop, šlágre)
■ **14. 12. / 19.00 h HUDBA Z MARSU** (pop)
■ **15. 12. / 19.00 h TRIO ACOUSTIC** (pop, rock, revival)
■ **16. 12. od 12.00 do 19.00 h na Námestí sv. Mikuláša STREDOVEKÉ VIANOČNÉ TRHY**
■ **19.00 h na Trojičnom námestí GRAEME MARK** (folk, pop, rock)
20.30 h ŽIVÁ HUDBA – LUBOMÍR KONEČNÝ (oldies, pop)
■ **17. 12. od 10.00 do 19.00 h na Námestí sv. Mikuláša STREDOVEKÉ VIANOČNÉ TRHY**
9.00 – 16.00 h na Trojičnom námestí ZABÍJAČKA NA NÁMESTÍ
Predaj čerstvých špecialít
17.00 h ZAPAĽOVANIE ADVENTNEJ SVIECE
Chorus misericordias Dei
18.30 h LIBIDO (rock&roll, revival)
19.00 h v Kostole sv. Jakuba VIANOČNÝ KONCERT – spevácky zbor Voci Allegre
20.00 h na Trojičnom námestí ŽIVÁ HUDBA – PLASTIK DUO (oldies, pop hity)
■ **18. 12. od 10.00 do 19.00 h na Námestí sv. Mikuláša STREDOVEKÉ VIANOČNÉ TRHY**
15.00 h DIVADIELKO PRE DETI
16.30 h EXHIBÍCIA TRNAVSKÝCH BÍLÍCH MEDVEĎOV (otužilci v bazéne)
18.00 h BOROVIENKA (ľudová hudba)
18.00 h v kine Hviezda ROBO OPATOVSKÝ & MÁRIA ČÍROVÁ – adventný koncert
■ **19. 12. / 19.00 h ANOTHER WAY** (pop, rock, revival)
■ **20. 12. od 16.00 do 18.00 h VIANOČNÝ PRIMÁTORSKÝ PUNČ**
Predvianočné stretnutie primátora s občanmi mesta
19.00 h OLD BOYS JAZZ BAND
■ **21. 12. od 16.00 do 18.00 h VIANOČNÝ PRIMÁTORSKÝ PUNČ**
Predvianočné stretnutie primátora s občanmi mesta
17.30 h PRIJATIE BETLEHEMSKÉHO SVETLA
18.00 h MIEŠANÝ SPEVÁCKY ZBOR TIRNAVIA
19.00 h v Kostole sv. Jakuba ADVENTNÝ KONCERT
gospelová skupina SPEKTRUM
■ **22. 12. / 18.00 h SWAY BAND** (oldies, hity)
■ **23. 12. / 13.00 h v Katolíckej jednote na Novosadskej ulici ŠTEDRÁ VEČERA PRE OSAMELÝCH A ĽUDÍ BEZ DOMOVA**
18.00 h na Trojičnom námestí ŠPAČINČANKA (ľudová hudba, zvyky)
■ **24. 12. od 14.00 do 16.00 h na Trojičnom námestí ŠTEDRÁ VEČERA PRE OSAMELÝCH A ĽUDÍ BEZ DOMOVA**
■ **31. 12. / 16.30 h RODINNÝ SILVESTER**
17.30 h OHŇOSTROJ PRE RODINY S DEŤMI
22.30 h SILVESTROVSKÝ KONCERT
23.30 – 02.00 h DISKOTÉKA NA NÁMESTÍ
■ **1. 1. 2017 / 00.00 h NOVOROČNÝ OHŇOSTROJ**
14.00 h TRNAVSKÝ NOVOROČNÝ BEH – Memoriál Ladislava Kmeča, štart na Trojičnom námestí
16.00 h v Kostole sv. Jakuba NOVOROČNÝ KONCERT Trnavský komorný orchester
SPRIEVODNÉ PODUJATIA
Každý pracovný deň od 16.00 do 17.30 vystúpenia detí z trnavských materských a základných škôl
Denne od 25. 11. do 23. 12. Predaj výrobkov organizácií, občianskych združení a škôl v charitatívnom stánku na Trojičnom námestí
www.vianocnatrnava.sk

Štyri Adventné Koncerty

Nedeľa
27.11.2016
20.00 h
Kostol sv. Jakuba

Operné hviezdy nášho kraja a hostia

Adventné piesne, operné árie a duetá svetoznámych hudobných skladateľov.

Lucia Duchoňová – mezzosoprán
Lucia Kubeková – soprán, Miroslav Dvorský – tenor
Daniel Čapkovič – barytón, Martina Tomašovičová – klavír
Daniel Buranovský – klavír, Miešaný spevácky zbor
Technik Akademik, zbormajster Pavol Procházka

Kamil Mikulčík - moderátor

Vstupné: 12 eur, predpredaj Ticketportal a TTi (mestská veža) alebo pred koncertom v kostole.

Sobota
3.12.2016
20.00 h
Kostol sv. Jakuba

Trnki

Adventné folklórne tradície v podaní klenotu slovenskej ľudovej tvorby - ženského speváckeho zboru z Horehronia

Vstupné: 3 eur, predpredaj TTi (mestská veža) alebo pred koncertom v kostole.

Nedeľa
18.12.2016
18.00 h
Kino Hviezda

Robo Opatovský a Mária Čírová

Vstupné: 17 eur, predpredaj v sieti Ticketportal

Nedeľa
11.12.2016
20.00 h
Kostol sv. Jakuba

Flair Ensemble

Nadžánrové hudobné zoskupenie z Moravy predstaví ľudové tradície v úplne novom kabáte.
Umelecký vedúci: Jan Rokyta (cimbal)

Vstupné: 3 eur, predpredaj TTi (mestská veža) alebo pred koncertom v kostole.